

ХЕНИНГ МАНКЕЛ ПЪТУВАНЕ ДО КРАЯ НА СВЕТА

Част 4 от „Юел Гюстафсон“

Превод от шведски: Ева Кънева, 2014

chitanka.info

В памет на родителите ми

ПРЕДГОВОР

Пред Вас е четвъртата и заключителна част от историята за Юел. Първо излезе „Кучето, запътило се към далечна звезда“. После — „Сенките растат със здрача“ и „Момчето, което заспа в снега“. В тази книга ще се срещнете с герои от предишните три. Не съм се старал да описвам в подробности външния им вид или причините за постъпките им. Който желае, нека разлисти и предните три части, но това, разбира се, далеч не е наложително. Все пак най-същественото, нужно на читателите, се намира между кориците на настоящата книга.

Хенинг Манкел

В годината, когато Юел щеше да навърши петнайсет, през една мартенска нощ той най-ненадейно се пробуди заради кошмар, който го бе изплашил. Отвори широко очи в мрака. Не разбра къде се намира. После обаче чу през откренатата врата как татко Самюел похърква в съседната стая.

Припомни си какво е сънувал. Върви по заледена река. Няма представа какво прави там. Изведнъж ледът под краката му започва да се пропуква. Юел хуква с всички сили към брега, ала пред очите му зейват нови и нови пукнатини. Разбира, че няма как да стигне до брега. Сякаш някой отстранява леда с магическа пръчка. Остава само парчето, върху което стои той. Но каква е тази вода? Не е студена и тъмна, а кипи! Парчето лед се смалява, смалява... и накрая изчезва напълно. От водата се надигат хищни крокодили. Юел пада право в страховитата им паст...

Събуди се, плувнал в пот. Стрелките на будилника проблясваха в мрака. Четири и петнайсет. Испита огромно облекчение, задето избяга от кошмара. Придърпа завивката до брадичката си, обърна се към стената и се опита да заспи. Оставаха още няколко часа, докато дойде време за ставане.

Не можеше да заспи. Лежеше буден, а в съзнанието му упорито нахлуваха все нови и нови тревоги. След три месеца ще завърши училище. Тогава ще получи свидетелство за последен път. А после? Какво ще прави после? Къде ще си намери работа? С какво всъщност иска да се занимава? Осъзна колко трудно е да се съпротивлява на собствените си мисли. А когато въпросът опря до татко Самюел, мислите ставаха направо неудържими. Откакто се помнеше, Юел непрекъснато слушаше за намеренията на баща си да се махнат от това градче. Самюел му обещаваше, завърши ли веднъж училище, двамата да заминат и той отново да стане моряк. Но годините си минаваха, а Самюел говореше все по-рядко за морето, за корабите и за пристанищата, които ги очакваха.

В главата на Юел се рояха толкова много мисли. Надигна се в леглото и се облегна на стената. Вече бе дошъл март. Снегът скоро ще започне да се топи. А след месец Юел ще навърши петнайсет, ще се сдобие с правото да кара моторен велосипед и да гледа филми, забранени за деца. Тогава няма да се промъква скришом в киното, а ще минава най-спокойно покрай уредника Енгман с билет в ръка.

Петнайсетият рожден ден е важно събитие в живота на човека.

Юел хем се вълнуваше, хем се боеше от предстоящото. Какво ли ще се случи?

Накрая все пак заспа.

Навън, по улицата, притича самотно куче, запътило се към цел, известна само нему.

Юел обаче не го видя, защото спеше и сънуваше, че пролетта е дошла, а ледът се топи...

1

Докато Юел се изкачваше с велосипеда си по склона под дома на свещеника, веригата му най-неочаквано се скъса, той политна настрани и не успя да избегне удара в плета на отсрещната къща, където живееше търговецът на коне. Главата на Юел се заби в храст френско грозде. Раздра си бузата и си насини лявото коляно. Изправи се. Нямахте нищо счупено. Издърпа велосипеда. В плета се бе образувала голяма дупка. Понеже знаеше колко избухлив е понякога търговецът на коне, Юел побърза да довлече колелото си до оградата на свещеника и да го опре там. Минаваше средата на май, но до стените на къщите и в канавките продължаваше да се белее неразтопен сняг. Още не бе дошла истинска топла вълна, ала това не пречеше на Юел всеки следобед да излиза на разходка с велосипеда си. Мъчеше го тревога. Какво го очаква, когато завърши?

Няколко дни след съня за реката и кипящата вода Юел реши да поговори със Самюел за бъдещето им. Подготви се старателно. Обикновено само в неделя се гощаваха със специална вечеря, но Юел искаше да зарадва баща си с любимото му ядене и затова опече картофи и бекон още във вторник. Знаеше отлично кой е най-подходящият момент да повдигне важен въпрос. Затова търпеливо изчака Самюел да се нахрани, да остави вилицата, да си избърше устата и да избути чинията към средата на масата. После дойде време да действа:

— Трябва да вземем решение.

Юел реши да говори бавно, та гласът му да звучи плътно. Уж вече бе мутирал, но още се случваше от време на време да му изневери във фалцет.

Обикновено след вечеря умората налягаше Самюел. И този път той премига с натежалите си клепачи и попита:

— Какво решение?

Въпреки умората изглеждаше в добро настроение. Случваше се много рядко. По-често Самюел се прибираше изнервен и Юел знаеше,

че в такива дни няма никакъв смисъл да разговаря с него.

— Трябва да решим какво ще правим, след като завърша училище.

— Какви оценки се очертават? — засмя се Самюел.

Юел се дразнеше от навика на баща си да отговаря на въпроса с въпрос. Мнозина възрастни притежават този недостатък. Юел обаче очакваше подобна реакция и се беше подготвил. Знаеше колко държи Самюел на успеха в училище.

— Ще бъдат по-високи от миналия срок — увери го Юел. — По география съм сред тримата най-добри.

Самюел кимна.

— Кога ще се махнем оттук? — попита Юел.

Бе задавал този въпрос на Самюел сигурно повече от хиляда пъти. Години наред, почти всеки ден. Един и същи въпрос. „Кога ще се махнем оттук?“ Самюел заби поглед в синята мушама върху кухненската маса, а Юел продължи:

— Ти не си дървосекач, а моряк. Веднъж завърша ли училище, нямаме причина да оставаме тук. Ще се махнем. След като навърша петнайсет, ще мога да стана моряк и ще постъпим заедно на кораб.

Зачака отговор. Самюел продължаваше да се взира в мушамата. После, без да отрони дума, стана и сложи кафеварката на котлона. Юел се досети, че няма да получи отговор, и се ядоса. Та той си бе направил труда да приготви специална вечеря! А Самюел не желаше дори да го удостои с няколко смислени думи.

Идеше му да изругае и да накара баща си да си отвори устата най-последно. Нямахше намерение да задава хиляди пъти един и същи въпрос.

Не изруга. Само отнесе чиниите, изсипа остатъците от храна в кофата за смет и остави посудата в мивката.

— Излизам — заяви Юел.

— А уроците? — попита Самюел, като продължаваше да гледа кафеварката. Водата тъкмо бе завряла.

— Прочетох ги. Съвсем скоро нито ще уча уроци, нито ще пиша домашни.

Юел се надяваше на някаква реакция, но Самюел мълчеше. Момчето си взе якето и се спусна по стълбите. И този път не получи отговор.

На следващия ден, докато поправяше веригата на велосипеда си, Юел продължаваше да разсъждава по въпроса. Реши повече да не разпитва баща си, но го преследваше усещането, че и Самюел размишлява над вчерашния им разговор. Сам не знаеше откъде се появи усещането. Просто го връхлетя и не му позволяваше да се отърси от него.

Тревожеше се, защото периодите, когато Самюел ставаше мълчалив и замислен, обикновено означаваха едно: върнал се е към алкохола. В такива случаи най-неочаквано изчезваше от къщи и се прибираще пиян посред нощ. От последното му напиване измина много време, но Юел не се съмняваше, че рано или късно пак ще се случи. Втрисаше го при мисълта отново да търси баща си из кръчмите, а после да го влачи до къщи, защото Самюел не се държеше на краката си от погълнатия алкохол.

Посегна да хване литнал наблизко стар вестник и избърса с него маслото от веригата на велосипеда. „Само дано не се напие в деня на тържеството за края на учебната година — молеше се той наум. — Ще бъде ужасно, ако се появи пиян в църквата.“

Обърна се да погледне камбанарията. Часовникът показваше, че е крайно време да се прибира и да свари картофи. Качи се на велосипеда и започна да върти педалите. На площадката зад бензиностанцията група момчета — повечето съученици на Юел — се разпределяха по отбори. Той започна да върти педалите още по-ожесточено. От малък беше принуден да готви и да си бъде майка. А понякога и майка на Самюел. Завърши ли училище, ще зареже завинаги домакинството. Ако Самюел иска да яде след работа, нека си сготви сам.

Ритна портата и влезе в двора. Слезе от велосипеда и го опря о стената на къщата. После се спусна по стълбите и отвори рязко вратата на кухнята.

Изтръпна.

Вътре седеше Самюел. Юел се разтревожи. Обикновено баща му се прибираще доста по-късно. Идваше си по това време само когато е болен или пиян. Днес обаче Самюел не изглеждаше да е пил. Очите му

не бяха зачервени, косата му не стърчеше настрани. Не приличаше и на болен, а по-скоро на изненадан.

— Какво се е случило? — попита Юел. — Защо се прибиращ по-рано?

Самюел посочи оставено върху мушамата писмо.

— От кого е? — поинтересува се Юел.

— Остави си якето и ела да поговорим.

Юел изхлузи гумените ботуши от краката си и метна якето на облегалката на стола. Седна. Чувстваше се напрегнат. Явно писмото съдържаше нещо важно, щом Самюел си бе тръгнал по-рано от работа. Но какво именно?

Долната устна на Самюел потреперваше — явно от вълнение.

— Писмото е от Елинур. С нея не сме се чували от десетина години.

Юел чакаше обяснение коя е тази Елинур. Напразно.

— Коя е тя? — попита момчето, за да сложи край на тягостното мълчание.

— Държеше кафене в Гьотеборг. Тогава бях още моряк.

Юел въздъхна едва доловимо. Преди няколко години Самюел се срещаше със Сара — сервитьорка в местната бирария. Веднъж седмично оставаше да спи при нея. После двамата се разделиха и Самюел отново се пропи. А сега бе получил писмо от друга сервитьорка. Дали беше спал и при нея? И защо тя бе толкова важна за него?

„Понякога Самюел се държи много странно — помисли си Юел. — Странно като всички възрастни. Вместо да мислят за бъдещето, все гледат към миналото. Пристига писмо от жена, която нито е виждал, нито е чувал цели десет години, и долната му устна се разтреперва. А когато го попитам след колко време ще се махнем от този забутан град и ще се качим на кораб, дори не си прави труда да ми отговори.“

Гледайки вълнението на Самюел, Юел прецени, че е добре да прояви интерес.

— Какво иска тази Елинур? — попита той.

— Пише ми къде живее Йени.

Юел се нуждаеше от няколко секунди, за да проумее значението на тези думи. Изведнъж подът под краката му се разлюля, Юел се

разтрепери, а с него — и цялата къща. Сякаш щеше да се срути всеки миг.

Жена на име Елинур е написала писмо, за да уведоми Самюел къде живее мама Йени, която бе изоставила Юел и баща му и толкова години не им бе пратила вест.

Самюел си сложи очилата.

— Йени живее в южната част на Стокхолм на улица „Йостьота“. Работи в магазин за хранителни стоки на площад „Медборяр“.

— И нищо повече ли не пише? — погледна го втренчено Юел.

Самюел си свали очилата.

— Омъжила се е повторно.

— Как така? Нали е омъжена за теб?

— Не, така и не сключихме брак. Затова и не сме се развеждали.

Юел не очакваше подобно нещо. Как така Самюел и Йени никога не се бяха венчали?

Интересът му се пробуди. Прииска му се да разбере какво друго пише в писмото и посегна да го вземе, но Самюел отпусна тежката си длан върху белия лист.

— Писмото е до мен — отбеляза той.

— Йени е моя майка — възрази Юел.

— Писала го е Елинур, не Йени. Двете са приятелки, затова Елинур знае толкова много за нея.

Юел се замисли над чутото преди малко.

— Защо пише, че мама Йени се е омъжила повторно, щом не е била омъжена за теб?

— Уместен въпрос — кимна Самюел. — Такъв е изразът.

— Какво друго пише?

— Елинур се оплаква от болки в гърба.

— Какво друго пише за мама? Изобщо не ми пука за тази Елинур!

Юел се стресна от думите си. Самюел го изгледа учуден. Юел се изплаши да не разгневи баща си. Случваше се Самюел да кипне най-неочаквано. Често използваше обидни думи и ругатни, но не понасяше да ги чува от сина си.

— Елинур е добър човек — защити я Самюел. — Цял живот е работила здраво. Сервитьорската професия е тежка. Нали си спомняш колко се оплакваше Сара от болки в краката?

— Не исках да прозвучи така — смотолеви Юел. — Нищо повече ли не пише за мама?

— Нищо.

— За кого се е омъжила?

— Не пише.

Умълчаха се. Самюел си сложи очилата и прочете писмото още веднъж. Юел наблюдаваше как устните му се движат беззвучно. Същевременно се опитваше да си даде сметка какво всъщност се бе случило. За пръв път някой му казваше адреса на майка му. Досега на всеки негов въпрос къде живее мама Йени Самюел само клатеше глава и отговаряше, че не знае.

Изведнъж всичко се беше променило. В съзнанието на Юел мама Йени се бе сдобила с адрес и работа. За жалост — и с нов мъж.

Юел се зае да бели картофи. Самюел продължаваше да се взира в писмото.

— Чети го на глас — помоли Юел.

— Не може. Адресирано е до мен — отвърна Самюел.

Вечеряха, без да разговарят. Сварени картофи и кървавица. Боровинковото сладко беше свършило. Юел бе прегорил кървавицата.

След вечеря Самюел се прибра в стаята си, пусна радиото и си полегна. Понеже затвори вратата, Юел надникна през ключалката. И какво да види: Самюел гледаше единствената снимка, останала му от Йени. Юел се прибра в стаята си и също си легна. Възрастните винаги се изтягат в леглото, когато ги занимават важни мисли. На Юел му предстоеше да стане възрастен, затова трябваше да усвои този навик. Но не го свърташе в леглото. Стана и отиде до прозореца. Навън беше още светло. Опита се да си представи къщата, където живее мама Йени. После си спомни, че има карта на Стокхолм. Преди няколко години я бе намерил в кошче за хартиени отпадъци на гарата. Въпросът беше къде я бе оставил. Започна да я търси. Оказа се прибрана най-навътре в гардероба. Занесе я в кухнята и я разгъна върху масата. Вратата към стаята на Самюел още стоеше затворена. От радиото звучеше музика. Юел се наведе и пак погледна през ключалката. Самюел продължаваше да държи снимката на Йени, ала вече гледаше не нея, а тавана. Юел се наведе над картата и се опита да си спомни какво бе казал Самюел. Мама Йени живеела на улица „Йостьота“ в Стокхолм и работела в магазин за хранителни стоки на

площад „Медборяр“. Пръстът на Юел зашари по картата. Първо откри площада. Сърцето му се разблъска в гърдите. Сякаш мама Йени стана още по-действителна в представите му, когато откри мястото, където тя работеше. Продължи да оглежда района. Пръстът му се спря върху улица „Йостьота“.

Вратата се отвори и Самюел влезе в кухнята. Юел се сепна, все едно баща му го бе заварил да върши нещо нередно. Притесняваше се дали Самюел ще одобри желанието му да намери къде живее мама Йени. За негово облекчение Самюел само застана до него.

— Не знаех, че имаш карта на Стокхолм — изненада се той.

— Намерих я в кошче за хартиени отпадъци — отвърна Юел. — Искан да разбера дали Елинур ти е написала истината.

— Никога не ме е лъгала. Е, и да се е случвало, е било веднъж-дваж.

Юел му показва къде се намира площад „Медборяр“ и улица „Йостьота“. Самюел отиде да си вземе очилата от спалнята, та да огледа внимателно картата. Кимна.

— Явно не й се налага да върви дълго от вкъщи до работа. Разстоянието от улицата до площада е съвсем малко.

Юел не се стърпя:

— Защо не й отидем на гости? Нали вече знаем къде живее.

Самюел седна и погледна Юел.

— Сериозно ли говориш?

— Сигурно ще се зарадва да ни види след всички тези години. Вероятно ще й е любопитно да види как изглежда синът й, вече петнайсетгодишен, с отлични оценки в училище. Поне по география.

Самюел се колебаеше.

— Какво ни пречи да се отбием в магазина, където работи? — продължи Юел. — Тя мен едва ли ще ме познае, а ти ще си сложиш тъмни очила.

Най-неочаквано Самюел избухна в смях. Всъщност смехът му винаги идваше неочаквано, защото той се смееше много рядко. Често се усмихваше, но Юел не помнеше кога за последно го е чувал да се смее.

— Прав си, разбира се — съгласи се Самюел. — Щом завършиш училище, заминаваме.

Юел се питаше дали да вярва на ушите си. Самюел забеляза колебанието му.

— Щом училището свърши, заминаваме — повтори Самюел. —
Още отсега ще предупредя в службата, че ще си взема няколко свободни дни.

— Вероятно ще трябва да предупредим и нея.

Самюел се замисли, преди да му отговори. После поклати глава.

— Тя не ни предупреди, когато си тръгна. И ние няма да ѝ казваме кога ще ѝ отидем на гости.

— Едва ли ще ни познае — продължи Юел. — Въпросът е обаче дали ти ще я познаеш. Ами ако се е променила много?

— Ще я позная — категорично отговори Самюел. — Колкото и да се е променила.

Същата вечер, след като Самюел си легна, Юел стана от леглото. Беше още с дрехите. Взе си обувките и якето в ръка и излезе на пръсти. На стълбите стъпваше само върху стъпалата, които не скърцат.

Слезе в двора. Още не се бе стъмнило. Прекара велосипеда през портата, качи се и започна да върти педалите с всички сили. Спря чак пред дома на Йертрюд, задъхан и изпотен. Безносата живееше в чудновата къща до южния бряг на реката. Около къщата растяха избуяли храсти. Юел имаше нужда да сподели с нея случилото се. Чувстваше я много близка. Бе ѝ разказал как мама Йени го е изоставила като малък.

Някога Йертрюд бе претърпяла неуспешна операция и бе изгубила носа си. Затова нямаше много приятели. Юел беше от малцината, които я навестяваха.

Опря велосипеда о порутената ѝ ограда. Жената излезе на стълбите. Беше го видяла през кухненския прозорец.

— Напоследък идваш много рядко — укори го тя.

— Зает съм, дават ни много домашни — излъга Юел.

И двамата знаеха, че това не е истина. Понякога на Юел му ставаше неприятно да посещава безнос човек. Йертрюд се досещаше какво се върти в главата му.

И все пак той изпитваше необходимост от време на време да се отбива при нея. Често Йертрюд се оказваше единствената му довереница. И сега, когато мама Йени се бе появила отново след

години отсъствие, през които Юел беше забравил какво е да имаш майка, той потърси Йертрюд.

Двамата влязоха в кухнята. Там цареше неописуем хаос. Изобщо не приличаше на обикновена кухня. Йертрюд си беше такава: подбираше мебелите за жилището си и дрехите си, без да се съобразява с общоприетите норми.

Юел за нищо на света не искаше да се покаже в нейна компания. Но с удоволствие идваше в дома ѝ навечер. Тези посещения възприемаше и като упражнения за бъдещите му отношения с жени. Някъде прочете, че на мъжете понякога им се налага да се срещат тайно с любимите си.

— Двамата със Самюел заминаваме за Стокхолм, за да посетим мама Йени — съобщи Юел. — Питам се как ли ще реагира.

Йертрюд се позамисли. Пъкна нова кърпичка в дупката, където някога е бил носът ѝ, и отвърна:

— Сигурно ще се зарадва, как иначе.

Докато се прибираше към къщи с велосипеда, Юел си припомни думите ѝ. Не прозвучаха никак убедително. Загложди го смътна тревога. Ами ако мама Йени изобщо не желае да вижда нито него, нито Самюел? Ако се разгневи на Елинур, задето им е дала адреса на дома и на работното ѝ място?

Юел влезе първо в тъмната кухня. Вратата на стаята на Самюел беше затворена, но оттам не се чуваше похъркване. Явно стоеше още буден и мислеше за писмото. Юел си легна, ала новината не му даваше да заспи. Вече си представяше как двамата със Самюел вървят по улиците на Стокхолм.

В къщата цареше тишина.

„И двамата не можем да заспим — установи Юел. — Лежим си в леглата, а в главите ни се върти една и съща мисъл: за майката, която най-неочаквано отново се появи.“

2

На сутринта Юел вдигна щорите. През нощта бе натрупал сняг. Всичко беше побеляло.

Взря се през прозореца. Направо не вярваше на очите си. Сняг в началото на юни! Днес предстоеше да отбележат тържествено края на учебната година и да изпеят „Цъфтят дръвчета и цветя“. А снегът бе затрупал всичко.

Изведнъж му хрумна нещо. Вероятно снегът е прогонил мама Йени от градчето: нали понякога валеше чак до началото на юни. Сигурно не е могла да понесе упорития студ и мрак, който не отстъпва пред слънцето, макар според календара да е дошло лятото?

Юел поклати недоволно глава. Точно на този важен ден — последния от учебната година — навън всичко бе побеляло. Облече се и отиде в кухнята. Самюел вече си бе изпил кафето и се бе избръснал. Юел го огледа изумен. Много рядко, само ако му предстоеше посещение при лекар или в централата на горското дружество, баща му се бръснеше по средата на седмицата. Днес Самюел не само че се бе избръснал, а под брадичката си не бе оставил нито едно косъмче. Беше проявил необичайно старание.

— През нощта валя — засмя се той. — По нашите ширини времето все намира как да ни изненада.

— Тук не се живее нормално — процеди Юел, без да прикрива гнева си.

— Днес си взех почивен ден.

— Защо?

— За да присъствам на тържеството по случай края на учебната година.

Юел — тъкмо мажеше филия с масло — вдигна глава и погледна учудено Самюел. Правилно ли чу?

— Защо? — попита Юел.

— Днес е важен ден — отвърна простичко Самюел. — Последен за тази учебна година. Не е редно да го пропускам.

Досега Самюел не бе присъствал на училищно тържество. През първите години Юел се потискаше, когато се оказваше единственото дете без родители на тържеството, но после свикна и престана да се измъчва.

Сега момчето се питаше да се радва ли, или да се притеснява заради неочакваното желание на баща си. Реши, че няма за какво да се тревожи: Самюел отдавна не бе полагал такива грижи за външния си вид. Какво по-радостно от това? Писмото от Елинур промени ежедневието им. Дватамата, разбира се, не разговаряха всяка свободна минута за предстоящото пътуване, но Самюел виждаше колко се вълнува Юел, а Юел не се съмняваше, че баща му изпитва същото.

— Не бива да идваш преди десет, защото ще репетираме и ще подготвяме класната стая — предупреди го момчето.

Трябваше да набере букет за учителката още предната вечер, но на ъгъла между две съседни улици стана катастрофа, двамата шофьори излязоха от колите си и започнаха да се препират, а Юел, който минаваше случайно оттам, спря да наблюдава свадата и съвсем забрави за цветята.

Сега се приближи до прозореца и се надигна на пръсти. Под едно дърво в градината, където снощният сняг не бе успял да натрупа, се жълтееха няколко цветчета. Юел си изяде закуската и си изми зъбите. Сети се да си облече най-хубавата риза и да си обуе чисти панталони, защото все пак отиваше на тържество. Върна се в кухнята. Ако не искаше да закъснее, се налагаше да побърза. Седнал до кухненската маса, Самюел го наблюдаваше.

— Трябва да вземем и подарък — обади се той.

Първоначално Юел не го разбра. Подарък за кого? За учителката?

После обаче се сети, че Самюел говори за мама Йени. На Юел не му бе хрумвала такава идея.

— Все нещо ще й занесем — заключи Самюел. — Тръгвай, да не закъснееш.

Юел се спусна тичешком по стълбите. Вдигна голяма тупурдия. Понякога Самюел го изненадваше с добрите си хрумвания. Ами да — не могат да тръгнат без подарък за мама Йени.

На улицата се сети за цветята. Опря велосипеда о оградата и се върна. Избра седем стръка малко поувехнал подбел. „Ще стигнат“ —

каза си наум. Откъсна и малко трева, та букетът да изглежда по-голям. Докато вървеше към училище, мислеше какво да купят на мама Йени. Нищо не измисли, защото го занимаваше предстоящото тържество.

Влезе в класната стая в последния момент. Госпожа Недерщрьом го изгледа неодобрително, но не му направи забележка. Все пак днес се разделяха, а тя се разчувстваше лесно, колкото и да беше строга. Как да се скара на учениците точно в този ден!

В десет часа стаята беше готова. Най-отзад, до стената, се бяха сбутали родителите. Юел видя Самюел да влиза. После го изблъскаха в ъгъла. На традиционното препитване госпожа Недерщрьом, в добро настроение, задаваше лесни въпроси на учениците. На Юел се падна въпрос по география. След препитването децата изпяха псалм и дружно се отправиха към църквата. Падналият през нощта сняг вече се бе стопил. В църквата директорът държа реч и раздаде свидетелствата. Дойде ред да се сбогуват. Госпожа Недерщрьом се ръкува с всичките си ученици със сълзи на очи. Смутен, Юел пое десницата ѝ.

— Трябваше да кандидатстваш в гимназия — рече тя.

— Преди това искам да свърша някои по-важни неща — отвърна Юел.

Цяла година се чуди дали да продължи да учи в гимназия, ала мисълта за още четири години на чина му се стори непоносима. Искаше да продължи напред, да опознае света.

Самюел го чакаше пред църквата.

— Браво на теб! — похвали го той. — Отговори правилно на учителката.

— Добре че не ми зададе въпрос по история. Тогава сигурно щях да сбъркам.

Прибраха се вкъщи. Днес Юел изпи чаша кафе с баща си. Все още се питаше какво е чувството да си завършил училище, а наесен пред вратите да не те чака твоята учителка.

Животът тепърва започваше. Истинският живот. Като начало двамата със Самюел ще посетят Стокхолм. Какво го очаква занапред, Юел не знаеше. Уж му обещаха да го вземат като момче за всичко в магазина за бои. Ами после? Какво ще прави после? Зависеше изцяло от Самюел, от решението му дали ще се преместят другаде, или не.

Юел си измисли план. В Стокхолм се намира голямо пристанище. Там пристигат кораби от цял свят. Пристанището е по-

малко от това в Гьотеборг, но вероятно би помогнало на Самюел да вземе решение. Юел възнамеряваше при първа възможност да го заведе на доковете. Дано, виждайки толкова много кораби, Самюел си припомни радостите на моряшкия живот. Той, разбира се, вече ги бе забравил. И как иначе? От години живееше като корабокрушенец в гъсти гори далеч от морската шир, където единствените водоеми са съвсем малки сенчести езера.

Самюел разгледа внимателно свидетелството на Юел.

— Е, по смятане има какво още да се желае, но иначе си се справил добре — заключи той.

Юел мълчеше. Самюел беше прав. Юел просто ненавиждаше математиката.

Започнаха да обсъждат какъв подарък ще занесат на мама Йени.

— Ти кажи — нали я познаваш по-добре от мен — настоя Юел.

— Едно време харесваше шапки — умисли се Самюел. — Но може вкусът ѝ да се е променил. А и да не е, как да ѝ избера шапка?

Юел си спомни, че Самюел и мама Йени са се запознали на танцова забава.

— Какво ще кажеш за грамофонна плоча? — предложи той.

— Не знаем дали има грамофон — възрази баща му.

— Че кой няма? Сигурно само ние.

Юел тутакси съжали за думите си. Самюел не обичаше да му напомнят колко зле са с парите. Настроението му се помрачаваше. Юел никак не искаше да го натъжава. Особено сега.

— Вероятно вече си е купила плочата — рече той, за да смекчи казаното.

— Коя плоча?

— Онази, която бихме ѝ купили.

„Разговорът започна да става странен“ — даде си сметка Юел.

— А защо не ѝ подарим купон за покупка? Така сама ще избере какво да си купи.

Самюел поклати глава:

— Не, искам да ѝ вземем нормален подарък, който може да се опакова. Ако имахме еленова пържола, щяхме да ѝ подарим нея.

— И от багажа ни да капе кръв, докато я носим? — слиса се Юел. — Полицаите ще ни помислят за убийци.

— Така или иначе ловният сезон още не е дошъл. Ще трябва да измислим нещо друго.

Лъчите на следобедното слънце влизаха през прозореца, шареха по стените и падаха косо върху витрината, където „Селестине“ стоеше гордо на дървената си поставка.

— Според мен „Селестине“ ще ѝ хареса. Така ще ѝ подарим една от най-скъпите ни вещи.

Самюел дълго гледа кораба, преди да отговори:

— Тя е виждала макета, ала имаш право. Май най-добре да ѝ подарим „Селестине“.

Не взеха окончателно решение, но поне имаха идея. Щяха да заминат след седем дни с нощния влак в събота срещу неделя. На следващата вечер щяха да пристигнат в Стокхолм. Юел разпита Самюел за всички подробности, включително къде ще отседнат. Самюел обясни, че близо до гарата има евтини хотели. Момчето се притесняваше дали ще им стигнат парите. Понеже не можеше да попита баща си, издебна удобен момент да прерови портфейла му. Вътре имаше триста крони. На Юел му се струваха много пари, но дали щяха да стигнат в Стокхолм? Не знаеше.

Дните се нижеха много бавно. След като Самюел излизаше сутрин, Юел се мъчеше да поспи още, но не го свърташе в леглото. Ставаше, излапваше си закуската и излизаше. Повече не валя сняг. Стопли се. Юел обикаляше с велосипеда не само градчето, но и по горските пътеки. Предприемаше разузнавателни пътешествия. Стигнаше ли до поляна в гората, където слънчевите лъчи си проправят път към земята, сядаше на някой камък и се отдаваше на размисъл. Най-много го вълнуваше предстоящата среща с мама Йени. Питаше се и дали ще намери начин да убеди Самюел да не се връщат тук. Какво ще прави, ако не успее и се приберат, а Самюел продължи да сече дървета в гората?

Веднъж Юел седна до кухненската маса и състави дълъг списък с професиите, за които се сети.

Командир на полет Юел Гюстафсон.

Безспорно му се струваше примамливо да се види в пилотска униформа; как с железни нерви приземява самолет в пустинята. Същевременно осъзнаваше, че пилотите умеят да смятат безгрешно. Оценките му по математика ще му попречат.

Земемерът Юел Гюстафсон.

С какво всъщност се занимава земемерът? Мери земя? Мери колко стъпки са широки канавките и горските пътеки? Записва какво е разстоянието между оградите? Това би го отегчило до смърт.

Седнал в тревата под слънцето, прегледа дългия си списък с професии. Питаше се какво ли е да живееш като автомонтъор, лесничей, часовникар или актьор. Само преди година искаше да стане рок звезда, но бе осъзнал, че пее фалшиво и не напредва достатъчно бързо с китарата.

Без много да му мисли, зачеркна няколко професии от списъка. Първата отхвърлена беше дървосекач. Юел би работил каквото и да е, но не и да сече дървета.

Накрая стигна до извода, че иска да стане моряк — като Самюел, когато се запознал с мама Йени. Ще започне от юнга, след време ще стане матрос и така ще продължава да се издига. На моряците не им трябва да могат да смятат. Те се занимават с превозване на стоки и разузнаване.

На кораб Юел винаги ще се събужда на ново място, защото няма да спират никъде задълго. Ще види какво се крие отвъд хребетите, покрити с борове, отвъд гъстите гори. Не, няма да остане в това градче, където сняг вали дори в последния учебен ден. Ще се запише моряк и ще отплава на юг. Там някъде го очакват остров Питкърн и местните жени, облечени в прозрачни туники.

Почти всеки ден Юел си припомняше случилото се миналата година. В бакалницата на Енстрьом, където Юел пазаруваше, се беше появила нова продавачка на име Соня Матсон. Дошла бе за малко в градчето. Падаше се някаква роднина на Енстрьом. Преди това Юел си бе дал доста оптимистично обещание: до края на годината да види гола жена. И наистина зърна Соня Матсон по прозрачна туника.

Изведнъж си спомни, че Соня се бе върнала да живее именно в Стокхолм. Защо да не я посети там? Беше го поканила, но той не знаеше адреса ѝ. Тази идея го осени, докато отсяваше възможните професии в списъка си. Тутакси се разбърза. Яхна велосипеда и се понесе право към телеграфната станция. Знаеше, че оттам може да вземе телефонния номер и адреса на Соня.

Изкачи стълбите до входа със затаен в сърцето страх. Преди няколко години се бе промъкнал вътре през нощта, влезе в стаята на

заспалата телефонистка, откачи два-три кабела и ги свърза наново. Никой не го усети. Но не бива да вярваш на хората. Понякога сякаш ти четат мислите.

Приблужи се до гишето и позвъни. Появи се телефонистка — за щастие не онази, на която бе напакостил по време на тайнственото си посещение.

— Интересува ме един телефонен номер и адрес в Стокхолм — подхвана Юел.

— Ще се обаждате или ще изпращате телеграма? — попита жената със строг глас.

Юел се притесни.

— Нито едното, нито другото — отвърна той. — Ще се обадя, но по-късно.

— Как се казва абонатът?

— Соня Матсон.

— На кой адрес да я търся?

— Не знам.

— Но живее в Стокхолм?

— Да.

— Секунда.

Служителката спусна преградата пред гишето. Докато чакаше, Юел се огледа. На стената висеше табела с ценоразпис колко струва изпращането на телеграма.

Какво да й напише в тази телеграма?

Идвам в неделя с влака от Нурлан. Посрещни ме, моля. Юел. П. С. И Самюел е с мен. Баща ми.

Станаха прекалено много думи: 20. Юел се помъчи да съкрати телеграмата наум:

Чакай на гарата неделя следобед. Юел.

Само шест думи. Но откъде ще знае Соня с кой влак пристига Юел? А и сигурно вече го е забравила.

Преградата пред гишето се вдигна:

— В Стокхолм живеят седем души на име Соня Матсон.

Жената провря указателя през отбора.

— Провери коя от всички е твоята позната.

Даде му молив и лист. Юел ги отнесе на близката маса и преписа адресите и телефонните номера на седемте жени. Пред имената на пет от тях пишеше „госпожица“. Юел се върна пред гишето и позвъни. Остави указателя и молива.

— Разбра ли коя от всички е? — поинтересува се телефонистката.

— Мисля, че да.

Преградата отново се спусна. Юел се питаше защо не й каза истината: нямаше представа коя Соня Матсон е неговата.

Излезе от телеграфната станция. Питаше се защо не поиска адреса на Соня от Енстрьом, но се опасяваше да не започне да го разпитва, затова се отказа.

Макар и дълги, дните минаваха бързо. В четвъртък решиха окончателно да подарят „Селестине“ на мама Йени. Заедно я извадиха внимателно от стъклената кутия и я увиха във вестник. Юел намери подходяща картонена кутия да я сложат в нея. Подаръкът беше готов. Самюел купи билети за влака.

— Ще спим на седалките — съобщи той. — Спалните места са прекалено скъпи. Няма нужда от толкова големи разходи.

Юел възнамеряваше изобщо да не мигне: не искаше да проспива пътуването.

Най-сетне съботата дойде. Юел влезе в кухнята и завари Самюел да бърше с мокър парцал старата си кафява пътна чанта. Около разръфаната ѝ дръжка бе усукан канап.

— Не съм вярвал, че тази чанта ще ми дотрябва пак — рече той.

На Юел никак не му се слушаха такива приказки. Нима Самюел се бе примирил, че ще си остане в градчето и никога няма да плава по море? Искаше му се да му зададе този въпрос, но се въздържа. Реши да почака. Ще го попита на пристанището в Стокхолм.

Не, няма да зададе въпроса точно така, а по-хитро: след като вече знаем къде живее мама Йени, не е ли време да се махнем от вечния сняг и студ?

За Юел нямаше пътническа чанта. Наложил се да събере багажа си в раницата. Това го подразни. Всеки пътник за Стокхолм трябва да си има нормална чанта, пък бил той и само на петнайсет. Ако работеше

като моряк, Самюел щеше да намери пари за още една пътническа чанта.

В Стокхолм щяха да останат само четири дни. Юел взе най-хубавите си дрехи, а върху тях сложи картата на града. В девет часа всичко беше готово. До тръгването им към гарата оставаха още цели осем часа.

Юел влезе при баща си да провери дали се бръсне старателно.

— Под брадичката — отбеляза момчето, когато Самюел започна да подсушава лицето си.

— Какво?

— Пропуснал си космите под брадичката.

Самюел се огледа в малкото огледало и направи още няколко движения с бръснача.

— Сега по-добре ли е? — попита.

Момчето кимна доволно.

В четири и петнайсет поеха към гарата. Юел усети прилив на силно въодушевление. Сякаш чак сега бе осъзнал какво им предстои.

Да пътуват!

И да видят мама Йени.

3

Локомотивът потегли. Юел стоеше нащрек — да не пропусне нищо. Пътуването бе започнало. През прозореца видя как началникът на гарата Книф размахва сигналната палка. Скоростта постепенно се увеличаваше. Самюел държеше чантата върху коленете си. Влакът затрополи по моста. Юел гледаше как парапетът се изнизва през прозореца, а под моста зърна плаващите в реката дървени трупи. Самюел се изправи и застана до него. Влакът се изниза от моста и пое по лъкатушещия път на юг. Предстоеше да навлязат в гъстите гори. Досега Юел не се бе отдалечавал толкова от родния си дом. А това беше само началото.

Самюел пак седна. Бяха си намерили купе, където да пътуват сами.

— Преди Урша не вярвам да се качат пътници — отбеляза Самюел. — Ще си поспим спокойно като в спален вагон.

Юел се настани до прозореца. Влакът навлезе сред гората. Слънцето грееше. Скоростта се увеличи. Стволовете на дърветата пробягваха бързо един след друг. „Толкова са много — удиви се Юел. — И хиляда години да сече, Самюел няма да успее да ги изсече всичките.“

Вратата към купето се отвори. Влезе кондукторът. Самюел му подаде билетите.

— В Крюлбу ще трябва да се прекачите на друг влак — осведоми ги влаковият служител.

Самюел прибра билетите във вътрешния си джоб.

— До Крюлбу има още много път — обясни той на Юел. — Ще стигнем там чак утре по обяд.

Юел гледа ли, гледа през прозореца, докато му омръзна. Реши да тръгне из влака на разузнаване. Самюел се бе изтегнал на седалката и отпуснал глава върху пътническата чанта.

Юел излезе в коридора. Пи вода от общата гарафа и се спря да огледа картата на стената. С пръст проследи пътя до Стокхолм. Първо

ще минат през Урша. Там горите свършват. Следват Мура, Бурленге, а малко по-нататък — Крюлбу. Там ще сменят влака. Ще са изминали доста път, но до Стокхолм ще им остава още толкова.

Юел обходи и съседните вагони. Във влака се возеха много пътници. Някои пушеха в коридора. От едно купе се разнесе песен. Юел стигна до вагоните от първа класа и дръпна вратата, но се оказа заключена. Върна се обратно. Явно пътниците с достатъчно пари да си купят билети от първа класа не искаха да ги безпокоят. Едва не се сблъска с момиче на неговата възраст, което изскочи в коридора. Лицето на Юел пламна и той се ядоса, задето издаде смущението си. Върна се при Самюел. Бяха си приготвили храна за из път — достатъчно да им стигне до Стокхолм. Юел огладня. Досега не бе хапнал нищо от притеснение, че все нещо ще им попречи да тръгнат: или Самюел ще се разколебае, или ще изпуснат влака, или Юел ще се разболеет... Такива детински мисли не подхождаха на петнайсетгодишен младеж, разбира се. Юел го осъзнаваше, но не можеше да ги прогони. Такъв си беше — още дете.

— Ще хапнем ли? — попита той баща си.

— Толкова рано?

— Огладнях.

Самюел извади сандвичи, сварени яйца, картофи, термос с кафе и бутилка мляко. Юел се нахрани. Самюел не искаше да яде. През прозореца се заредиха дърво след дърво. Колелата на влака пееха, когато минаваха през сглобката между две релси.

Вечерта — Самюел спеше с чантата под главата — Юел си мислеше колко скучно и едновременно вълнуващо е пътуването. Дърветата през прозореца се нижеха едно след друго като в отегчителен филм, където не се случва нищо. И въпреки това Юел не можеше да откъсне очи от прозореца. От време на време проблясваше някое езеро или се мярваше къща. А най-много го въодушевяваше мисълта, че с всяка изминала минута, с всяка сглобка между релсите той се отдалечава от родното си градче все повече и повече. За това бе мечтал, откакто се помнеше.

Отиваха едва до Стокхолм, но тази отсечка беше първият етап от пътешествието му до края на света.

Светът хем имаше, хем нямаше край.

Кондукторът мина по коридора. Юел бе включил в списъка си и тази професия, но я зачеркна. Работата на кондуктора е несравнима с работата на моряка. Колко по-вълнуващ от коловоза му се струваше морският път, осеян с мигащите светлини на фаровете. Юел внимателно издърпа часовника от джоба на Самюел. Стрелките показваха дванайсет през нощта. Прибра го и се изтегна на седалката с лице към прозореца, за да гледа.

Навън редицата от дървета продължаваше да се ниже.

Помъчи се да си представи какво ще се случи, когато Самюел и мама Йени се срещнат. Дали тя ще му протегне ръка?

А как ще реагира, щом види Юел? Дали ще го прегърне, или само ще се ръкува и с него?

Надигна се. Писмо им бе изпратила не мама Йени, а Елинур. Защо мама Йени така и не им писа? Ами ако изобщо не желае да ги вижда? Ако новият ѝ мъж се ядоса, че са дошли? Навярно има закон, който забранява на Самюел и на Юел да посещават мама Йени без предупреждение. Самюел не е особено осведомен за законите. Юел — още по-малко. Огледа Самюел. Възрастните са странни. Как може Самюел да спи толкова спокойно? Защо не се тревожи като него? Така или иначе баща му спеше съвсем спокойно, със скръстени над гърдите ръце.

Да не би да се моли?

Мили Боже, направи така, че Йени да се зарадва, когато ни види — мен и Юел. Амин.

Юел отново се приближи до прозореца. Влакът се клатеше, докато минаваше по криволичещия път. Между дърветата зърна езеро. Лицето на Юел се отразяваше в стъклото: момче с коса, отзад остригана почти нула номер и неизменно щръкнала отпред. Колкото и да се мъчеше да я приглади, колкото и да я мокреше, не съумяваше да се пребори с щръкналия кичур.

Ами ако мама Йени го сметне за грозен?

„Не знам какво да очаквам. Това е най-лошото.“ Отново легна на седалката. Влакът се наклони на една страна. Юел се опита да брои сглобките на релсите. И заспа.

Събуди се. Влакът не се движеше. Още с отварянето на очите си се учуди защо Самюел не е в купето. Стана и отвори вратата. Баща му

стоеше в коридора. Бе свалил прозореца. Погледна Юел и му се усмихна.

— Събудих ли те?

— Защо влакът е спрял?

Клепачите му още тежаха от съня и се затрудняваше да държи очите си отворени.

— Сигурно отсреща идва влак и са дали сигнал на машиниста да изчака.

— Къде сме? Колко е часът?

— След час пристигаме в Урша.

— Гората свърши ли?

— Да — изсмя се Самюел. — Засега свърши.

— Затова ли излезе? Да погледаш последните дървета?

— Може би.

Съобрази, че баща му се нуждае от малко уединение. Навярно мислеше за мама Йени.

— Отивам пак да си легна — рече Юел, върна се в купето и заспа веднага.

Събуди се, когато сутрешното слънце вече грееше. Седнал до прозореца, Самюел пиеше кафе. Юел скочи, сякаш се бе успал за училище.

— Стигнахме ли до Урша? — попита той.

— Вече минахме Урша и Мура.

Юел погледна през прозореца. Пейзажът се бе променил. Не вярваше на очите си. Пред погледа му се простираше голямо езеро.

— Това е Силян — обясни баща му. — Красиво е, нали? Напомня за морето.

— Нали все това ти повтарям. Какво търсим в гората, щом искаш да гледаш морето?

Самюел бавно поклати глава. Не каза нищо. Юел излезе в коридора и пи вода. После закусиха. В Ретвик в купето им влезе възрастно семейство — мъж и жена. Самюел отмести чантата си, за да им направи място. Двамата старци размениха няколко думи помежду си. Говореха съвсем различно от хората в родното градче на Юел и го напуши на смях. Самюел го изгледа предупредително.

В Крюлбу Самюел и Юел слязоха. Гарата беше много голяма. Самюел се притесняваше да не объркат влака. За да се увери, че се

намират на правилния перон, пита трима служители. Във вагона отминаха няколко купета, докато намерят свободни места. Юел седна до вратата. Самюел го попита нещо, но момчето се престори на заспало, защото никак не обичаше да разговарят в присъствието на непознати хора. Постепенно наистина се унесе в сън.

В Сала купето им се поосвободи. Изядоха остатъка от храната.

— Само след четири часа пристигаме в Стокхолм — рече Самюел.

На Юел тези четири часа му се сториха най-дългите в живота му. Опита се да подгони влака със силата на мисълта си, но същевременно му се искаше да го забави. Макар да очакваше с нетърпение да пристигне, още не му се щеше да пристига.

И така, влакът спря на гарата в Стокхолм. Пътниците от купето изчезнаха в тълпата. На перона цареше глъчка и оживление. Самюел и Юел не мърдаха от местата си, вкопчили се в багажа си. Върху масичката до прозореца стоеше картонената кутия със „Селестине“.

Изведнъж Самюел му се стори малък и разколебан.

„Съжالياва за решението да дойдем тук — ядосано предположи Юел. — Сигурно се надява да свържат вагона ни с локомотив от другата страна и да се върне обратно при проклетите си дървета, без да слиза.“

— Хайде, ставай — подкани го Юел. — Иначе влакът ще потегли към следващата гара.

— Да — кимна Самюел. — Първо трябва да си намерим хотел.

Неведнъж Самюел бе разказвал на Юел за посещенията си в Стокхолм, но сега на Юел му се струваше, че баща му стъпва там за пръв път. Влязоха в голяма чакалня. Самюел нямаше представа накъде да тръгне. Юел се въодушеви от навалищата, започна да вика, да крещи и да дърпа баща си за дрехата. Наоколо го очакваха толкова изненади.

Самюел посочи една пейка:

— Ела да седнем. В това гъмжило не виждам накъде да тръгна.

Седнаха. Самюел продължаваше да стиска здраво чантата. Раздразнение обзе момчето. Или страх, че баща му изпуска ситуацията от контрол?

— Накъде да вървим? — попита Юел.

— Все ще намерим някой евтин хотел наблизко — отвърна колебливо Самюел.

Сякаш нещо прободе Юел и той изведнъж видя баща си смален и още по-прегърбен, с овехтели, протрити дрехи, макар да бяха най-хубавите в гардероба му, и с проклетата чанта с разръфана дръжка.

За пръв път Юел се срамуваше от баща си. Не бе изпитвал срам от него дори когато го бе влачил пиян до вкъщи.

Ето че се случи. Не искаше да има баща като Самюел.

— Къде се намира проклетият хотел? — изсъска Юел.

Самюел го погледна изненадан.

— Ще ругая, колкото си искам! — тросна се момчето.

Самюел долови гнева му и сякаш се смали още повече.

— Ще си бъдем опора — предпазливо рече той.

Раздразнението на Юел обаче още не се бе уталожило:

— Нали си бил в Стокхолм! Трябва да знаеш накъде са хотелите!

Самюел не отговори. Огледа се несигурно. После взе решение.

Юел забеляза как баща му се поизправи, сякаш някой навиги пружина, поставена в гръбнака му.

— Преди да направим каквото и да било, ще отида до тоалетната — заяви той и посочи табелата. — Ти ще пазиш багажа.

Тръгна към тоалетната. Юел наблюдаваше как баща му спира, за да направи път на забързани хора. Момчето придърпа чантата към себе си и сложи ръка върху разръфаната дръжка. Още изпитваше неудобство. Ами ако някой го види с тази вехта чанта? Помъчи се да си придаде невъзмутим вид, но имаше чувството, че отдалеч му личи колко чужд е на тази обстановка.

Татко Самюел се забави. Раздразнението на Юел нарастваше. Идеше му да зареже чантата и да се махне оттам, за да накаже Самюел. Ала в какво се бе провинил баща му?

Мислите бушуваха в главата му, докато се опитваше да не пропусне нищо от случващото се около него. От близкия високоговорител се носеше писклив глас, а в далечината се чуваше скърцане на локомотив.

До него на пейката седна момче, малко по-голямо от него, но облечено в костюм, с вратовръзка и черни островърхи обувки. Косата му не беше късо подстригана, а по-дължка, сресана с помада. Виеше се на едри вълни. Юел веднага измисли прозвище на непознатия: *Черната вълна*. Отмести се настрана. „Само дано не ме заговори“ — помисли си. Момчето, разбира се, направи точно това:

— Здравсти.

— Здравсти — отвърна Юел.

Черната вълна го изгледа любопитно. Юел хвърли бърз поглед към тоалетната. Молеше се Самюел да не се появи. Само допреди секунди се дразнеше, че баща му се бави, а сега му се струваше по-добре да се позабави още.

— Ще пътуваш ли? — поинтересува се Черната вълна и си приглади косата.

— Та аз току-що пристигнах — промърмори Юел.

Черната вълна продължаваше да го изучава с поглед. Извади кутия цигари и предложи на Юел:

— Пушиш ли?

— Не — отвърна Юел и се запита защо бе отказал. Колко ще му навреди една цигара?

Черната вълна запали и издуха кръгче дим.

— Откъде си? — попита.

— От Северна Швеция.

— Личи си по говора ти. Много, ама много си личи. „От Северна Швеция“ — изимитира го момчето и се засмя незлобливо, а гърдите му изхриптяха като дробовете на върл пушач. — Чакаш ли някого?

— Да, баща ми.

— Къде е?

— В тоалетната.

— В кенефа? Аха! Старецът се е отбил там да си накваси гърлото.

Юел подскочи като ужилен. Откъде знае Черната вълна, че Самюел пие? Ами ако баща му наистина се е затворил в тоалетната точно затова?

— Ще ида да го доведа — рече той. — Налага се да побързаме.

— Щом казваш — вдигна рамене момчето. — Отивай, аз ще ти наглеждам багажа.

Преди да пусне чантата, Юел се сети за разръфаната ѝ дръжка. Не искаше за нищо на света Черната вълна да я види.

— Ще взема чантата, а ти пази раницата.

Черната вълна се усмихна. „Какъв късмет извадих — помисли си Юел. — Срегнах момче, готово да ме почерпи с цигара и да ми пази

багажа.“ Сега щеше да носи само чантата на Самюел и кутията със „Селестине“.

— Няма да се бавя — обеща Юел и се отправи към тоалетната.

Вътре се огледа. Пред него имаше две редици кабинни. Повечето врати бяха затворени. Къде ли бе баща му? Юел се питаше дали да не си излезе. Нека Самюел дойде когато прецени. Реши обаче все пак да каже на баща си, че отвън Черната вълна пази багажа.

Изчака малко. Няколко души излязоха от кабините. Колко изпразнения поглъщат тоалетните на ден? Напуши го на смях. Чистачът в тоалетната го изгледа мнително:

— Чакаш ли някого, момче?

— Да, баща ми.

Вратата на кабината в дъното се отвори и оттам излезе Самюел. Отначало изобщо не забеляза Юел. Насочи се право към умивалника. Изглеждаше изморен. После се обърна и видя сина си.

— Къде ти е раницата? — попита.

— Отвън. Едно момче я пази.

— Какво момче? — смръщи вежди Самюел.

— Невинаги се налага да знаеш имената на хората — тросна се Юел, смутен, задето дори не попита Черната вълна как се казва. — Обеща да я наглежда, докато вляза да те търся.

— Имам малко лениви черва — оправда забавянето си Самюел и изгледа строго Юел. — Защо си оставил раницата на непознат?

Искреното безпокойство на Самюел притесни Юел не на шега.

Двамата излязоха от тоалетната и какво да видят — на пейката нямаше нито раница, нито момче.

— Къде ти е багажът? — попита Самюел.

Очите на Юел се напълниха със сълзи. Посочи пейката с пръст:

— Оставих го тук... Изчезнал е с раницата ми.

— Много лоша работа — въздъхна Самюел. — Не бива да вярваш толкова лекомислено на всеки срещнат. Задигнал е раницата, как иначе.

Юел се мъчеше да преглътне напиралите сълзи. Осъзнаваше колко глупаво беше постъпил. Черната вълна го бе заговорил с целта да му открадне чантата, картонената кутия и раницата. Веднага бе разбрал, че Юел идва в града за пръв път. И какво го попита? „Ще

пътуваш ли?“ А Юел отвърна: „Та аз току-що пристигнах. От Северна Швеция“. Как можа да постъпи толкова глупаво?

— Лоша работа — повтори Самюел. — Ще трябва да намерим полицейски участък и да съобщим за кражбата.

— Може да е тук някъде — изрази надежда Юел.

— Не е, бъди сигурен.

— За какво му е моята раница? Там има само стари дрехи.

— И да се питаме, няма да получим отговор — отвърна Самюел и тръгна с решителни крачки към полицай, който обикаляше из чакалнята.

Обясни му какво се е случило и Юел забеляза промяна у баща си. Самюел вървеше по-самоуверено. Полицаят ги отведе до близкия участък. Негов колега записа как изглежда раницата и какво има вътре. Накара Юел да опише външния вид на Черната вълна.

Юел бе запомнил ризата, костюма, вратовръзката и островърхите обувки.

Накрая полицаят подаде на Самюел някакъв документ да го подпише.

— Тук нямаме адрес — поясни бащата на Юел. — Дошли сме на гости.

— Тогава ще се наложи пак да дойдете в участъка, за да разберете дали сме заловили крадеца — заключи полицаят.

Самюел и Юел се върнаха в чакалнята на гарата. Юел се огледа.

— Няма да го намерим сами. Офейкал е — обади се баща му.

— Вътре беше четката ми за зъби. За какво му е моята четка?

— Трябва да си намерим хотел — смени темата Самюел. — А после ще излезем да ти купим дрехи.

— Нищо не ми трябва.

— Не бива да забравяме защо всъщност сме тук — напомни угрижено Самюел. — За щастие не изгубихме „Селестине“.

Излязоха на улицата. Юел се стъписа от натовареното улично движение. Самюел се огледа. Тръгнаха.

4

Самюел забеляза табела „Хотел“. Заваля дъжд и двамата с Юел се шмугнаха вътре. Сградата, притисната между две къщи близо до гарата, беше стара и мрачна. Преди да я намерят, Самюел се спира колебливо на няколко пъти и пак продължаваше, макар да бе позабравил района. Юел го следваше на две-три крачки. Още се ядосваше на глупостта си. Как можа да позволи на Черната вълна да го измами толкова лесно!

През ума му минаваше какво ли не.

Защо ли не си остана вкъщи?

Глупак като него не заслужава да пътува по света.

Край с мечтите да стане моряк.

Ще сече дървета като Самюел. За друго не става.

Ще върви прегърбен, ще се бръсне немарливо и ще се налива с ракия, когато му писне от всичко.

Ядосан на себе си, Юел започна да си говори на глас.

Самюел се обърна:

— Какво каза?

— Нищо.

— Чух те да говориш.

— Объркал си се.

Самюел го изгледа замислено. Продължиха.

И така, спряха пред порутения хотел с олющена фасада. На един от горните етажи се блъскаше отворен прозорец.

— Изглежда добре — рече Самюел, за да се окуражи.

— Изглежда трагично — промърмори Юел съвсем тихо, за да не го чуе баща му.

Влязоха във вестибюла. Лъхна ги силна миризма на почистващ препарат. Зад рецепцията плешив късоглед мъж с очила бе разтворил вестник.

Дадоха им двойна стая. Самюел предплати за две нощувки.

— Ще получим ли закуска? — поинтересува се Самюел с ключа в ръка.

— Сигурно — отвърна плешивецът. — Ама не тук.

Юел забеляза как лицето на баща му пламна.

Случваше се за пръв път.

— Смятам, че на учтиво зададен въпрос се полага учтив отговор — отбеляза Самюел с треперещ от гняв глас.

Плешивецът пусна вестника върху коленете си.

— Ако тук не ви харесва, отседнете другаде.

— Препоръчайте ни къде да закусим и да вечеряме — продължи Самюел, все още ядосан.

— В квартала има много закусвални и кафенета.

Юел усети, че гневът на Самюел му подейства заразително. Пристъпи напред до баща си и заяви:

— Освен това ни трябва и магазин за дрехи. Откраднаха ми раницата.

— Първата пресечка вляво — отвърна мъжът.

Самюел и Юел тръгнаха към асансьора. Стаята им се намираше на третия етаж. Самюел се обърна:

— Още нещо. Ако ни търсят по телефона, не ни безпокойте. Кажете, че сме излезли.

Плешивецът се поклони и кимна. Самюел и Юел поеха по стълбите.

— Какви ги говориш? — попита момчето. — Кой ще ни търси по телефона?

— Не искам да си въобразява, че може да се държи с нас както му хрумне. Споменеш ли обаждане по телефона, хората те мислят за важна клечка, понеже са глупави.

— Не знам за хората, но аз съм голям глупак — уточни Юел. — Позволих на непознато момче да ми задигне раницата.

— Ще се научиш да бъдеш по-внимателен — успокои го Самюел. — Когато бях моряк и слизах на сушата, и на мен ми се случваше да ме ограбят. Понякога постъпваме глупаво, друг път — умно. Станалото — станало. С времето ще се научиш.

Намериха стая 303 в тъмния коридор. Отключиха и влязоха. Всичко вътре беше кафяво. Върху тапетите — също кафяви — личеше влажно петно. Самюел се огледа и отиде до прозореца.

— Е, поне гледа към улицата — въздъхна той. — Не е толкова лошо.

На Юел стаята му хареса. За пръв път отсядаше в хотел. Какво по-удобно от две големи легла с маса и лампа?

— Избери в кое легло искаш да спиш — подкани го Самюел.

Юел се настани до прозореца, за да гледа покрива на съседната сграда. Разопакова подаръка за мама Йени. Опасяваше се да не са го повредили по време на пътуването. Заедно със Самюел огледа внимателно макета на кораба.

— Всичко е наред — установи бащата му.

Юел го постави предпазливо върху скрина в стаята:

— „Селестине“ измина толкова път, колкото и ние.

Двамата се изтегнаха върху леглата.

— Събуй си обувките, да не изцапаш — напомни Самюел.

Наум Юел извади багажа от откраднатата си раница. Черната вълна сигурно ще изхвърли всичко: ризите, панталона, гуменките... Повече никога нямаше да ги види.

— Не мисли за раницата — неочаквано рече Самюел. — Станалото — станало.

— Не мисля за нея — отвърна Юел. — А за гуменките ми.

Помълчаха. Навън дъждът се усили. Капките започнаха да барабанят по прозореца.

„Ето ме в Стокхолм — мислеше си Юел. — Завърших училище и двамата със Самюел дойдохме тук. Някъде в този град се намира и мама Йени.“

Обърна се и погледна баща си. Лежеше със затворени очи, но не спеше.

— Какво ще правим сега? — попита Юел.

— Ще почакаме дъждът да спре — отвърна Самюел, без да отваря очи.

— Ами ако не спре цяла седмица?

Самюел не отговори. Усмихна се. „За какво ли мисли? — чудеше се Юел. — Сигурно за мама Йени. Притеснява ли се от срещата с нея, или по-скоро ѝ е сърдит?“

Юел предположи, че ще му е по-лесно да поразпита Самюел, защото не са вкъщи, а на хотел. Навярно новата обстановка ще го предразположи?

— Какво се случи всъщност?

Самюел отвори очи:

— В смисъл?

— Как изчезна мама Йени?

— Взех си чантата и замина.

Юел почака, но Самюел не продължи.

— Просто така? Събрала си е багажа и се е махнала?

— Да.

— Трябва да е имало и друго.

— Беше си взела кафявата чанта, зеленото палто, червената шапка и... не си спомням кои обувки.

— Докато ти си бил в гората?

— Да.

— А аз къде съм бил?

— На долния етаж, при баба Вестман. Йени те оставяше при нея, докато ходи на пазар или спи следобед.

— Ти нищо ли не подозираше? Не забеляза ли, че си е приготвила багажа? Как е успяла да си купи билет за влака, без да разбереш?

— Тръгнала е с автобуса.

— Все едно. Не ти ли остави писмо?

— Не. Върху масата намерих само ключа за входната врата.

Юел имаше чувството, че се върти около важните въпроси. Трябва да спре и да се насочи към същественото.

— Да не бяхте скарани?

— Не.

Още една крачка, Юел, и ще се озовеш в центъра.

— Ти пиеше ли?

— Не — отвърна след кратък размисъл Самюел. — Тогава не близвах алкохол. Ако не си беше тръгнала, нямаше и да започна да пия.

Юел стигна до центъра. А сега накъде?

— Майките не си тръгват просто ей така — рече той. — Татковците — да. Но не и майките. Трябва да се е случило нещо.

Самюел се надигна рязко в леглото. Юел се стресна: да не би да го е ядосал с думите си?

Но в очите на Самюел нямаше гняв. Изглеждаха изморени и малко тъжни.

— Да не мислиш, че не съм се питал? Петнайсет години този въпрос не ми дава мира. Не минава ден, без да си го задам. Защо си тръгна? Трябва тя да ни отговори. Затова дойдохме тук. Искам най-сетне да разбере причината. Нека обясни защо си събра багажа и ни изостави.

— Ами ако не иска да ни отговори? — предпазливо попита Юел. Самюел отново се отпусна в леглото.

— Поне на теб ти дължи обяснение — отсече той след кратко мълчание. — Все пак си неин син.

От коридора се чуваше бучене на прахосмукачка. Юел погледна през прозореца. Дъждът намалю.

— Какво ще правим? — попита той.

— Първо ще хапнем, после ще ти купим дрехи, а след това ще тръгнем да търсим мама Йени.

— Не ми трябва дрехи.

— Няма да ти позволя да се появиш пред майка си в такъв вид. Но, разбира се, не е нужно да купуваме нещо скъпо.

Дъждът почти спря. По първаза трополуха само оттичащи се капки. Самюел излезе в коридора да потърси банята, за да се избърсне.

Юел разгледа картината, окачена на стената над скрина: жена с големи гърди, облепната на дърво, а до нея — коленичил мъж свири на цигулка.

Картината му напомни за Соня Матсон. Ако знаеше телефонния й номер, щеше да й се обади от рецепцията.

И какво ще й каже?

На телефона е идиотът Юел. Дойдох в Стокхолм и ми откраднаха раницата. Ела да ме спасиш.

Прогони неприятните мисли. Жената на картината имаше наистина внушителни гърди. Юел застана пред огледалото до вратата и огледа лицето си: във фас, после в профил. Когато си завъртя врата, рамото му се схвана. Изруга и раздвижи ръката си, та спазъмът да премине. Пак застана във фас. Щръкналата над челото му коса отказваше да се покори. Юел си представи, че има косата, вратовръзката и островърхите обувки на Черната вълна. Сви ръката си в юмрук и удари кроше на крадеца в огледалото. Разкървави му носа.

Никой не може да се измъкне безнаказано, след като е откраднал раницата на Юел Гюстафсон. Взираше се в огледалото. Черната вълна

изчезна. Остана само Юеловото лице.

Приблѳжи се до картината и погали жената. Вратата се отвори. Самюел влезе в стаята. Юел отскочи панически настрани, спъна се и падна. Баща му го изгледа изненадан, но не каза нищо.

Излязоха. Все още ръмеше. Самюел се огледа колебливо.

— Направо не е за вярване! Всичко съм забравил! — възкликна той. — Идвал съм в Стокхолм толкова пъти, а не помня почти нищо. Сигурно защото беше отдавна.

— Натам — насочи го Юел. — Повечето хора вървят в тази посока.

Юел гледаше изумен колко трескаво крачат хората. Закъде ли бързаха?

Влязоха в магазин за дрехи. За пръв път в живота си Юел видя ескалатор, а най-странно му се стори, че хората продължават да подтичват дори по движещите се стълби. Стигнаха до етажа за мъжки дрехи. И двамата пребледняха, когато видяха цените.

— Да се махаме оттук — отсече Юел. — Все някъде ще намерим по-евтини дрехи.

Навън отново заваля. Градът започна да опротивява на Юел. Не това бе очаквал: навалица, шум, високи цени и непрекъснат дъжд.

Освен това го мъчеше и мисълта за откраднатата раница. Градът му бе изпратил Черната вълна да го посрещне с подигравателна усмивка.

— Време е да хапнем — напомни Самюел. — Докато вървахме, видях една бирария.

Забързаха под дъжда и влязоха в заведението. Вътре Юел се почувства у дома си, като в бирарията в родното си градче, където понякога ходеше да продава вестници или да прибира Самюел. Сервитьорките носеха същото черно-бяло облекло като Сара. И миризмата беше същата: на кисело, на прогизнали от дъждовна вода вълнени дрехи и цигари. Седнаха на една маса. Юел се притесняваше за цените. Приблѳжи се сервитьорка и им остави менюто. Юел се надвеси над масата, за да види не какво предлагат, а колко струват ястията.

— Телешко рагу — прочете Самюел. — Изглежда хубаво и евтино.

Юел не обичаше телешко рагу, но не възрази. Нахраниха се. Дъждът спря. Някой отвори вратата и момчето видя, че е изгряло слънце.

По време на обета не разговаряха. Юел продължаваше да се измъчва заради раницата. И Самюел бе потънал в мисли. Плати и прибра портфейла в джоба на палтото си.

— Ще трябва да се сдобием с карта на града. После ще намерим сградата, където работи тя.

— Няма ли първо да потърсим къде живее? — учуди се Юел.

— Не, в жилищните сгради непрекъснато влизат и излизат хора, а зад тезгяха в магазин стои един продавач.

— Нали уж каза, че ще я познаеш?

— Да, но не мога да съм напълно сигурен, затова предпочитам да играя на сигурно.

„А най-сигурно би било изобщо да не бяхме идвали тук“ — помисли си гневно Юел. Отново се сети за раницата и за Черната вълна.

Влязоха в книжарница да купят карта. Избраха най-евтината. После седнаха на суха пейка в парка и я разгънаха. Намериха площад „Медборяр“, а после и мястото, където седяха в момента.

— Тук някъде трябва да има трамвайни линии — огледа се Самюел.

Юел обаче забеляза друго: ако продължат да вървят, малко по-нататък ще минат покрай водата и лодките.

— Хайде, да се поразходим — предложи той. — Сигурно е наблизо, а и още е рано.

Посочи часовника пред едно часовникарско ателие. Дванайсет и седем. Самюел се изправи.

— Най-добре ти да носиш картата. Аз не се ориентирам добре.

Юел тръгна напред. От време на време сверяваше с картата, за да е сигурен, че вървят в правилната посока. След метри слязоха към крайбрежието. Там се издигаше дворецът, там се намираха мостове, хотели, музеи и — най-важното — лодки! Ала Юел не видя кораби. Имаше само малки бели платноходки за разходка, някоя и друга рибарска лодка, но никакъв по-голям плавателен съд, към чийто екипаж моряк като Самюел или младеж като Юел да се включат.

— Къде са корабите? — учуди се той. — Нали си работил тук на кораб?

— Най-вероятно са по-нататък, на пристанището „Вертахамнен“ или на „Фрихамнен“.

Юел спря, разтвори картата и потърси двете наименования. „Вертахамнен“ се намираше в съвсем друга посока.

Ще идат друг ден.

Продължиха напред.

Самюел се изпоти. Не издържаше на темпото на Юел. Непрекъснато бършеше челото си с носна кърпичка.

Юел спря на един ъгъл. Пред тях се ширна голям площад — като поляна наред гъста гора.

— Пристигнахме — констатира Юел, след като провери в картата. — Това е площад „Медборяр“.

Самюел си прехапа долната устна. Неволно Юел направи същото. Дразнеше се, че подражава на баща си, но му идваше отвътре. На площада имаше кафене.

— Ще седна да изпия чаша кафе — рече Самюел. — И нещо студено. През това време ти ще обиколиш и ще намериш магазина.

— Няма ли да го потърсим заедно?

— Ще се справиш по-бързо сам.

Юел остави баща си в кафенето и се отправи на най-важното си разузнаване. Мисълта, разбира се, беше детинска, но той бе решил да се държи като дете, докато не се почувства възрастен.

Изведнъж спря.

Осъзна къде минава границата.

Детското му съзнание щеше да изчезне на брега на една река. Съвсем скоро му предстоеше да се изправи пред нея и да заяви:

— Мамо Йени, ето ме. Аз съм Юел.

Обиколи площада. Изпитваше тревога. В далечината виждаше баща си в кафенето. Усещаше, че се приближава до мама Йени. Ако написаното от Елинур отговаряше на истината, разбира се. Но как иначе?

Крачейки бавно, оглеждаше магазините. На няколко пъти се припозна. Все му се струваше, че вижда Черната вълна. Обиколи целия площад, ала не намери нито един магазин за хранителни стоки.

Намръщи се. Обиколи го повторно. Дали пък не е подминал бакалницата? Напразно.

Върна се при Самюел, който бъркаше с лъжичка в празната си чаша. Юел седна до него.

— Няма такъв магазин.

— Какво? — учуди се Самюел. — Как така няма?

— Нали ти казвам. Няма. Какво пише точно в писмото?

— Йени работи в бакалница на площад „Медборяр“.

— Елинур откъде знае?

— Ако не е сигурна, не би го написала.

— Носиш ли писмото?

— Не, оставих го вкъщи.

— Защо?

— Помня всичко. Прочетох го безброй пъти. Почти го научих наизуст.

Изневиделица в душата на Юел се прокрадна безпокойство, сякаш го прониза внезапен студен вятър.

Не знаеше откъде се бе появило това усещане, но беше сигурен, че нещо не е наред.

5

Студеният вятър отмина. После двамата се скараха. На Юел му беше пределно ясно, че трябва незабавно да открият къде живее Йени. Самюел обаче предпочиташе да изчакат.

— И какво да чакаме? — попита Юел. — Бакалницата от писмото на Елинур не съществува. Вероятно и къщата на мама Йени е измислица.

— Грещиш — поклати глава Самюел и поръча кафе на сервитьорката.

— Току-що изпи една чаша — отбеляза недоволно Юел.

— Кафето беше слабо.

— Докато намерим къщата, ще се свечери.

— Няма какъде да бързаме, а и оставихме „Селестине“ в хотела.

Юел усети внезапен прилив на гняв. Много неща му се струпаха: Черната вълна му задигна раницата, пристанището „Вертахамнен“ се намираше в съвсем друга посока, бакалницата вероятно изобщо не съществуваше, Самюел пиеше кафе след кафе... Студеният полъх отпреди малко разтревожи Юел. Нещо не беше както трябва. В писмото от Елинур имаше нещо гнило, но Юел така и не го прочете.

— Изпий си кафето и да тръгваме — подкани той баща си.

Самюел не реагира. Юел стана:

— Сам ще открия къщата на мама Йени.

— Сядай — нареди Самюел. — Ще почакаме до утре.

— Защо винаги чакаме?

— Скоро ще завали. — Самюел посочи към небето.

— Нали оттук минават трамваи и автобуси.

— Да, но знаеш ли кой номер ни трябва?

— Ще попитаме някого и ще разберем.

Самюел остави чашата върху чинийката.

— Ще стане както аз казвам. Ще изчакаме до утре — отсеке той.

Поеха към хотела. Самюел вървеше отпред, Юел го следваше на няколко метра. Стигнаха до двореца и рукна пороен дъжд. Нямаше

къде да се скрият. Прибраха се в стаята мокри до кости. Юел се подсуши и облече една от ризите на баща си. Просна панталоните си върху радиатора. Чувстваше се като пленник. Без сухи панталони нямаше как да излезе оттук. Седна на ръба на леглото и внимателно разгъна мократа карта. „Йостьота“ — улицата, където живееше мама Йени — се намираще съвсем близо до кафенето, но Самюел не пожела да я потърсят днес.

Юел знаеше, че причината за решението му не е дъждът.

Откакто се бяха прибрали в хотелската стая, Самюел не отронваше дума. Легна и след малко заспа. Юел, седнал с гръб към него, го разбра по хъркането. Изведнъж, незнайно откъде, му хрумна идея. Изправи се предпазливо от скърцащото легло, за да не събуди баща си. Чантата на Самюел стоеше разтворена върху пода. Юел я прерови. Нито следа от писмото на Елинур. Провери и в джобовете на дрехите му. Не откри нищо.

Самюел наистина бе оставил писмото вкъщи. Погледна през прозореца. Почувства се гузен, задето не бе повярвал на баща си. Навярно Самюел просто се притесняваше от предстоящата среща с Йени и се нуждаеше от време, за да събере смелост. Но защо вместо да признае истината, непрекъснато се криеше зад чаши с кафе? Момчето опипа панталоните върху радиатора. Бяха поизсъхнали. После погледна Самюел. Гърдите му се повдигаха равномерно. Явно спеше дълбоко.

Юел не издържаше повече в хотелската стая. Обу си панталоните и подгизналите обувки. Сухи чорапи взе от чантата на Самюел.

В джоба на самото му намери молив. Откъсна крайчето на картата и написа бележка на баща си:

Излизам за малко. Няма да се изгубя, не се притеснявай.

Остави бележката върху масата, отвори внимателно вратата и се шмугна в коридора. Долу, на рецепцията, плешивецът спеше. Вратата към улицата стоеше отворена. На стената до рецепцията висеше голяма карта на Стокхолм. Юел зашари с пръст по нея. „Вертахамнен“ се намираще доста далеч от хотела. Бръкна в джоба на панталоните си

да провери колко пари има. Деветнайсет крони. Взе решение. Докато Самюел спи, ще отиде до пристанището, където акостираат големите кораби. Но кой автобус или трамвай ще го заведе дотам? Разстоянието беше твърде голямо да стигне пеш.

Върху плота на рецепцията имаше звънец. „Гост съм на хотела — помисли си Юел. — Плащам си, за да живея тук.“ И удари с длан по звънеца. Пронизителният звук стресна мъжа, той изпусна вестника и отвори очи. Погледна гневно Юел.

— Не е нужно да счупиш звънеца, за да те чуя. Нали съм пред теб.

Юел се изплаши от тона му и се изчерви. После се ядоса на реакцията си.

— Интересува ме как да стигна до „Вертахамнен“. Първо позвъних съвсем леко, но вие не се събудихте.

Плешивецът огледа Юел с нескрито недоверие. „Разбра, че го лъжа — притесни се Юел. — Ще ни изхвърли от хотела — и мен, и Самюел.“ Мъжът зад рецепцията обаче явно забрави за звънеца.

— На площад „Стюреплан“ ще се качиш на трамвай в посока Рупстен и ще слезеш на последната спирка.

Телефонът иззвъня. Мъжът вдигна слушалката. Юел се приближи до картата на стената да види къде се намира „Стюреплан“. За няколко минути ще стигне пеш дотам.

Излезе на улицата. Ръмеше ситен дъждец, но спря, когато Юел стигна до площада. Потърси спирката. Не му се наложи да чака дълго трамвая. Качи се, купи си билет и седна. Слезе на последната спирка. И наистина се озова на пристанището — точно където искаше. Вляво от дълъг мост се намираше товарен кораб. Капаците на трюма бяха вдигнати. Огромни гребла изнасяха нещо черно и димящо. Въглища? Или желязна руда? Юел се приближи, за да прочете името на кораба: „Карнас“. Към кея водеше мостик. На релинга пушеше мъж с готварска шапка. Юел не можеше да стигне до кораба, защото на кея имаше преграда, но така или иначе „Карнас“ се издигаше пред очите му и сякаш ги очакваше — него и Самюел. Момчето изгуби представа за времето. Прехласна се по кораба. Представяше си как двамата с баща му вървят по мостика: първо Самюел, след него Юел.

Неочаквано до него застана възрастен белокоп мъж с лула в устата. Юел се сепна. На едната длан на непознатия забеляза татуирана

котва.

— Май нещо си се размечтал? — усмихна се сърдечно мъжът с почти беззъбата си уста.

— Само гледам — отвърна Юел.

— Да не би да си представяш как се качваш по мостика.

Юел изгледа изумен стареца. Нима чете мисли?

— Когато човек иска да стане моряк, му личи отдалеч — продължи мъжът. — Нещо в погледа на пътешествениците по душа винаги ги издава. Някога и аз като теб гледах замечтан корабите в Норшопинг.

Изтръска лулата си и смигна на Юел.

— Прав ли съм?

— Да.

— Как се казваш?

— Юел.

— Аз съм Брур Рюне Теодор Андершон. Накратко Брюнте. Като коня от онази песен. Моряците и конете имат нещо много общо.

— Ти моряк ли си? — попита предпазливо Юел.

— Бях — отвърна Брюнте. — Ала преди три години се сбогувах с морето след четирийсет и четири години служба. Мислех, че ще се почувствам свободен, а всъщност ме обзе празнота. Затова обикалям и гледам корабите. Ти мечтаеш за бъдещето, аз тъгувам по миналото. Какво да се прави!

— Баща ми е бил моряк, но сега работи като дървосекач — сподели Юел.

— Какво да се прави — повтори Брюнте.

— Как се става моряк? — поинтересува се Юел.

— Питай баща си.

— Не искам да питам него, питам вас.

— Какво да се прави: така е с бащите, често синовете предпочитат да искат съвет от другиго — кимна замислено Брюнте. — Първо, трябва да си извадиш моряшка книжка. За целта ще се наложи да минеш на лекарски преглед. Като се сдобиеш с книжка, ще отидеш в Моряшката посредническа служба да провериш какви свободни места има. Сигурно искаш да станеш капитан, а?

— Не знам. Искам да стана моряк.

От лулата се чу нещо като сърбане.

— Започни с моряк, пък после ще видиш. Времето ще покаже. Някои искат да работят в машинното отделение, други — на кърмата, трети — на палубата. Има и такива, които нямат търпение да стъпят на сушата.

Юел слушаше внимателно Брютте, за да не се налага после да разпитва Самюел.

— На флага на „Карнас“ се вижда, че е собственост на корабостроителното дружество в Гренгесберг.

— Откъде идва и накъде отива?

— Най-вероятно идва от Англия или от Нарвик. Сигурно ще отпътува за Либерия или за Белгия.

Юел знаеше, че Нарвик се намира в Норвегия, а Белгия — в Европа. Но Либерия? Къде се намира Либерия? Прииска му се да попита Брютте, ала се въздържа, за да не се изложи.

Брютте прибра лулата в джоба си и се прозина.

— Когато остарее, човек се изморява бързо. Какво да се прави. Време е за следобедна дрямка.

Кимна за сбогом на Юел и си тръгна. Вятърът развяваше белите му коси. На Юел му се искаше да му зададе още много въпроси, но поне разбра най-важното: как се става моряк. Постоя още малко да погледа как греблата изпразват трюма.

Върна се на спирката и се качи на трамвая. В хотелската стая Самюел го чакаше, седнал на леглото.

— Къде беше? — попита той. — Притесних се.

— Нали ти оставих бележка. Ето че се прибрах.

Юел нямаше никакво желание да му разказва къде е ходил. Нека го изненада, когато в скоро време стане ясно, че знае как се става моряк.

— Заспал съм, без да се усетя. Сънувах нещо, но го забравих — сподели Самюел.

„Сънувал си гори, брадви, триони и дървета, които чакат да бъдат отсечени — ядосано си помисли Юел. — На теб не би ти се присънило, че вървиш по мостик към кораб, потеглящ за Либерия.“

— Къде се намира Либерия?

— Защо питаш? — изненада се Самюел.

— Пред хотела някакъв мъж каза, че бил оттам.

— С чернокож ли си говорил? — усъмни се баща му. — Той знаеше ли шведски?

Юел едва не се плесна по челото. Как можа да забрави! Та нали уж беше най-добрият в класа по география. Как можа да забрави, че Либерия се намира в Африка!

— Май не беше от Либерия, а от Ливан или от Линшопинг. Говореше много завалено.

— Какво искаше от теб?

— Да ми продаде вестник. Коледен вестник.

— Посред лято?

Юел осъзна, че се оплете в собствените си напълно ненужни лъжи. Налагаше се да се измъкне от положението, и то веднага.

— Вестникът беше от миналата година и той го даваше евтино, но аз му отказах.

— Време е да хапнем нещо — поклати глава Самюел и стана. — Искаш ли после да отидем на кино?

Юел остана силно изненадан. За пръв път баща му предлагаше да отидат заедно на кино. Самюел не стъпваше на такива места.

— Защо? — попита Юел.

— Как защо? Да се позабавляваме. Нали сме на екскурзия.

— Мислех, че дойдохме тук, за да намерим мама Йени и да разгледаме корабите.

— Това ще почака до утре. Днес няма да понеса да се срещна с нея. Нека да събера сили до утре.

Юел го разбираше. Стана му съвестно, задето упреква баща си. Самюел се страхуваше. Настояваше да отложат срещата с мама Йени не от мързел, а от страх.

— Добре. Ще почакаме до утре — съгласи се Юел.

Вечеряха в бирарията, където обядваха. После се разходиха по широка улица с много кинозалони. Юел остави на Самюел да избере къде да гледат филм.

— Кърк Дъглас май е известен — рече Самюел. — Филмът сигурно ще е хубав.

На Юел не му хареса. На екрана не се случваше нищо. Доскуча му. През цялото време си представяше, че вижда на екрана себе си, докато върви по мостик.

— Много хубав филм — отбеляза Самюел, когато излязоха на улицата.

Юел мълчеше. На път за хотела спряха да си купят кренвирши. Юел започна да се тревожи дали парите, които Самюел е взел, ще им стигнат. На хотелската рецепция завариха не плешивеца, а дебела жена.

— Искате ли утре да ви събудя по телефона? — попита тя.

— Няма нужда — отвърна Самюел. — Ще се събудим сами.

Самюел заспа още щом изгасиха осветлението, но Юел дълго стоя буден. През процепа между пердетата влизаше светлина от уличните лампи, а отвън нахлуваше и шум. У дома вечер всичко утихваше. Чуваше се само пукането на стените.

Светлината падаше върху „Селестине“.

„Какво ли прави сега мама Йени? — питаше се Юел. — За какво ли мисли? Едва ли за Самюел. Сигурно не мисли и за мен. Изобщо не подозира колко сме близо до нея.“

Придърпа завивката до брадичката си и се опита да заспи. Ала сънят отказваше да го споходи. Дълго се мята наляво-надясно в леглото и накрая стана. Нямаше смисъл да се мъчи повече. Погледна часовника на Самюел: единайсет и петнайсет. Приблужи се до прозореца. Погледна отново картината на стената. Младият мъж свиреше, а жената стоеше до дървото. Юел повдигна предпазливо пердето. Дъждът беше спрял.

Изведнъж му хрумна, че нощта го зове. Спомни си безбройните си тайни нощни походи из родното градче. Какво му пречи тази нощ да тръгне по следите на мама Йени?

Облече се тихо и написа нова бележка на баща си. За да е сигурен, че Самюел ще я види, я остави върху възглавницата си.

Не мога да заспя. Излизам. Няма да се бавя.

Толкова. Не уточни кога излиза, та Самюел да не пресметне колко време го е нямало.

В коридора не се виждаше никой. Затвори внимателно вратата след себе си. Не посмя да се качи на асансьора. Тръгна по стълбите. Бяха постлани с мек килим, който поглъщаше шума от стъпките му.

На рецепцията работеше радио. Юел се спря разколебан. Ами ако дебелият жена не му позволи да излезе? Дали правилникът на хотела разрешава на гостите да излизат от сградата след единайсет?

Опита се да потърси изход от положението. Проблемът му се разреши от само себе си. Разнесе се хъркане. Направи няколко крачки. Точно така — някой хъркаше. Той надникна предпазливо. Жената на рецепцията спеше върху стола с отворена уста. Юел изтича до вратата, приведен одве. Само дано не изскърца. Внимателно хвана дръжката и я натисна. Не се чу нито звук.

Излезе навън. Беше се сетил да вземе картата. Хартията, вече изсъхнала, се беше набръчкала. Помисли си, че не е добра идея да се промъква по тъмно из града с карта в ръка, прибрав я в джоба и тръгна в топлата лятна нощ. По улиците се разхождаха много хора. Покрай Юел мина трамвай. Отнякъде долиташе музика. Отсреща се зададоха двама олюляващи се мъже. Придържаха се един друг да не паднат.

Мина покрай двореца и се озова на площада, където така и не откри бакалница. Кафенето беше затворено, столовете и масите — покрити с брезент. Хората намаляха, колите — също. Отнякъде обаче се появи полицейска кола. Юел се притаи до една маса. Полицейската кола отмина. Момчето застана до близката витрина и извади картата. За да стигне до улица „Йостьота“, трябваше да поеме наляво, да завие надясно и пак наляво. Направи крачка, после втора. Колко ли метра му оставаха до дома на мама Йени?

Опита се да се държи като възрастен. От една страна му се струваше детинско да скита по улиците нощем и да търси къщата, където живее избягалата му майка. От друга обаче, и възрастните понякога постъпват така. Самюел, например, също се шляеше по улиците, когато беше най-силно влюбен в Сара.

Тръгна наляво и след малко зави надясно. От отворен прозорец се чуваше как мъж и жена се карат за пари. Ето такъв Юел не искаше да става: възрастен, който да се кара за пари, и то в приятно прохладна лятна нощ. Спря се. Какво ще стане, ако Самюел се събуди? Ще се притесни, ще се обади в полицията...

Веднага се успокои. Самюел никога не се будеше през нощта. А дори и да се събуди, знаеше, че Юел умее да се справя сам.

Пак наляво. Пристигна на точното място, ако картата и писмото от Елинуър отговаряха на истината; ако Самюел бе преразказал

правилно съдържанието на писмото; ако майката на Юел изобщо се казваше Йени.

На табела прочете „Улица «Йостьота»“.

Сега трябва да намери номер 32. Пресече улицата, за да върви по отсрещния тротоар, където бяха нечетните номера.

Първо подмина кафява къща, после червена с мебелен магазин, пак кафява, още една, после сива... И стигна. Притаи дъх. Над овалната порта пишеше „32“ и светеше лампа. Юел обходи фасадата с поглед. Почти всички прозорци бяха тъмни. Хората вътре спяха. Мама Йени — също. Зад някой от тези прозорци.

Юел си запуши устата с ръка, защото се боеше, че ще започне да вика името й. Не, не би го направил. Случваше се да върши разни неща, без да знае защо, но не и сега, не и тук. За нищо на света не би гракнал наред улицата.

Един от малкото светли прозорци също потъна в мрак. Юел реши да пресече улицата. Ами ако портата е заключена? Поне ще прочете имената на живущите в сградата.

Да, но...

Юел не знаеше фамилното име на мама Йени. Щом със Самюел не са се венчали, значи не е Гюстафсон.

Е, ще огледа имената. Сигурно ще пише и двете — и малкото, и фамилното.

Йени Андершон?

Йени Свенсон?

Йени Янсон?

Йени Исус Мария?

Йени Юелсон?

Йени Йенисон?

Йени Проклетницата, която си тръгна просто така.

Срещу него се зададе автомобил и прекъсна мислите му. Реши да изчака колата да го задмине и тогава да пресече улицата, за да провери заключена ли е портата.

Колата изчезна в тъмнината.

Неочаквано портата отсреща се отвори. Оттам излезе жена. Хвърли бърз поглед по улицата и тръгна по тротоара.

На светлината от уличната лампа Юел видя, че е облечена в зелено палто.

6

Ръката го заболя. Юел установи с изненада, че всъщност сам се е оципал, докато гледа как жената се отдалечава по улицата. „Едно зелено палто не означава нищо“ — каза си. От заминаването на мама Йени бяха изминали тринайсет години. Едва ли продължава да носи същото палто. Защо жената, излязла от къщата, да е точно майка му? Там сигурно живеят много жени. Юел си мислеше, че отново е започнал да си фантазира. Всеки път едно и също. Въображението му го подмамва да си съчинява нереални неща.

Въпреки това пресече бързо улицата и тръгна след жената. Ако успее поне да зърне лицето ѝ, ще разбере дали е мама Йени. Нали Самюел твърдеше, че Юел ѝ е одрал кожата.

Жената зави зад ъгъла. Юел ускори крачка. Ех, как му липсваха гуменките! Прокле наум Черната вълна, задето не бе пощадил вещите му. Надникна иззад ъгъла. Спряла, жената се оглеждаше. После пресече улицата. Токчетата ѝ тракаха по паважа. Наблизо часовник отмери дванайсет удара. Полунощ. Юел се опита да си представи накъде ли е тръгнала жената. Посред нощ, съвсем сама. По походката ѝ личеше, че бърза. Защо бърза? Минаваше дванайсет през нощта.

Жената сви зад следващия ъгъл. Юел ускори ход. Само дано не се шумугне незабелязано в някой двор. Момчето надникна предпазливо иззад ъгъла. Тя продължаваше да върви бързо, а токчетата — да тракат по паважа.

Юел тръгна. Вероятността тази жена да е мама Йени му се струваше все пак значителна.

Внезапно тя спря и се обърна. Юел тутакси се долепи до потънала в мрак стена на къща. Дали го видя? Притаил дъх, той чакаше напрегнато какво ще стане. Ако тя се върне да провери кой я следи, ще хукне, колкото сили има. Не знаеше обаче какво да прави, в случай че тя се развика.

Дишаше съвсем повърхностно. Чу как тя продължи напред. Стъпките ѝ заглъхваха. Юел преброи до пет и надникна. Изчака още

малко и пак тръгна след нея.

Стигнаха до някакъв площад. На пейка седяха група младежи. Един от тях приличаше много на Черната вълна, но не беше същият.

Жената пак спря — този път пред някаква витрина. След малко продължи. Стигайки до витрината, Юел видя изложени железарски инструменти. Защо ѝ е на мама Йени да се занимава с подобни неща?

Нещо не се връзваше. Все едно. Повечето факти така или иначе изобщо не се връзваха.

— Не знам дали тази жена е мама Йени — прошепна си той. — Искам само да видя лицето ѝ и да разбера дали в него ще позная себе си.

Жената отново спря. Юел се притаи до близката стена.

После тя влезе през една порта. Юел веднага пресече улицата. Портата водеше към двор с голяма сграда. Приличаше на училище. Над входната врата пишеше нещо, но заради тъмнината и разстоянието не успя да го прочете. Тя изкачи стълбите до вратата, отвори я и влезе. Отвътре блесна силна светлина.

Вратата се хлопна.

Юел почака малко, пресече улицата и прочете надписа над вратата: „Фондация «Есенна светлина».“

Нямаше никаква представа какво означава „фондация“.

И защо се казва „Есенна светлина“?

Над портата светеше улична лампа. Юел се спотайваше в сенките. Какво всъщност правеше? Някаква жена беше излязла от къщата, където живееше мама Йени. И той просто бе тръгнал след нея, вместо да спи в хотелската стая.

Почувства се виновен. Самюел едва бе намерил пари да плати за хотел, а Юел дори не използваше леглото си. Реши на следващия ден да се излежава до късно.

Чудеше се да влезе ли, или не. В крайна сметка отвори портата.

„Няма да се качвам по стълбите“ — обеща си наум. Обаче направи точно това — качи се. Не смееше да отвори вратата. Ослуша се. Тишина. Широка пътека, покрита с чакъл, опасваше сградата.

„Не, няма да тръгна по нея.“

Тръгна.

Сградата беше голяма, с много прозорци, повечето — тъмни. Тук-там се виждаха светнати лампи.

„Есенна светлина“. Светлината на есента. Какво всъщност представляваше тази къща?

Отзад имаше голям двор. Юел спря пред барака с отворена врата. Вътре се виждаха няколко инвалидни колички.

Обстановката ставаше все по-странна. Преди няколко години би се изплашил. Но не и сега. Сега изпитваше по-скоро любопитство.

Продължи. На по-късата стена забеляза откρηната двукрила врата. „Не, няма да влизам.“ Опипа предпазливо дръжката. И я натисна. Вратата изскърца съвсем леко. Вътре светеше. Юел пусна дръжката и вратата се хлопна. После пак я отвори. „Какво пък — винаги мога да кажа, че съм влязъл по погрешка. Ще ми повярват заради диалекта ми. Ще си кажат: ето един младеж, който се е заблудил и е дошъл тук чак от Нурлан. Или ще ги излъжа, че ходя насън. Отседнал съм в хотел, но изгубих пътя — така ще им кажа.“

Ослуша се. На тавана светеше самотна крушка. Цареше пълна тишина. Юел се промъкна през вратата, като се постара само да я притвори зад гърба си. За всеки случай мушна парче дърво между вратата и прага.

Вътре се носеше миризма на спарено и застояло. И на нещо познато. На болница! Спомняше си тази специфична миризма от онзи път, когато автобусът едва не го прегази и го настаниха в болница.

Нима е възможно болница да се казва „Есенна светлина“? Струваше му се странно. Продължи внимателно по коридора и стигна до широка двойна врата. Отвори я леко и надникна. До едната стена стоеше носилка, до другата — инвалидна количка. Сега вече не се съмняваше — наистина се намираше в болница. Ослуша се. В далечината се чу как някой отвори и затвори врата. После отново всичко утихна. Промъкна се на пръсти в коридора. Как да разбере в коя от всички тези стаи бе влязла жената в зеленото палто? Тръгна по коридора, като през цялото време очакваше някой да се появи. Наум изрепетира няколко оправдания: изгубих се, от Нурлан съм; сомнамбул съм и не знам как съм се озовал тук.

Вратите изглеждаха напълно еднакви. Реши да отвори една от тях, ей така, съвсем произволно. Надникна в процепа. Вътре цареше мрак. От единия ъгъл се процеждаше слаба светлинка. Прекрачи прага. Очите му постепенно привикнаха към тъмнината. В стаята различи няколко легла. Спящите в тях хъркаха. От гърдите им се разнасяше

писукане, пъхтене, ръмжене и мелодично свирене. Юел разбра, че в стаята спят старци. Явно бе попаднал в болница или старчески дом. Или нещо средно между двете.

От леглата лъхаше остра задушлива миризма. В тъмното забеляза старец, който не хъркаше. Стори му се, че мъжът го гледа изпод полузатворените си клепачи. „Дали не е мъртъв?“ Неочаквано паниката го стисна за гърлото. Излетя от стаята, без да внимава дали вратата ще изскърца. В коридора чу гласове. Някой отвори врата. Гласовете се приближиха. Юел се обърна и хукна по коридора. О, не! Съвсем бе забравил откъде влезе! Тук имаше повече от една двукрила врата. Чуваше гласовете все по-близо и по-близо. Дръпна рязко най-близката врата и се шумгуна вътре. В коридора чу стъпки. Две жени разговаряха. После гласовете им заглъхнаха.

Изведнъж стаята се окъпа в светлина. Сепна се. Кой включи лампата? Чак след малко разбра, че всъщност случайно е натиснал с рамо ключа за осветлението. Посегна да изгаси лампата, ала преди това реши да се огледа. Намираще се в гардеробна с пейки и шкафчета за лични вещи. На всяко имаше табелка с името на притежателя.

Ако наистина жената, влязла тук, е мама Йени, значи някое от шкафчетата е нейно. На доктор Йени или на сестра Йени. Или на управител Йени.

Юел започна да чете имената — повечето женски. Освен някои си Арне Бергстрьом и Хаге К., всички останали бяха жени. Юдит, Юхана... Ето!

Йени Рюдѐн.

Дъхът му секна.

Дали тя е неговата майка?

Йени Рюдѐн.

Искаше да разбере веднага.

Шкафчето не беше заключено. Ако го отвори и намери вътре зелено палто, значи това е тя.

Реши да не го отваря, ала направи точно това.

Палтото вътре се оказа по-зелено, отколкото очакваше. С цвят на тучна ливада.

Палтото на Йени Рюдѐн. На неговата майка.

До палтото висеше дамска чанта. „Защо не я отворя? Ако има портмоне, ще видя дали живее на улица «Йостьота». А може да намеря

и нещо друго, което да ми подсказе дали тя е моята майка, или не.“ Предпазливо извади чантата от шкафчето. Затваряше се с кожен ремък, който щраква върху малко сребърно копче. Юел сякаш се канеше да вдигне капака на дълго търсена съкровищница.

Не е ли по-добре да се откаже? Сигурно и Самюел би искал да присъства. Все пак Йени беше негова, колкото и на Юел.

Не се стърпя. Отвори чантата. Вътре намери чифт ръкавици, пудриера и портмоне. Остави чантата върху пода и разкопча портмонето. Неочаквано вратата на гардеробната се отвори, вътре влезе мъж в бяла престилка и прикова очи в Юел. По нищо не личеше дали е Арне Бергстрьом, или Хаге К. Юел отвори уста, за да каже нещо в своя защита, и се поклони, но не успя да отрони дума. Мъжът се спусна към него. Юел се наведе, но онзи го сграбчи безмилостно със силните си ръце.

— Крадец! — извика той. — Какво правиш тук? Как влезе? Какво задигна от шкафчето? Как се казваш?

Въпросите се сипеха един след друг от устата му. Лицето му почервения, докато крещеше като обезумял.

„Ще ме удари — помисли си Юел. — Ще ме набие.“

Мъжът си пое дъх; Юел се опита да оправдае постъпката си, но онзи отново се развика като ранен звяр. Вратата се отвори. Появи се старец в протритата пижама и с бастун в ръка. Премига, докато се мъчеше да ги разпознае с късогледите си очи.

— Какво става тук?

— Прибери се в стаята си и си легни, Ерик — ядосано отвърна мъжът, без да пуска Юел.

Изплашен, старецът се подчини.

— Н-н-не съм крадец — заекна Юел. — Просто се изгубих.

— Крадец си — настоя мъжът. — Крадец и нищо друго.

— Само искам да намеря майка си.

Думите сами излязоха от устата му. Нямаше представа как намери смелост да ги изрече.

Мъжът се подвоуми.

— Майка ти?

— Да.

— Как се казва тя?

— Йени.

— Тук имаме две колежи с такова име. Каква ти е фамилията?

— Гюстафсон.

Още щом го каза, Юел осъзна грешката си, ала беше твърде късно да я поправи. Ръцете на мъжа стиснаха лактите му още по-силно.

— Тук няма никаква Йени Гюстафсон. Освен дето крадеш, а се опитваш и да лъжеш!

Юел си даваше сметка, че няма какво да загуби. Ако в болницата работят две жени на име Йени, само едната носи фамилията Рюдѐн. Почти сигурно щеше да налучка правилния отговор. Ала дори да го налучка, пак няма как да е сигурен дали жената, влязла в болницата, е негова майка.

— Рюдѐн — рече Юел. — Майка ми се казва Йени Рюдѐн.

Мъжът отпусна едната си ръка. С другата обаче продължаваше да го стиска, без да сваля от него недоверчивия си поглед.

— Какво искаш от нея посред нощ?

Юел отчаяно се мъчеше да измисли някакво обяснение. Обикновено умееше да се измъква от заплетени ситуации, но този път умът му засече.

— Най-добре да те заведе при нея — реши мъжът след кратък размисъл и го повлече към вратата.

Умът на Юел най-после заработи нормално.

— Предпочитам да не ме вижда — поклати глава той.

Мъжът спря и го изгледа изпитателно.

— Нали уж си дошъл точно затова?

— Нека обясня.

Мъжът го пусна, ала застана пред вратата разкрачен, готов да пресече всеки опит на Юел да избяга.

— Когато тя тръгна за работа, излязох тайно от къщи — подхвана момчето. — Но вратата се заключи и сега няма как да се прибера. Разбере ли за нощните ми разходки, много ще се ядоса. Затова исках да взема ключа от чантата ѝ, да се прибера и да го оставя върху пода, та тя да си помисли, че го е изпуснала по невнимание.

Думите се лееха от устата му. Не се запъваше, говореше гладко. Юел направо се изуми как успя да съчини история, която да звучи като истина.

— И искаш да ти повярвам? — повдигна мнително вежди мъжът.

„Да — помисли си Юел. — Всъщност целя точно това. Само така ще се измъкна оттук.“

Вратата се отвори и вътре надникна старецът отпреди малко.

— Какво става тук? — попита отново той.

— Прибирай се в стаята си, Ерик. Пак ще се объркаш и ще легнеш в чуждо легло като миналия път.

Старецът го послуша. На Юел му се искаше да направи историята си още по-убедителна.

— Понякога майка ми направо побеснява — допълни той.

— На мен ли го разправяш — поклати глава мъжът. После отново стана сериозен. Недоверието се върна в погледа му. — Защо говориш като шведите от Нурлан? Майка ти нали е от Стокхолм?

Юел първо се стъписа: какво да отговори?

— Страдам от такава болест — изтърси той. Как успя да каже подобна глупост?

— Каква болест?

— Наследствена. Както, например, наследяваш цвета на очите от баба си или дядо си, така може да наследиш и говора им.

— За пръв път чувам подобно нещо.

— И аз не го бях чувал — съвсем убедително се съгласи Юел. — Но лекарят ми го обясни. Откриха ми тази болест само преди няколко седмици.

— И все пак предпочитам да намерим майка ти — поклати глава мъжът. — Всичко това ми се струва много съмнително. Какво правиш по улиците в такъв късен час?

— Имам лятна ваканция. Завърших училище.

Мъжът се замисли. Не изпускаше Юел от очи. Беше постоянно нащрек.

— Доколкото знам, Йени има две дъщери. За синове не съм чувал.

Стомахът на Юел се сви. Значи тази Йени не е неговата майка.

Мъжът поклати глава.

— Добре, вярвам ти. Вземи ключа от чантата й. Няма да те издам, че си идвал.

С разтреперани крака Юел се приближи до чантата и бръкна вътре. Колкото и да търси, не откри ключ. Престори се, че го е намерил

и го пъхва в джоба си. После върна чантата на мястото ѝ и затвори вратичката на шкафчето.

— Как влезе? — поинтересува се мъжът.

— Задната врата беше отключена.

— Ех, тези пазачи! — въздъхна мъжът. — Омръзна ми от небрежността им!

— Може да влезе истински крадец — отбеляза загрижено Юел.

Мъжът кимна.

— Излез през главния вход. Сега Йени пие кафе на горния етаж.

Показа му откъде да мине.

— Надявам се, че не ме лъжеш.

— Не — увери го Юел. Почувства се гузен. — Веднъж се случи същото и ми се наложи да пренощувам в хотел „Гарванът“.

И си тръгна. Идеше му да си отхапе езика. Защо му трябваше да казва точно името на хотела, където бяха отседнали с татко Самюел? Прииска му се да се скрие сам. Но стореното — сторено. Вече нямаше какво да се направи. В джоба си носеше въображаемия ключ за дома на Йени Рюдѐн, където в момента вероятно спяха двете ѝ дъщери.

Почувства облекчение, задето се отърва безнаказано, но и униение, защото нещата не стояха както си ги бе представял и както се бе надявал. Е, вече знаеше какво е положението. Очаквал бе зеленото палто да е същото, с което мама Йени е заминала. Откри я, но тя вече се казваше Йени Рюдѐн.

Юел се отправи към хотела. Чувстваше се капнал от умора. Часовникът на камбанарията показваше няколко минути след един.

Улиците бяха пусти. От време на време се мяркаше някоя самотна кола.

„Ако се забавя още малко, ще се превърна в онзи самотник, който обикаляше нощем из градчето на велосипеда си по следите на куче, запътило се към далечна звезда.“

Юел не се чувстваше петнайсетгодишен. Погледна към небето. Върху лицето му падна капка. „Кучето ме заплю от звездата си“ — помисли си той. Ускори крачка. Плисна пороен дъжд. Отказа се да тича. И тръгна бавно. Така или иначе щеше да се намокри, докато стигне до хотела. И, разбира се, изгуби пътя. Изведнъж установи, че няма представа къде се е озовал. Улиците му бяха непознати. Отне му доста време, докато се ориентира. Обувките му се напълниха с вода.

Дъждът спря точно преди да влезе в хотела. Внимателно откряна входната врата. Жената на рецепцията продължаваше да спи. Качи се по стълбите, спря пред стаята и се послуша. Не се чуваше нищо.

Отвори внимателно.

За своя изненада завари Самюел буден, седнал на леглото, притиснал стомаха си с ръка. Изглеждаше силно пребледнял. Дори не попита Юел къде е ходил.

— Боли ме стомахът — простена. — Имам чувството, че ще умра.

Не каза нищо повече.

Боли ме стомахът. Имам чувството, че ще умра.

Тази нощ се запечата в паметта на Юел, защото ознаменува началото на живота му като възрастен. Отваряйки вратата на хотелската стая, той сякаш надникна в бъдещето. Остави детството в коридора. Никога нямаше да забрави тази нощ. Щеше да я помни цял живот: седнал на леглото, Самюел притиска стомаха си; горницето на пижамата му е разкопчано, а лицето — бледо като платно. Стене:

Ужасно ме боли стомахът. Имам чувството, че ще умра.

Юел се нуждаеше от няколко секунди да проумее какво става и да свикне с мисълта, че нищо не е такова, каквото си го е представял. Допреди малко очакваше да завари Самюел заспал в тъмната стая. Сега го гледаше как се превива от болка и тази болка сякаш пронизваше и него. Обзе го страх. Случващото се с баща му беше далеч по-страшно от хватката на мъжа в болницата, който го обвини в кражба. Юел се изплаши до смърт. Сърцето му се разблъска като юмрук по заключена врата.

— Какво има? — попита той и си даде сметка колко силно трепери гласът му.

Самюел поклати глава. От болка не можеше да говори. Тя сякаш извираше от очите му, от носа, от сплъстената коса, от износената пижама.

— Събудих се — подхвана той. — Бях сънувал, че ме боли стомахът. Всъщност не е било сън.

Юел седна на леглото. Трепереше, но не знаеше защо — дали заради мокрите си дрехи, или от страх. Всъщност причината изобщо не го интересуваше. В съзнанието му витаеше само мисълта как да помогне на татко Самюел. Той се люлееше напред-назад. Пристъпите идваха на промеждутъци.

— Пробва ли да отидеш до тоалетната? — попита Юел.

Самюел пак поклати глава. Беше се изпотил от усилието да понася болките.

— Ще мине — простена той. — Но в момента не се търпи.

Поседяха мълчаливо. Болката сякаш сновеше помежду им. Юел се опита да си спомни какво го е съветвал Самюел, когато самият Юел страдаше от стомашни болки. Обикновено му даваше да пийне нещо или го пращаше да повърне.

— Ако ти е лошо... — подхвана Юел.

Самюел поклати глава за трети път.

— И това няма да помогне.

После внимателно легна, стискайки здраво таблата на леглото с една ръка. Юел остана седнал. Зъбите му тракаха. След десетина минути — Юел следеше времето по часовника на баща си върху нощното шкафче — Самюел се обади:

— Малко ме отпусна.

Юел също изпита облекчение. Самюел затвори очи. Момчето се изправи предпазливо и си съблече мокрите дрехи. Погледна към Самюел: вече лежеше с отворени очи.

— По-добре ли си?

— Да — кимна Самюел. — Къде беше? Пак скиташ посред нощ. Юел разбра, че баща му не е видял бележката.

— Не успях да заспя и излязох на улицата. Никъде не съм ходил.

Самюел извърна бавно глава и погледна часовника. Минаваше два.

— Така и не ми стана ясно какво търсиш по улиците нощем — въздъхна той. — От малък все скиташ по тъмно. Обикаляш с велосипеда или спиш на двора, дори навън да е зима.

Юел го изгледа изненадано. Значи Самюел бе разкрил тайната му, без да му каже. Досега Юел си мислеше, че баща му не подозира за нощните му разходки.

Самюел се усмихна:

— Не си предполагал, нали?

— Не.

— Винаги когато излизаш нощем, се будя. И това не си предполагал, нали?

— Не.

— Всеки път се събуждам. Неведнъж съм се питал какво търсиш навън, но не исках да те разпитвам.

— Защо?

— Защото ти винаги се прибираще невредим. Досещах се, че търсиш приключения.

Юел се канеше да му зададе още въпроси, но Самюел махна с ръка, за да го накара да замълчи: болките отново го връхлетяха.

Юел усети как болката се завръща и в неговото тяло. И така — до сутринта.

Неусетно бе заспал. Сънува как вътрешно сякаш бяга около себе си, а в главата му вали. Самюел отваря чадър, за да го предпази, но чадърът се оказва птица, размахва криле и отлита.

Юел се събуди и рязко се надигна в леглото. Първо не разбра къде се намира. После се опомни. Обърна глава. Леглото на Самюел беше празно. Скочи панически. Вратата се отвори. Самюел влезе, полуоблечен, със смъкнати тиранти. Явно идваше от тоалетната. По лицето му бе изписана болезнена гримаса. Седна на леглото. Сутрешната светлина, която се процеждаше през пердетата, придаваше на кожата му още по-блед оттенък.

— Още е пет — рече той. — Рано е, но трябва да отида в болницата.

Юел разбра, че баща му страда повече, отколкото може да си представи. Иначе на Самюел не би му хрумнало да търси лекар, да не говорим за болница.

— Ще дойда с теб — настоя Юел и започна да си облича още влажните от снощи дрехи.

— Не — спря го баща му. — Предпочитам да останеш в хотела. Не се знае колко време ще се забавя в болницата. Ще ти оставя пари за храна. Говорих с жената на рецепцията да те наглежда, ако има нещо.

— И какво да правя тук? — възнегодува Юел като разглезено дете.

— Все ще си измислиш някакво занимание. Ако се наложи да се забавя много, ще ти се обадя от болницата.

Гласът на баща му беше много категоричен и Юел се отказа да протестира. Седна на леглото. Самюел се облече бързо. Всяко движение усилваше болката в стомаха.

— Повиках си такси — поясни той и си извади портфейла.

— Имам достатъчно пари — увери го Юел.

— Колко?

— Петнайсет крони.

Самюел остави три десетачки върху леглото:

— По-добре да имаш повече, отколкото да не ти стигнат. Гледай да не ги похарчиш всичките, освен ако не се налага.

Юел му помогна да си облече сакото. Събра смелост и попита:

— Опасно ли е?

— Не — сбърчи лице Самюел. — Лекарите ще ми помогнат.

Вече не се съмняваше, че състоянието на баща му е опасно. Самюел се страхуваше. Никак не умееше да лъже.

Поиска да го изпрати до долу, но Самюел посочи леглото:

— Трябва да поспиш. Няма да се бавя. Когато се върна, ще намерим мама Йени.

„Сигурно е доволен, задето срещата се отлага“ — неволно си помисли той. Не каза нищо. Самюел кимна и го потупа по рамото:

— Лекарите ще ми дадат нещо против болката.

И тръгна. Юел погледна картината на стената. Младежът свиреше на цигулка, а жената с големите гърди се взираше право в Юел. Устните ѝ се разтвориха. „Той няма да се оправи“ — прошепна сякаш тя на фона на музиката.

— Напротив, ще се оправи — възрази на глас Юел.

После свали картината и я обърна с лице към стената. На задната ѝ страна бе залепена дъвка. „Така ѝ се пада — на дупето си да има дъвка — злобно си помисли той. — Защо ѝ беше да ме отчайва, че татко няма да оздравее?“

Просна отново дрехите си да съхнат и се мушна под завивката.

След малко се премести в леглото на Самюел. Опита се да си го представи как излиза от таксито и влиза в болницата.

От умора мислите му кръжаха напосоки. Заспа.

Събуди го чукане. Зави се презглава, но чукането продължи. Сънят бавно си отиде и Юел разбра, че всъщност някой блъска по вратата. Отметна завивката и стана да отвори. Оказа се ядосана камериерка.

— Наближава дванайсет — сопна се тя. — Ако ще чистя стаята, няма за кога да отлагам.

Дванайсет! Юел се зачуди. Нима е спал толкова дълго?

— Ще се върна след десет минути — предупреди камериерката.

Юел затвори вратата. Самюел бе взел часовника със себе си, затова момчето се беше успало. Започна да се облича бързо. Дрехите

вече бяха съвсем сухи. Тъкмо закачаше картината с лице към стаята и камериерката отново почука на вратата. Дали трябва да ѝ плати за труда? Защо Самюел още не се е върнал?

Камериерката влезе и го изгледа неприязнено.

— Как може човек да спи чак до дванайсет! Както и да е — това не е моя работа.

„И аз така мисля.“

— Зад картината някой е лепнал дъвка — рече на глас. — Не съм аз.

И излезе, преди камериерката да реагира. Докато слизаше към рецепцията, се питаше какво да предприеме. Огладня. Защо Самюел се забави толкова? Тревогата се завърна с пълна сила.

Долу, на рецепцията, стоеше плешивецът. Изненадващо кимна дружелюбно на Юел.

— Съжалявам, че баща ти се е почувствал зле.

— Ще се оправи — отвърна Юел. — Случайно да се е обадил?

— Още не, но в болницата нещата не стават бързо.

Юел погледна часовника на стената. Дванайсет и десет. Бе проспал половин ден, но пък беше използвал леглото, за което бе платил Самюел. Макар и малка, все пак беше някаква утеха.

— Дъждът спря. — Мъжът кимна към прозореца. — Излез да се поразходиш. Ще се освежиш.

— Ами ако Самюел се обади?

— Ще запиша съобщението му и ще ти предам.

Момчето кимна. Наистина имаше нужда да поизлезе на въздух. И най-вече да хапне нещо.

На улицата го посрещна топло време. Минувачите, облечени в летни дрехи, изглеждаха щастливи. „Защото бащите им не са болни — горчиво си помисли Юел. — А майките им не са избягали от къщи.“ Влезе в кафенето, където се храниха предния ден. Една от сервитьорките го позна и му кимна. Стана му приятно. Седна на същата маса. Първо на мястото на Самюел, после отсреща.

— Къде е приятелят ти? — поинтересува се сервитьорката и плесна менюто върху масата.

Заприлича му на жената от картината, със залепената дъвка на дупето.

— Той ми е баща — поясни момчето. — Вече хапна.

— Зеленчуково пюре със свинско или херинга?

— Херинга. И чаша мляко.

Сервитьорката избърса масата и се отдалечи. Юел я проследи с поглед, за да провери дали и на нейното дупе няма дъвка.

Питаше се защо така и не се научи да казва истината. Защо излъга сервитьорката, вместо да признае, че Самюел се чувства зле и е отишъл в болница?

Така и не намери обяснение за поведението си. Чувстваше си главата празна.

Нахрани се и излезе. Не знаеше какво да прави. Дали да се върне в хотела? Може Самюел да се е обадил. Нещо обаче му подсказа, че е твърде рано да очаква вест от баща си.

Тръгна по улицата. Нощното посещение в старческия дом, жената в зеленото палто, мъжът, който го спипа да рови из чантата й... Всичко това му се струваше като сън.

„Изобщо не биваше да идваме в Стокхолм — помисли си Юел. — Ако тази проклетница Елинур не бе изпратила онова писмо, все още нямаше да знаем къде е Йени. И щеше да е по-добре. Да си бяхме останали вкъщи, вместо да идваме тук! Тогава Самюел сигурно нямаше да се разболее. Вероятно стомахът му е пострадал, докато влакът се клатеше насам-натам.“

Голяма карта на света, окачена зад магазинна витрина, прикова вниманието му. Долепи нос до стъклото и се помъчи да открие остров Питкърн. След дълго търсене го видя — малка точица насред Тихия океан. Дълго се взира в картата. Сети се за кораба „Карнас“, чиито трюмове сигурно вече бяха празни. Навярно корабът е напуснал пристанището и се е насочил към открито море. Пак си представи как двамата със Самюел вървят по мостика.

Отдръпна се от витрината. След час трябваше да се връща в хотела. Дано Самюел се е прибрал или поне обадил.

Мина покрай пазар за плодове и зеленчуци. След известно колебание си купи ябълка. Седна на една пейка и започна да яде. Навсякъде около него вървяха забързани хора. Питаше се къде ли отиват. За да убие времето, се опита да преброи колко минувачи носят сандали. Омръзна му. На пейката седнаха две момичета на неговата възраст. Обсъждаха високо какъв глупак бил някой си Кнют. Едното момиче погледна Юел и той се смути.

— Дай една цигара! — избърбори пискливо момичето, а гласът ѝ бързаше също като краката на трескавите минувачи.

— Свършиха.

— Тогава иди да купиш.

— Добре — кимна Юел и стана.

— Ама побързай де, какво се туткаш! — кресна момичето. — Как се казваш?

— Рикард.

Юел се отдалечи и реши да не се връща. Опита се да прави големи крачки като другите и да си проправя нервно път в навалищата, но се оказа, че не владее това изкуство. Колкото и да се мъчеше, все някой го задминаваше на път към следващата пресечка, следващото кръстовище, следващата магазинна витрина. Непрекъснато го изпреварваха.

„Хич не ме е еня — ядоса се той. — Щом Самюел си дойде от болницата, ще се приберем или ще отидем в Моряшката посредническа служба.“

Юел се върна в хотела. От излизането му бе изминал час. Погледна притеснено плешивеца на рецепцията. Онзи обаче само поклати съчувствено глава. Самюел не бе звънил.

— В болниците се правят доста изследвания и не става бързо — опита се да го успокои мъжът. — Имай търпение.

Юел реши да се качи по стълбите, а не с асансьора. Тръгна бавно нагоре. Струваше му се, че изкачва стръмна планина, чиито върхове се извисяват далеч, далеч в небесата. Всяка крачка му струваше огромно усилие. Натисна бравата, но стаята се оказа заключена. Камериерката бе оставила ключа на рецепцията — как иначе. Защо обаче плешивецът не му го даде?

Юел се спусна обратно по стълбите. Мъжът на рецепцията явно също се бе сетил, защото веднага каза:

— Забрави си ключа, момче.

„Кой го забрави? Аз или ти?“ — сопна му се наум Юел. Отново тръгна по стълбите. Пак си представи, че се изкачва по стръмни скали, но този път не му дотежа.

Отключи стаята и влезе. Веднага го връхлетя спомен за снощното преживяване: Самюел, притиснал с ръце стомаха си. Юел се отпусна върху леглото и известно време се взира в тавана. После стана

да провери дали камериерката е отлепила дъвката от задната страна на картината.

Не — дъвката си стоеше там.

Юел спусна щорите. Застана пред огледалото. Изглеждаше ужасно. Върна се в леглото. Представи си, че в края му присяда момичето с пискливия глас и го пита ще ѝ даде ли цигара. Юел дори се опита да изимитира интонацията ѝ. После тя ляга до него. За първи път от снощи Самюел изчезна за малко от мислите на Юел.

Някой почука на вратата.

Веднага скочи от леглото.

Самюел!

Отвори. Беше камериерката.

— Търсят те по телефона — съобщи тя.

Юел литна по стълбите, ала в бързината изгуби контрол и над витлата, и над крилата на въображаемия си самолет. Точно преди да се приземи на рецепцията, се препъна в края на килима и се просна по дължина върху пода. Плешивецът избухна в смях и му посочи телефонната кабинка на хотела. Юел влезе, затвори вратата, пое си дълбоко въздух и вдигна слушалката:

— Аз съм! Ти къде си? Как си? Кога ще си дойдеш? В хотела съм и те чакам.

Никакъв отговор. Чу се единствено щракване. После връзката се разпадна. Юел завика „ало! ало!“ в слушалката. Напразно. Остави я обратно върху вилката и излезе от кабинката.

— Никой не ми отговори — рече той.

— Така ли?

— Какво ви каза?

— Кой?

— Самюел, баща ми.

— Не беше той. Обади се някаква жена и попита за теб. Сигурно медицинска сестра от болницата.

— Но защо не чух гласа ѝ?

— Случва се. Пак ще звънне.

Юел седна да чака. След половин час се качи в стаята. Този път стълбите сякаш водеха не към планински връх, а към пропаст.

Легна и продължи да чака. По едно време стана и изстърга дъвката от картината с джобния нож на Самюел.

— Да не си гъкнала — предупреди той жената на картината.

Пак я закачи на стената с лице към стаята.

Отиде в тоалетната. Върна се.

Изобщо не му се лежеше повече. Зае се да поправи скъсаната дръжка на чантата, ала вместо това я доскъса.

Неочаквано на вратата се почука. Юел скочи да отвори. В коридора стоеше жена в синьо яке. Юел веднага я позна, макар да не носеше зеленото палто от снощи.

8

Юел трескаво се мъчеше да открие прилика. Накрая успя. Около очите. Въпреки това се почувства изплашен. Не така си бе представял срещата с мама Йени.

Хиляди пъти си бе представял и бе преживявал как двамата се виждат на улицата, на плажа, в гората. Но не и в хотел на име „Гарванът“, докато той очаква болния Самюел да се прибере.

Тя влезе и затвори вратата. Юел я гледаше втренчено.

— Къде е той? — попита Йени с дрезгав тревожен глас.

Юел неведнъж се бе питал как ли говори мама Йени. Е, вече знаеше. Дрезгаво и тревожно.

— Самюел го няма — отвърна той.

— Къде е? Кога ще си дойде?

Юел реши да не й казва, че Самюел е отишъл в болницата с болки в стомаха.

— Излезе. Не знам кога ще се прибере.

Юел нямаше търпение да узнае отговора на важен за него въпрос:

— Ти ли се обади по телефона?

— Да, но реших, че е по-добре да се видим.

— Значи с теб си приличаме. И аз не обичам да говоря по телефона.

Тя застана в средата на стаята. Юел се приближи до прозореца. Не сваляше очи от нея. Тя все още му приличаше на видение, което съществува само във въображението му. Йени приседна в края на стола. „Сигурно е изплашена колкото мен“ — помисли си Юел.

— Не знам какво да кажа — призна тя, докато гледаше смутено ръцете си.

Инстинктивно и Юел заби очи в дланите си. Мълчаха.

„Щом тя не знае какво да каже, аз откъде да знам?“ — запита се той. Престана да се взира в нея. Смути се и започна да я поглежда крадешком, докато тя стоеше с наведена глава.

Винаги си бе представял, че срещата им ще протече в приповдигнато настроение, без никакво неудобство и изумено взирание.

Нещата обаче не станаха както ги бе рисувал на картичките с усмихнати майка и дете.

Докато хвърляше тайно погледи към нея, Юел търсеше още прилики. Косата на мама Йени се спускаше по раменете ѝ на меки вълни. Не беше сплъстена като неговата. Юел бе наследил сините ѝ очи. На ръст тя беше дребничка и слабичка. Със Самюел си приличаха.

На Юел му се виждаше хубава. Ако Йени Рюдѐн наистина бе негова майка, Юел можеше да се нарече късметлия. Оставаше обаче въпросът дали тя би се гордяла със син като него.

Йени вдигна поглед от ръцете си.

— Не знам какво да кажа, но за начало искам да ти се извиня.

В очите ѝ се появиха сълзи. Юел усети как в гърлото му заседна буца.

Йени се изправи и застана с гръб към него. Извади от чантата си — същата, която Юел бе отворил снощи — носна кърпичка. Избърса си очите, обърна се към Юел и му се усмихна с равните си бели зъби. „Не са като моите, дето стърчат във всички посоки“ — помисли си неволно той.

— От една страна, ми се иска Самюел да беше тук — промълви тя. — Но, от друга, се радвам, че е излязъл.

Пак седна на стола и погледна Юел, като непрекъснато поклащаше глава. Притеснен, че майка му няма да го хареса, защото е очаквала друго, Юел се изпоти. Обзе го гняв. „И мен никой не ме е питал каква майка предпочитам“ — помисли си. Изведнъж му се прииска да ѝ разкаже всичките си мечти, представи, надежди за нея, таени през годините на нейното отсъствие.

Тя прекъсна мислите му:

— Колко си пораснал! Помня те съвсем мъничък.

— Елинур изпрати писмо на Самюел, но така и не намерихме бакалницата.

— Затвориха я. Как ме откри в „Есенна светлина“?

Юел само вдигна рамене.

— Арне ми разправи как те заварил в гардеробната. Първо помислих, че си измисля. Когато обаче спомена, че си говорил на нурландски диалект, му повярвах, колкото и да се изненадах. Той беше

запомнил името на хотела. „Гарванът“. Позвъних на рецепцията. И ето ме сега при теб.

— Тази година завърших училище. След като прочете писмото от Елинур, Самюел реши да дойдем в Стокхолм, за да те видя поне как изглеждаш.

Юел веднага съжали за последните думи, но Йени не се засегна. Изправи се.

— Искаш ли да поизлезем навън? Тук е много задушно. Ще ми се двамата с теб да си поговорим насаме, преди Самюел да се е прибрал. Дори не съм сигурна дали имам желание да го виждам.

— Защо?

— Ще ми бъде трудно.

— Той ще иска да те види.

— Така ли?

— Да.

Тя поклати глава.

— Хайде, да излезем — подкани го отново.

Юел извади „Селестине“ изпод леглото и я подаде на мама Йени.

— За теб е. От двама ни — от мен и от Самюел.

— О, да, спомням си този кораб — промълви тя. — Стоеше в кухнята.

— Да. Винаги си е стоял там. Вземи го.

— Защо ми го подаряваш?

— Не ни хрумна по-добра идея за подарък. Самюел предложи да ти донесем еленова пържола, но аз го разубедих. И се спряхме на кораба.

— Еленова пържола?

— Да, но тогава щеше да се наложи Самюел да браконииерства.

Тя избухна в смях.

— Типично за Самюел! — възкликна тя. — Никой друг не би се сетил да ми подари еленова пържола.

Юел не разбра дали това е хубаво, или лошо. Неочаквано тя го хвана за ръка. За първи път усети допира на кожата ѝ. Детските му спомени за нея бяха напълно избледнели. Изплаши се. Дали наистина тази жена, Йени Рюдён, е неговата майка? Или просто се представя за нея?

— Искам да ти обясня толкова много неща — подхвана тя. — Но нямам представа откъде да започна. Не знам и дали ще ми стигнат силите.

— Не се притеснявай — успокои я Юел. — Какво да се прави.

— Самюел често повтаряше същото: „Какво да се прави“.

Юел си спомни, че беше чул това изречение и от устата на Брюнте. Ето така явно се изразяват възрастните.

Какво да се прави.

Йени го дръпна към вратата. В другата си ръка носеше картонената кутия със „Селестине“.

— Дай на мен — предложи Юел.

И тя му подаде кутията. Докато той заключваше, Йени Рюдѐн повика асансьора. „Ще се возя в асансьор с майка ми — зарадва се Юел. — Дори кабината да се сгромоляса в бездната, ще съм видял майка си. Ако, разбира се, тази жена наистина е моята майка.“

— Защо носиш фамилията Рюдѐн? — поинтересува се Юел.

Думите просто се изплъзнаха от устата му. Май му трябваше решетка пред зъбите, която да не пропуска всичко, дошло му наум.

— Като момиче се казвах Йени Нилсон — отвърна тя. — После се омъжих за мъж на име Рюдѐн и приех неговата фамилия. Сега съм разведена, но запазих името.

Юел се зарадва, че е разведена и в дома ѝ не я чака мъж. Сети се какво каза ядосаният мъж от гардеробната: Йени Рюдѐн има две дъщери.

— От Арне разбрах за двете ти деца.

— Казват се Мария и Ева. Мария е на десет, а Ева — на девет.

— И Рюдѐн е техен баща?

— Да.

Асансьорът дойде и двамата се качиха. В огледалото Юел забеляза, че косата му стърчи на една страна. Йени също гледаше в огледалото. „Имаме еднакви очи — помисли си той. — Приличаме си и по още нещо: не обичаме да говорим по телефона.“ Юел се опита да си представи какво е да имаш две по-малки сестри. Неочаквано бе станал батко. Всичко се случваше прекалено бързо и той не смогваше да го възприеме.

Асансьорът спря. Юел остави ключа на рецепцията.

— Няма да се бавим — увери Йени плешивеца. — Предайте това на баща му, ако се обади.

— Още никой не е звънил от болницата — отвърна мъжът.

На улицата Йени Рюдѐн тревожно изгледа Юел.

— Самюел болен ли е?

— Малко го болеше стомахът.

— Затова ли дойдохте в Стокхолм?

— Не, снощи го заболя.

— Дано не е нещо сериозно.

„Дано“ — съгласи се наум Юел. Двамата се отправиха към близкия парк, където имаше много полянки, пътечки и пейки. Йени Рюдѐн го попита иска ли нещо за ядене или пиене. Юел поклати отрицателно глава.

Усети, че и Йени се чуди за какво да си говорят. „Не само аз открих майка си. Тя също откри сина си.“

Седнаха на една пейка. Оставиха кутията със „Селестине“ помежду си. Йени си пое дълбоко дъх и подхвана:

— През зимата беше много студено. Нощите, мракът и горите ми се струваха безкрайни. Всичко бе сковано от лед, а хората сякаш бяха онемели. Скучаех. Имах чувството, че ще полудея. Накрая не издържах, събрах си багажа и заминах.

— Беше със зеленото палто — отрони Юел.

— Да. Осъзнавах колко зле постъпвам, като не те вземам със себе си, но не можех да причиня това на Самюел.

Юел за пръв път се сети за възможността Йени да го бе отвела в Стокхолм. Тогава щеше да отрасне с пастрок на име Рюдѐн и две сестри.

Съжаляваше ли, задето Йени не го е взела със себе си? Не. Никога не би предпочел да се раздели със Самюел, макар да му беше трудно да се грижи за домакинството вкъщи.

— Искан да се свържа с теб — продължи Йени Рюдѐн. — Да ти напиша писмо или да те посетя, но все не ми стигаше смелост.

Юел не разбираше какво толкова страшно има в написването на писмо. Самият той бе пускал куп писма във вагона на товарния влак, пхнати в пликове с ръчно нарисувани марки и адресирани до несъществуващи места и хора. Не зададе този въпрос на мама Йени. Реши да я изслуша.

— Но сега ти дойде при мен — рече тя и пак стисна ръката му.

Йени Рюдѐн изглеждаше много притеснена. Юел се чудеше дали някога ще я нарече „мамо“. Всъщност никой не го караше. Какво му пречи да се обръща към нея по име?

— Време е да се връщам в „Есенна светлина“ — обясни тя. — Почивката ми свърши.

Юел прие новината с облекчение. Разделиха се на улицата пред хотела. Тя задържа ръцете му в своите. Юел се чувстваше неловко заради погледите на минувачите.

— Поздрави Самюел — поръча тя. — След като се убедих, че не хапеш, събрах смелост да видя и него.

Пусна го и отстъпи крачка назад.

— Боже, колко си пораснал!

— Къде сбърка Самюел?

Йени не чу въпроса му. Той го повтори — този път по-високо и ясно. Тя извади химикалка и листче от чантата си и написа телефонния си номер.

— Обади ми се довечера. Ще си уговорим среща за утре. Цял ден ще съм свободна.

— Не знам колко време ще останем тук — промърмори Юел.

Тя пак не го чу. Не попита нищо. Тръгна си.

Юел я изпрати с поглед.

Йени Рюдѐн.

На рецепцията още не бяха получили новини от Самюел. Момчето започна да се тревожи сериозно. Плешивецът го окуражи да прояви още малко търпение и му даде ключа. Юел огладня, но нямаше желание пак да се храни сам. В хотелската стая легна в леглото на баща си и научи наизуст номера на Йени Рюдѐн. После накъса листчето на малки парченца и ги хвърли в кошчето за смет. Погледна масата, където допреди няколко часа стоеше „Селестине“. Йени Рюдѐн. Юел Рюдѐн? Не, казваше се Юел Гюстафсон. И точка. Мислите му се стрелкаха в различни посоки. Как обясни тя заминаването си? С безкрайните гори? Юел въздъхна дълбоко. Кой би изоставил сина си само защото наоколо гъмжи от дървета?

Не разбираше толкова много неща, че предпочете изобщо да не си блъска главата над тях.

Затвори очи. Под клепачите му отново се появи „Карнас“. Плава близо до тропиците. Капитан Юел Гюстафсон стои на мостика. Около стените на кораба скачат делфини. От разстояние Юел вижда да се приближава друг шведски кораб. Леко снижава бинокъла и прочита името му: „Йени“.

Изведнъж се надигна в леглото. Защо Самюел не се обажда? Какво го е забавило в болницата?

Слезе на рецепцията. Плешивецът поклати глава. Юел поиска телефонен указател. Мъжът му даде не един, а два. След дълго ровене Юел най-после откри адреса на Моряшката посредническа служба и си го записа. Разгъна картата и установи, че Службата се намира съвсем наблизко. Погледна часовника. Ако побърза, ще стигне, преди да са затворили.

На улицата се почувства като другите минувачи. Тръгна с бързи крачки точно като тях.

Отвори входната врата и влезе в Службата. По стените висяха обяви за свободни места. Служителката зад гишето попълваше фиш от лотарията.

— Добър ден. Искам да си извадя моряшка книжка.

— Имаш ли навършени единайсет? — попита жената.

— Да.

Тя провря през отвора няколко бланки за попълване.

— Необходими са и две снимки — додаде и мушна още един лист. — Това е адресът на лекаря.

— Трябва ли да се плаща?

— Няма безплатен обяд — отвърна невъзмутимо тя и продължи с попълването на фиша.

Юел искрено се надяваше тази жена да не спечели нито петаче. Седна на една маса и се зае да попълва бланките. Реши на следващия ден да посети фотограф и лекар. После ще се сдобие с моряшка книжка.

На връщане към хотела гладът го измъчваше непоносимо. Влезе в бирарията, където хапна по-рано през деня. Непознатата сервитьорка хвърли небрежно менюто върху масата му.

Юел си поръча бифтек по моряшки.

В хотела плешивецът му махна да се приближи.

— Да не се е обадил Самюел?

— Върна се. Качи се в стаята.

Юел хукна по стълбите. Пред вратата спря да си поеме дъх. Отвори. Самюел седеше на стол до прозореца и се взираше в ръцете си точно като мама Йени. Още изглеждаше много блед.

— Къде е „Селестине“? — попита предпазливо той.

— Ще ти обясня, но първо ми разкажи какво стана в болницата. Боли ли те още стомахът?

— Не, мина ми. Дадох ми обезболяващи.

— И вече си в добро настроение?

— Горещо-долу.

Юел го гледаше замислен. Самюел не му се виждаше никак весел.

— Какво ти правиха?

— Кои?

— Лекарите в болницата.

— Беше само един. Забави се, докато ме прегледа.

— Какво каза?

— Да се върна утре.

— Пак ли? Нали стомахът ти мина?

— Искат да направят изследвания.

— На кръвта ти ли?

— Да.

— Защо?

— За да са сигурни, че не е нещо опасно.

— Ама нали вече не те боли?

— Трябва да се разбере причината — въздъхна Самюел. — Иначе може пристъпът да се повтори.

На всички врати в главата на Юел започна да блъска една натраплива мисъл. Той се съпротивляваше, колкото сили има. Не искаше да я пуска. Тя обаче напиреше напористо и той се принуди да отстъпи.

Самюел е тежко болен. Навярно ще умре.

Юел едва си пое дъх.

— Днес няма да ям нищо — рече Самюел. — Изследванията се правят на празен стомах.

— Аз хапнах.

— Какво прави днес?

— Нищо.

— Рецепционистът каза, че при теб идвала някаква жена.

Юел се чудеше откъде да започне. Самюел го улесни:

— „Селестине“ я няма. Не допускам да си я дал на друг, освен на майка си.

Напрегнат, Юел очакваше продължението.

— Прав ли съм?

Юел кимна и започна да разказва.

9

За разлика от друг път реши да не премълчава нищо. Започна още от тайното си измъкване посред нощ от хотелската стая. Разказа как видял жена в зелено палто да излиза от къщата на улица „Йостьота“.

Малко по малко Юел стигна до момента, когато онзи мъж го спипа да рови в гардеробната, и Самюел подскочи. „Слуша ме много внимателно — убеди се Юел. — Разбира как се почувствах тогава.“

Все пак прецени, че е по-добре да спести на баща си новината за Моряшката посредническа служба. Опасяваше се да не го разтревожи. Самюел още не си бе възвърнал нормалния цвят на лицето. Докато говореше, в главата му продължаваше да се върти мисълта за болестта на баща му. Юел я прогони и я натика в най-далечния ъгъл на съзнанието си.

— Честно казано, много съм изненадан — призна Самюел. — Йени как е разбрала в кой хотел си отседнал?

— Споменах името на хотела пред колегата й. Сигурно го е запомнил.

— И после се е обадила на рецепцията?

— Да. Помислих, че е медицинска сестра от болницата, защото казала моето име, а не твоего.

— Всичко това ми идва в повече. Ще си полегна.

Самюел се отпусна върху леглото. Юел приседна до него. „Преди той седеше на леглото ми, когато бях болен — помисли си. — Сега е обратното.“

— Какво каза майка ти за „Селестине“? — попита след малко Самюел.

— Спомни си, че корабът е стоял в кухнята.

— Наистина ли? — смръщи вежди Самюел. — Да не си измисляш?

— Не. Наистина си спомни.

— И поръча да й се обадим?

— Да.

— Какво нещо е животът! — поклати глава Самюел. — Мислехме да я потърсим, да почукаме на вратата ѝ, но не стана така. Рядко се случва каквото сме си представяли.

— Имам две сестри — похвали се Юел. — Мария и Ева.

— Полусестри — поправи го Самюел.

Юел не възрази, но изразът никак не му допадна.

— Баща им се казва Рюдѐн. Но той вече не живее с тях.

— А къде? — полюбопитства Самюел.

— Не знам. Заминал си.

Самюел се надигна в леглото.

— Опиши ми как изглежда сега Йени.

Юел се опита, но описанието му не стана особено сполучливо.

— Как ти се стори тя?

— В смисъл?

— Радостна? Притеснена? Или?

— Притеснена.

— Така ѝ се пада — намръщи се Самюел.

В гласа му се появи нещо безмилостно, което Юел не бе долавял досега. Безмилостно и категорично.

— Все пак ни изостави — и теб, и мен.

Юел почувства внезапен порив да я защити.

— Заминала заради студа.

— Това ли ти каза?

— Да. Заради студа, горите и малкото хора.

— Празни приказки. Никоя майка не изоставя детето си заради студа.

— Само ти предавам думите ѝ. Най-добре я попитай.

— Така и смятам да направя.

Юел се чудеше защо вместо да се зарадва, че са намерили мама Йени, Самюел сипе упреци по неин адрес.

— Много неща трябва да си кажем с нея — продължи той. — Останаха толкова недоизяснени въпроси.

— Ако смяташ да се караш с нея, няма да дойда.

— Няма да се караме, но ни очаква сериозен разговор.

— За какво?

— Ще я питам защо постъпи така. Замина и оттогава не се е обаждала.

— Не е събрала смелост — застъпи се за нея Юел.

— Откъде знаеш? — ядоса се Самюел.

— Тя ми каза.

— Че не е събрала смелост?

— Да.

Самюел промърмори нещо. Юел не го чу. После се умълчаха.

„Щом намери сили да се ядоса, значи не е толкова болен“ — утешаваше се Юел.

Самюел си наля вода от гарафата и глътна няколко таблетки.

— Ще намериш ли време да се видиш с нея? Нали трябва да се върнеш в болницата?

— Точно за това си мислех. Най-добре ти се разбери с нея.

— Да й звънна ли?

— Да. Нямам желание да разговарям с нея по телефона.

— Защо?

— Постъпката ѝ е недопустима.

— Но оттогава са минали десет години.

Самюел стана и се приближи до прозореца. Не бързаше да отговори.

— Не съм обичал никоя жена така, както обичах нея — призна след известно време той с гръб към Юел. Гласът му трепереше. — Откакто се разделихме, не съм обичал така нито една жена — повтори той. — Дори и Сара. А Йени просто си хвана пътя и ме остави сам с теб. — Обърна се. Очите му бяха насълзени. — Май е най-добре ти да ѝ се обадиш. А аз ще си помисля дали искам да я видя.

Юел стана и тръгна към вратата.

— Пита ли за мен? — поинтересува се Самюел.

— Не много.

— Върви, върви.

Юел влезе в телефонната кабинка и набра номера на Йени Рюдѐн. Изпоти се не само заради жегата в тясната кабинка, а и защото се чувстваше притеснен. Какво да ѝ каже? И как да се обърне към нея? Не тя обаче вдигна телефона, а някакво момиче. Юел съвсем забрави, че неочаквано се бе сдобил с две сестри.

— Мария съм — представи се тя.

Юел пусна панически слушалката, сякаш нещо го ухапа. Дори не знаеше как да нарича Йени Рюдѐн, а вече се налагаше да се обръща и към сестрите си, за които бе разбрал само преди няколко часа!

В главата му се въртеше и въпросът дали двете момичета знаят за съществуването му. Навярно Йени Рюдѐн не им бе разказвала за момчето от Нурлан на име Юел Гюстафсон.

Как точно се изрази онзи мъж в гардеробната? „Йени има две дъщери. За синове не съм чувал.“

Юел излезе от кабинката. Изведнъж се почувства напълно сломен. Йени явно изобщо не бе споменавала за него. Освен дето си беше тръгнала и десет години не бе изпратила никаква вест, не бе споменавала, че има син.

Юел Гюстафсон беше грижливо пазена тайна, скрита в дъното на гардероба.

Униинето му премина в гняв.

„Толкова време съм се справял без Йени Рюдѐн — помисли си той. — И занапред ще оцелея без нейна помощ! А когато тръгна да кръстосвам моретата, ще й изпратя голяма, изгнила бананова обелка с надпис: «Поздрави от момчето, натикано в дъното на гардероба».“

Юел седна на едно канапе във фойето на хотела. Ами сега? Не е ли по-добре двамата със Самюел да забравят завинаги писмото от Елинуур?

Не, и така не става.

Юел се надигна с мъка от канапето и пак влезе в кабинката. Преброи до десет, разтърси яростно слушалката и отново набра номера. Обади се същото момиче от преди малко.

— Искам да говоря с Йени Рюдѐн.

— Ти да не си Юел?

Той се сепна. Значи момичето знаеше за съществуването му. Но откога? Без съмнение го бе издал диалектът му.

— Аз съм сестра ти — представи се Мария. — Кога ще се запознаем?

— Точно затова се обаждам: искам да се уговоря с Йени.

— Колко странно говориш!

„Ама че глупачка“ — ядоса се Юел.

— Ще извикаш ли Йени? — настоя той.

— Ей сега.

Юел се насили да не затвори. В слушалката се обади Йени. Юел ѝ каза, че Самюел трябва да се върне пак в болницата.

— Нещо сериозно ли е? — попита тя.

— Не. Само ще му вземат кръв. Пита дали ти е удобно да се видим довечера.

Тя се замисли. Зад нея се чуваше гласът на Мария и още един — явно на Ева. „Каква ужасна дандания! — възмути се Юел. — Ще ги науча да пазят тишина, когато съм наблизо.“

— Става — отговори най-после Йени. — Но предпочитам първо да видя Самюел насаме. Мина много време и съм притеснена.

— Къде искаш да се срещнете?

— На площада, където се намираше бакалницата, в шест и петнайсет.

Излизайки от кабинката, Юел видя, че минава пет. До площада имаше поне половин час път. Втурна се по стълбите.

Самюел започна да се оплаква, че времето било недостатъчно да се приготви.

— Трябва само да се избъръснеш и да си облечеш чиста риза — възрази Юел.

Баща му обаче продължаваше да се противи. В крайна сметка успя само да се преоблече. Наложил се Юел почти да го изблъска навън от стаята.

— Не ми се ходи — мърмореше Самюел.

— Вече се разбрахме. Няма връщане назад.

На площада стигнаха точно в шест и петнайсет. Въпреки навалищата Юел веднага я откри. Стоеше до една магазинна витрина отсреща. Момчето веднага я посочи:

— Ето я!

Колкото и да се взираше, Самюел не я видя.

— Жената със синьото яке — поясни Юел.

— Аха — кимна баща му. — Няма да отида при нея. Не знам какво да ѝ кажа.

— Тя пожела да се видите — настоя Юел. — Няма нужда да казваш каквото и да било. Достатъчно е да я изслушаш.

— Нямам желание дори да я слушам.

Юел се ядоса: защо Самюел се държи като дете?

— Хайде, върви — подкани го той. — Само гледай да не започнеш с нападките. Ще те изчакам тук.

Самюел се отдалечи с неохотни стъпки.

Юел го настигна:

— Поизправй се малко. Вървиш прегърбен.

Самюел се насили да се поизправи. Докато го изпращаше с поглед, Юел си мислеше, че някога нещата са били съвсем различни. При всяка среща Самюел и Йени сигурно са тичали един към друг, нетърпеливи да се озоват в прегръдките си. Иначе Юел не би се появил на бял свят.

И така, Самюел почти стигна до Йени. Тя също го видя, но не тръгна към него, а остана до витрината. Двамата се ръкуваха. На Юел му се прииска да отиде при тях, да чуе разговора им. Самюел и Йени стояха на около метър един от друг. За какво ли си говореха? Юел се помъчи да отгатне, ала въображението му отказваше да заработи.

Неочаквано Самюел се приближи с една крачка към Йени и вдигна ръка. Сърцето на Юел спря да бие. Нима баща му възнамеряваше да я удари? Той все пак свали юмрука си. Йени Рюдѐн се отдалечи с бързи крачки. Самюел размаха бурно ръце и я последва. Юел не чуваше какво казват.

Самюел се отказа да я гони. Йени си тръгна тичешком. Юел стоеше като попарен. Какво се бе случило? „Сигурно проклетият Самюел е започнал да я обижда и тя не е издържала.“

Юел се чудеше кого от двамата да настигне. Накрая все пак хукна след Самюел.

— Какво направи? — развика се момчето. — Какво й каза? Защо тя си тръгна обидена? Искаше да я удариш ли?

— Казах й какво си мисля, откакто ни напусна.

— А именно?

— Няма значение. Връщаме се в хотела.

— Връщай се сам.

— Какво? — Самюел спря изумен.

— Връщай се сам в хотела. Искам да разбера какво си й казал.

— Нарекох я тъпа крава.

— Защо? — Юел зяпна от учудване.

— Защото така мисля. Никоя майка не изоставя сина си просто така. Не можеш да си събереш багажа и да се махнеш само заради

дългите зими. Това ѝ казах, но на нея не ѝ хареса.

Самюел трепереше от гняв.

— Казах ѝ каквото искам да ѝ кажа от години. Вече приключих с тази история. Повече няма да се занимавам с Йени.

— Ами аз? — пискливо попита Юел и после повтори с по-твърд глас: — Аз какво да правя?

— Сам ще решиш. Тя е твоя майка. Имаш право да я виждаш, ако искаш.

Самюел тръгна. Юел го настигна и вдигна заплашително ръка: точно както бе направил преди малко баща му. Самюел се наведе, за да избегне евентуален удар. Дватамата се вторачиха един в друг.

— На баща си ли посягаш?

— Да. Ти как посегна на майка ми?

Самюел стисна ръката му.

— Връщаме се в хотела! — кресна той. — А след като се отбия в болницата, вземаме първия влак за Нурлан!

Изведнъж Юел се успокои.

— Няма да се прибера с теб.

— В Стокхолм ли оставаш?

— Ходих в Моряшката посредническа служба. Ще постъпя там на работа. Не мога да те чакам повече.

Самюел се умълча.

— Ясно — отрони най-сетне той. — Ясно, ходил си в Службата.

— И за теб не е късно да постъпиш там.

— Може би още наистина да не е — отвърна замислен Самюел.

Тръгнаха към хотела. Неочаквано Самюел спря.

— Не съжалявам за стореното. Опитай се да се поставиш на мое място. Онова, което Йени ни причини, според мен е неппростимо, но може би ти да мислиш другояче. Разбираш ли ме?

— Не — отвърна Юел. — Обаче в момента ми е все тая.

Близко до хотела Самюел спря пред някаква бирария.

— Една биричка ще ми се отрази добре — рече той.

— Никакъв алкохол! — възрази Юел. — Освен това утре трябва да ти правят изследвания на празен стомах.

— Една бира няма да навреди.

— Прибираме се — не отстъпи Юел. — Никакви бири!

На следващия ден станаха рано. Юел закуси в кафенето, а Самюел се качи на автобуса към болницата. Даде на момчето пари за снимка, фотографското ателие обаче отваряше след няколко часа. Юел реши дотогава да пообиколи улиците. Питаше се дали да се обади на Йени, или да ѝ напише писмо.

„Самюел е идиот. Поздрави, Юел.“

Колебаеше се.

Неочаквано забеляза на една пейка момичето, което вчера му поиска цигара. Разлистваше списание. Юел отиде да купи четири цигари от близката лавка. После ги занесе на момичето:

— Позабавих се. Затова ще получиш не една, а цели четири.

Тя първо не го позна. После избухна в смях.

— Не си добре — отбеляза, прибра цигарите в джоба си и си тръгна, без да му благодари.

Юел остана разочарован, макар сам да не знаеше какво бе очаквал.

Сети се за Соня Матсон, която се бе появила пред него гола под прозрачната си туника.

„Нека всичко върви по дяволите — изруга Юел наум. — Кача ли се на кораба, нещата ще потръгнат.“

Взе снимките си от фотографа и намери кабинета на моряшкия лекар.

В чакалнята имаше много хора.

„В момента двамата със Самюел сме в болница. Той — в една, аз — в друга. А Йени — в трета.“

Дойде и неговият ред. Лекарят го накара да си събуе панталоните, опипа слабините му и заяви, че Юел е напълно здрав. Написа каквото трябва на една бележка, която момчето да отнесе в Моряшката посредническа служба. Оттам му заръчаха да се върне след няколко дни, за да си вземе моряшката книжка. Преди да си тръгне, чу глас зад себе си:

— „Карнас“ се нуждае от сервитьор и механик.

Двама мъже в помещението се изправиха и тръгнаха към някакво гише.

„Някой ден ще дойде и моят ред“ — помисли си Юел.

Оставаше въпросът дали Самюел наистина смята пак да кръстосва моретата. Баща му си променяше често решенията и Юел никога не можеше да бъде сигурен какво му се върти в главата.

И все пак... Вероятно, най-после му бе омръзнало да броди из гората с брадва и трион?

А какво ще правят с къщата до реката? С всички мебели? Юел не искаше да чака повече. Нека Самюел се присъедини, когато събере смелост.

Юел спря на два пъти да си купи кренвирши и се върна в хотела.

Самюел още не се бе прибрал.

Плешивият рецепционист му даде плик. Вътре имаше писмо. От Йени Рюдѐн.

10

Писмото беше кратко, написано на ръка. Седнал на стълбите пред хотела, Юел го прочете.

Скъпо момче,

Когато Самюел започна да вика и да крещи на площада, изведнъж разбрах защо всъщност си тръгнах, без да му кажа дума. Тогава ти беше съвсем малък и нямаше как да ти обясня. Дори да бях опитала, не би ме разбрал. Не искам повече да виждам Самюел. Вярвай ми, с него не се живее лесно.

Нъдявам се с теб и за в бъдеще да продължим да поддържаме връзка. Поне такава е моето желание.

Йени

Юел прочете писмото още веднъж. Йени бе написала погрешно глагола „надявам се“. Разбираше отлично какво има предвид тя с думите, че с баща му не се живее лесно. Сам се бе убедил в това. Дали и Сара, сервитьорката в бирарията в родното му градче, бе изоставила Самюел заради тежкия му характер? „Жените сигурно не могат да понесат, че изобщо не се бръсне старателно — предположи Юел. — Щом един мъж е небрежен с бръснача, значи е немарлив и във всичко друго.“

Юел опипа бузите си, покрити с мъх. Още не бе започнал да се бръсне, но беше убеден, че никога не би подходил нехайно към външния си вид. По-добре да си пусне брада, отколкото да ходи избръснат надве-натри.

Не знаеше какво да прави. Дали да покаже писмото на Самюел?

Или само да му преразкаже съдържанието, както постъпи Самюел с писмото от Елинур?

Върна се в хотела, качи се в стаята, взе химикалка и хартия и слезе на рецепцията да съчини отговор до Йени.

— Получил си добри новини, надявам се — обади се плешивецът. С времето ставаше все по-дружелюбен.

— Определено — кимна Юел.

Стана му неприятно, че ще използва химикалката на Самюел, ала не разполагаше с друга. Какво да й напише?

Пак прочете писмото й. Сякаш чуваше гласа й. Как я бе нарекъл Самюел? Тъпа крава.

Нима е редно да казва подобно нещо на жена?

Ако мама Йени е крава, то Самюел е говедо. Наистина ли десет години бе обмислял как ще я замери с тази обида?

Заклучи, че баща му е безнадежден особняк. Никой не би го разбрал. Говедо.

Притесняваше се да не е наследил това му качество. Ами ако и в него дреме едно такова грубо говедо, макар и още съвсем младо, още теле, чиито рога не са порасли? Ако някой ден и Юел започне да нарича жените с обидни думи?

Сети се какво да напише на Йени. Много внимаваше да не допусне някоя правописна грешка. Накрая прочете написаното.

За Йени Рюдён.

В моя защита искам да те уверя, че не съм такъв простак като баща ми, Самюел Гюстафсон. Никога не крещя така на хората. Искам да се видим пак.

Поздрави, Юел Гюстафсон

Стори му се достатъчно ясно. Всички думи бяха написани правилно. Пъхна писмото в плик и го запечата.

Долу на рецепцията купи пощенска марка. На улицата до хотела имаше пощенска кутия. Пусна писмото там.

Готово!

После отиде да хапне в друга бирария. Вкусът на храната беше същият. Прибра се в хотела. Седна на леглото и се загледа в картината. Жената, облеганата на дървото, му напомняше Соня Матсон. Вратата се

отвори. Влезе Самюел. На главата си бе нахлупил сиво бомбе със светлосиня лента.

— Къде го намери?

— Да го намеря ли? Купих го. Беше много скъпо, но реших веднъж и аз да си позволя нещо модерно.

— И си купи бомбе?

— Не ти ли харесва? — Самюел застана пред огледалото.

— Харесва ми, но за какво ти е?

— Ще го нося.

— В гората?

— На тържества или в неделен ден.

Юел въздъхна. Както се бе убедила и Йени Рюдѐн, Самюел беше голям чешит. Всъщност той никога не се обличаше хубаво в неделя, нито пък ходеше на разходки. Бомбето щеше неминуемо да се озове в дъното на гардероба и да си остане там. Юел реши да смени темата:

— Какво казаха в болницата?

— Ще ми изпратят резултатите по пощата. Вече можем да се прибираме.

Докато Самюел минаваше покрай него, Юел усети, че го лъхна миризмата на бира. Явно баща му бе намерил време и за кръчма. Поне очите му не блестяха. Не се бе напил.

— Ял ли си нещо? — попита го Самюел.

— Да. А ти?

— Не. Не съм гладен.

„Лъжеш — обвини го наум Юел. — Лъжеш, и то нескъпосано — точно както се и бръснеш. Ял си и си пил. А вероятно си почерпил разни непознати пияници и си се хвалил, че си моряк.“

— Останаха ли ти пари? — попита Юел. Притесняваше се дали ще могат да платят за хотелската стая, ако останат още няколко нощи.

— Да. Ще стигнат. Утре се прибираме у дома.

Вече нямаше за кога да отлага. Трябваше да говори със Самюел или сега, или никога.

— Кога ще отидем да погледаме корабите?

— Утре, преди да тръгнем.

„Не иска — установи Юел. — Всички обещания, че чака само да завърша училище, а после веднага ще се преместим и отново ще кръстосва моретата, са били само празни приказки. Нищо повече.“

— Няма да дойда с теб — заяви Юел. — След няколко дни ще получа моряшката си книжка и потеглям. Не мога да те чакам повече.

Самюел го изгледа продължително. Стана му ясно, че Юел не се шегува, и фигурата му сякаш се смали.

— Изненадан съм — отрони след малко.

— Защо? Знаеш откога мечтая да стана моряк. Очаквах да дойдеш с мен.

— Налага се изчакам резултатите от болницата.

„Сега е това. Ако не бяха резултатите от болницата, щеше да си измислиш друго оправдание, за да протакаш.“

На Самюел изведнъж му дойдоха сили:

— Ето какво ще направим — подхвана той. — Ще се приберем вкъщи, а после ще обмислим всичко на спокойствие. Ще напусна работа и ще заминем за Гьотеборг. Там има повече кораби. Пристанището в Стокхолм е прекалено малко. Освен това не бива да се качваме на първия кораб, който ни се изпречи. Най-добре да отплаваме към Южна Америка. Там и корабите, и пристанищата са отлични. Внимателно ще изберем корабното дружество. Какво да се прави. Има и хубави, и лоши кораби. Ето така мисля да постъпим.

Юел го слушаше, седнал на леглото. Съжаляваше баща си, защото всичките му намерения щяха да останат само думи, които никога няма да го отведат на борда на кораб.

Самюел не искаше, не смееше или не притежаваше достатъчно сили да се върне към моряшкия живот. Или и трите.

Юел му съчувстваше, но не смяташе да се откаже от плана си. Иначе го очакваше съдбата на Самюел: първо ще работи в магазина за бои като момче за всичко, а после? После ще остане в забутаното градче, в къщата до реката, а когато му се родят деца, дори няма да има моряшка книжка, с която да ги накара да се гордеят.

— Какво ще кажеш?

— Няма да се прибера вкъщи. Не мога да чакам повече.

Пак се умълчаха. На Юел му беше любопитно каква ли ще е реакцията на Самюел.

— Къде ще живееш, докато ти намерят работа на кораб?

— При мама — отвърна Юел, все едно това беше най-естественото нещо.

За пръв път я нарече не Йени, не Йени Рюдён, а мама.

— Значи оставам сам — заключи горчиво Самюел. — Аз те отгледах, а сега ме напускаш и отиваш да живееш при майка си.

— Едва ли ще се заседа дълго при нея. Нали ще ми намерят кораб.

— Оставам сам — повтори Самюел.

Юел се досещаше какво предстои. Винаги когато Самюел изпаднеше в самосъжаление, се жалваше часове наред.

— Ти не искаш да плаваш по море — припомни му Юел. — Вината не е моя.

— Оставам сам.

На Юел му се прииска да го удари, да му се развика. Ала първо трябваше да го накара да престане с жалването. Юел би понесъл всичко, но не и това.

— Хайде да излезем — предложи. — Ще пийнеш една бира, но не повече. Иначе веднага се махам.

Самюел стана.

— Добра идея. В Стокхолм сме, а стоим в хотелска стая.

Влязоха в добре познатата им бирария. Самюел си поръча бира, а Юел — лимонада.

Вече нямаше какво да обсъждат. Решението бе взето. И двамата го знаеха.

Юел обаче продължаваше вътрешно да се колебае. Дали да не се прибере първо със Самюел? Как ще се справя баща му съвсем сам? Кой ще пазарува вкъщи? Ами ако умре от глад? А кой ще го прибира, като се напие?

Юел се мъчеше да намери решение, ала без успех.

Предстоеше му да се научи да живее самостоятелно, а на баща му — да свикне да се справя сам.

Позволи на Самюел да изпие две бири. После се върнаха в хотела.

Изгасиха осветлението и си легнаха. Мълчаха.

На другия ден влакът потегляше в 15:22. По това време Юел щеше да е отседнал у мама Йени. Сутринта ѝ се обади. Вдигна Ева. Повика майка си. Йени още не била получила писмото му, но веднага се съгласи да го приюти за няколко дни в дома си, докато му издадат моряшка книжка и си намери работа на кораб.

По време на разговора Самюел чакаше пред телефонната кабинка. Плати за стаята и остави багажа си на съхранение. Преди това се погрижи да закрепил откъснатата дръжка.

— Опитал се да я поправа — оправда се Юел, — но не успях.

— Не се притеснявай. Чантата е много стара. А и аз пътувам рядко.

Тази сутрин на Самюел никак не му се говореше. Беше още по-мълчалив от обикновено. Юел го попита боли ли го стомахът. Самюел поклати отрицателно глава.

След закуска се качиха на трамвая към „Вертахамнен“. Корабът „Карнас“ бе отплавал. На негово място бе акостирали друг с белгийско знаме: „Гент“. Докато двамата наблюдаваха пристанището, Юел хвърляше крадешком поглед към Самюел. Нима гледката не събуждаше у него някогашната страст към морето, желанието да се изкачи по мостика, който бавно се спуска? Самюел обаче стоеше безмълвен, сякаш сляп за случващото се пред очите му. После, докато се возеха в трамвая, Самюел го попита къде иска да работи: на палубата или в машинното отделение. Или предпочита да сервира в салона за хранене?

— Ще работя каквото ми предложат — отвърна Юел. — Все отнякъде трябва да започна.

— Винаги съм бил на палубата. В машинното отделение става ужасно горещо и шумно. Затова винаги съм работил на палубата.

— Ще работя каквото ми предложат — повтори Юел.

Слязоха на „Стюреплан“. Не знаеха какво да правят, а до заминаването на влака оставаха няколко часа. Юел се чувстваше напрегнат, разтревожен. Боеше се да не промени решението си. Поразходиха се по доковете. Юел искаше да си поговорят още, но не му хрумваше нищо. А защо Самюел продължаваше да мълчи? Нима не искаше да му даде важни напътствия за моряшкия живот? Крачеха едва-едва по доковете, натоварени с непосилно безмълвие, докато най-сетне стана време да вземат чантата на Самюел и да потеглят към гарата. Там попитаха дали някой не е намерил откраднатата раница на Юел, ала от нея и от Черната вълна нямаше и следа.

Самюел извади портфейла си и подаде на Юел деветдесет крони:

— Само толкова имам.

Юел не искаше да ги приеме. Не му трябваха пари.

— Напротив, ще се наложи да си купиш още дрехи и моряшка раница. Нея ще си я вземеш, когато започнеш работа на борда.

Отправиха се към коловозите. Влакът още не бе композиран.

— Постъпваш правилно — неочаквано рече Самюел. — Радвам се, че тръгваш на път. Аз обаче не мога да дойда.

— Нали ще намериш кой да ти готви?

— Ще се оправя.

— Картофите не се варят на прекалено висока температура. Непременно трябва да ги посолиш.

— Ще го запомня — кимна Самюел.

— А яйцата са готови, след като преброиш до двеста.

— Бавно или бързо?

Юел му обясни колко бързо да брой. Самюел разбра и обеща да прави така.

— За да измиеш тенджерата от кашата, първо я накисваш в студена вода — продължи със съветите момчето.

Влакът пристигна на перона. Двамата се ръкуваха. Усещаха буца в гърлото си.

— Ще ти пиша, когато разбере на какъв кораб ще работя — обеща Юел.

— А аз няма да забравя как се мие тенджерата: със студена вода.

После Самюел се качи във вагона. Вратите се затвориха. Той свали прозореца.

— До двеста ли броиш, за да се сварят яйцата?

— Точно така.

Влакът потегли. Самюел вдигна ръка за сбогом.

— Дано не ти стане лошо от вълнението! — извика.

Юел изчака влакът да се изгуби от очите му.

Малко след пет пристигна пред къщата на улица „Йостьота“. Купи си бельо и риза, но не и гуменки. Останаха му четирийсет крони. В джоба си носеше четката за зъби, която бе купил още първия ден в Стокхолм. Друг багаж нямаше. Постара се да отложи възможно най-дълго посещението в дома на Йени. Дори обмисляше дали парите ще му стигнат за още една нощувка на хотел. Всичко стана толкова набързо. Нямаше време да го осъзнае. Сякаш тялото му се намираще доста по-напред от главата.

Дали да се обади на Соня Матсон? По-добре не. Не събра нужната смелост. И без това си имаше достатъчно други грижи. Самюел не му излизаше от ума. С всяка изминала секунда двамата се отдалечаваха все повече един от друг. „Със сигурност ще забрави да посоли картофите — опасяваше се Юел. — И няма да преброи до двеста, докато вари яйцата.“ Трябваше да му напише всичко на един лист: „готварска книга от Юел за Самюел с рецепти за ястия, не много вкусни, но поне не загарят в тенджерата“.

Накрая не можеше да отлага повече. Йени Рюдѐн и дъщерите й сигурно вече се чудеха къде се бави.

Отвори входната врата и влезе. Йени живееше на четвъртия етаж. Имаше асансьор, но Юел предпочете стълбите. Искаше да спечели малко време, за да се подготви за срещата със сестрите си. Навярно доброто възпитание изискваше да им занесе подаръци. Седна на площадката между третия и четвъртия етаж.

Прииска му се да се скрие някъде, да остане сам, да спре времето и да обмисли всичко, случило се през последните дни.

Още не беше твърде късно да промени решението си и да се прибере. Преди да се качи във влака, Самюел мушна билет за връщане в ръката му. Ако не го използва, да му го изпрати по пощата, за да му върнат парите на гарата. Юел не искаше да вземе билета, но баща му настоя:

— Може да се случи нещо непредвидено и да се откажеш от намерението си.

Юел напипа билета в джоба си. Нищо не му пречеше да се върне с влака на следващия ден. А когато Самюел се прибере от работа, картофите ще го чакат готови на масата.

Примамлива мисъл, но Юел я прогони. Няма да се прибира вкъщи. След няколко дни ще си вземе моряшката книжка, а дотогава ще отседне у Йени Рюдѐн. При майка си и при сестрите си.

Долу вратата се хлопна. Юел се изправи. Стига е отлагал. Изкачи последните стълби до апартамента на Йени и позвъни.

11

Тя отвори. От двете ѝ страни надничаха момичетата. По-голямата, Мария, имаше руси коси и кръгло лице, а по-малката... Юел се стъписа. Приликата между него и Ева беше удивителна. Веднага личеше, че са брат и сестра. Сякаш се погледна в огледало.

— Започнахме да се чудим защо се забави толкова — усмихна се Йени.

Не изглеждаше притеснена като предния ден. Гласът ѝ звучеше спокойно.

Юел остави якето си на закачалката, а торбите с дрехи — на пода. Влязоха в дневната. Слънцето грееше през прозорците.

— Това са сестрите ти — представи ги Йени. — Мария и Ева.

Момичетата се стесняваха и се криеха една зад друга. Юел също се смути. Дали да им подаде ръка? Как да ги поздрави?

— Откога ми мрънкат, че искат да се запознаят с брат си.

Значи Юел не беше призрак в гардероба. Почувства известно облекчение. Мъжът от гардеробната не беше чувал за него, но двете момичета знаеха за съществуването му.

— Ела да ти покажа нещо — подкани го Йени Рюдѐн и го поведе към стената.

Там висяха фотографии в стъклени рамки. Снимката на мъж с възкъсо подстригана коса и очила привлече вниманието на Юел.

— Това да не е Рюдѐн?

— Да, това е тате — отвърна Мария.

— Не него исках да ти покажа — уточни Йени.

Посочи потъмняла, черно-бяла снимка на малко дете, голо върху одеяло. Юел се наведе напред, за да я разгледа по-отблизо.

— Кое е това дете?

— Ти. Я погледни къде е направена снимката.

Юел се вгледа още по-внимателно. Отначало се затрудни да различи обстановката зад детето, но постепенно позна кухнята у дома. На стената дори се виждаше „Селестине“. „Значи е истина — помисли

си. — Йени Рюдѐн наистина е моята майка. Някога двамата със Самюел са живеели заедно и са ме снимали, докато пълзя по кухненската маса.“

— Кой е направил тази снимка? — поинтересува се Юел.

— Самюел.

— Ама той въобще може ли да прави снимки? Никога не е имал фотоапарат.

— Взе назаем от наш познат.

Юел се взря в детето на фотографията: то гледаше право в обектива и се смееше.

Не можеше да повярва, че това е той, защото снимката бе направена в години, за които не си спомняше.

Огледа и останалите снимки на стената. Между две от тях забеляза празно място върху тапета. Там явно се бе намирала снимка на Самюел. Йени сигурно я бе свалила, след като той ѝ се разкрещя на площада. Ала снимката на Рюдѐн продължаваше да си стои.

— Е, сега вече знаеш, че е истина — заключи тя.

— Да.

Натъжи се, задето е свалила снимката на баща му. Самюел не заслужаваше това, макар да бе избухнал.

Йени го заведе в малка стая зад кухнята — там щеше да спи. После обходиха цялото жилище. Удиви се на купчината играчки в стаята на момичетата. Започна да се пита как жена, която работи в старчески дом, има пари да си позволи толкова хубави мебели. Нима Йени Рюдѐн е богата? Как е забогатяла? Предположи, че парите за играчките и мебелите е дала не тя, а мъжът с възкъсата коса и очилата — господин Рюдѐн. В душата му се надигна ненавист към този мъж. За разлика от него Самюел цял живот едва свързваше двата края. Реши непременно да убеди Йени Рюдѐн да върне снимката на Самюел на мястото ѝ. Не сега, а като стане време да се разделят и Юел да поеме на път.

Вместо да отвори дума за снимката, каза:

— Самюел ти изпраща поздрави. Не е искал да те обиди. Понякога казва неща, за които съжалява.

— Много добре знам, но този път всичко това ми дойде в повече.

„Сигурно и на Самюел всичко му е дошло в повече — защити го наум Юел. — Все пак повече от десет години не е чул нищо за теб.“

Върнаха се в дневната. Момичетата не обелиха дума. През цялото време не откъсваха очи от Юел.

— Дано да си огладнял — усмихна се Йени. — След малко ще вечеряме.

Юел кимна.

— Едно нещо не мога да си обясня — продължи тя. — Кой готвеше през всичките тези години? Питам те, защото знам, че Самюел никак не го бива в кухнята. Или поне едно време не беше особено добър готвач.

— Различни жени — отвърна уклончиво Юел.

— Да бе ни да се е сгодил?

— Нещо такова.

Юел нямаше никакво желание да се впуска в подробности и да й разказва как през изминалите години сам си е бил майка и какъв гняв е изпитвал към нея, задето го е изоставила.

Вечеряха в кухнята. Юел седна срещу Йени. Двете сестри още се смущаваха от присъствието му. Искаше да си поговори с тях, ала мислите му непрекъснато отлитаха при Самюел. Представяше си го как лежи върху седалката в купето, подложил чантата под главата си. Забрави да си вземе храна за из път. Какво ще прави, като огладнее? Във вагон-ресторанта сигурно ще е много скъпо.

Чувстваше се виновен, задето взе парите. Можеше поне с част от тях да купи малко храна за Самюел, та да има за из път.

Йени искаше да узнае много неща. С какви оценки е завършил училище? Защо иска да стане моряк като Самюел? Той отговаряше, но с по две-три думи. Нещо в новата обстановка го притесняваше и се надяваше възможно най-скоро да си намери работа на борда на някой кораб.

Стана време за лягане. Момичетата отидоха да се приготвят в банята. Оттам долиташе невъобразим шум. Йени обаче изобщо не обръщаше внимание на крясъците им. Влезе в дневната при Юел и го попита иска ли да пожелае лека нощ на сестрите си. Последва я, макар да нямаше никакво желание.

— Сигурно си изморен — предположи Йени, след като излязоха оттам.

На Юел не му се спеше, ала искаше да остане сам. Повече от десет години бе живял без майка и изминалите няколко часа в

компанията ѝ го изтощиха.

— Да — кимна той. — И аз ще си легна.

— Утре ще изляза рано. Затова ти оставям ключ. Момичетата ще са при съседката, докато съм на работа. Няма да са твоя грижа.

Какво облекчение! При мисълта да прекара цял ден с тях му идеше да избяга.

— Какво ще правиш утре? — поинтересува се Йени. — Ще можеш ли сам да се ориентираш в Стокхолм?

— Имам карта. Ще се справя.

Той се сгуши в леглото и посегна да изгаси лампата. Тогава тя почука на вратата и влезе.

— Предстои ми да разбера толкова много неща за теб — призна тя. — Вероятно и ти ще имаш много въпроси. Нека си дадем нужното време.

Юел промърмори нещо под нос. Искаше единствено тя да го остави да си почива. Чувстваше се напълно изтощен.

Йени му пожела лека нощ и излезе.

В жилището настъпи тишина.

Юел мислеше за Самюел. Разтъжи се за вкъщи, за хъркането, което всяка нощ долиташе през стената. Остана сам, макар да имаше Йени Рюдѐн и двете си сестри. Самюел му липсваше.

На сутринта всички бяха излезли. Навън небето беше облачно, но не валеше. Юел закуси и си облече чисто бельо. И той излезе. В чакалнята на Моряшката посредническа служба нямаше празно място. Забеляза няколко момчета — изглеждаха негови връстници. Разтревожи се. Ами ако всички кораби са попълнили екипажа си? Как ще си намери работа?

Приближи се до гишетото и попита дали моряшката му книжка е готова.

— Да — отвърна служителят и му я подаде: тъмносиня, с името му върху нея.

От възторг подът под краката му се разлюля, сякаш вече се бе качил на палубата. Седна, за да не падне.

— За пръв път ли ще се качваш на кораб, момче? — попита го мъж с лунички и яркочервена коса.

— Да.

— Ей сега ще почнат да викат.

Юел не разбра какво иска да каже мъжът. Кой да вика и защо? Предпочете обаче да не разпитва.

Не се наложи да чака дълго и получи отговор. Мъж с потно лице се показа от отвор в стената и размаха някакви книжа:

— Електромеханик, боцман и моторист за „Нептун“. Мотористът да има опит. Главен иконом и юнга за „Линдфиорд“. Това е всичко за днес. Утре елате пак в десет.

Неколцина от моряците в чакалнята се отправиха към мъжа. Останалите започнаха да роптаят недоволно и си тръгнаха. Юел разбра. На следващия ден пак щяха да обявят свободните места. Най-вероятно ще постъпи като юнга или помощник-иконом. Вече усещаше тръпката от очакването. Мъжът с потното лице държеше съдбата му в ръцете си.

Чакалнята бавно се опразни. Остана само Юел. Взе списание от масата и започна да го прелиства. Вътре видя реклами на различни корабни дружества. Колко кораби кръстосват моретата и пренасят въглища, руда, банани и нефт!

Понечи да се изправи, ала неочаквано мъжът отново провря потното си лице през отвора, огледа пустата чакалня и тъкмо се канеше да затвори, когато забеляза момчето.

— Като какъв искаш да работиш? — извика мъжът.

— Като моряк.

— По-глупав отговор не съм чувал! Естествено, че като моряк, нали затова си дошъл тук! — Мъжът размаха някакъв лист. — Има още едно свободно място. „Алта“ си търси помощник-иконом.

Юел притаи дъх. Мислите му се препъваха една в друга. Помощник-икономът излиза на палубата само когато изхвърля кофите за смет, иначе поднася ястия на пасажерите, мие съдове, постила чаршафи и подрежда каюти. Точно като камериерка в хотел.

— Е, явно не си заинтересован — заключи мъжът и понечи да спусне капака.

— Чакайте! Искам това място — извика Юел. Спусна се към отвора и плъзна вътре моряшката си книжка.

— „Алта“ пристига довечера на „Вертахамнен“ — осведоми го мъжът. — В осем да си на пристанището. Попитай за стюарда.

— За кого? — не разбира Юел.

Мъжът зад вдигнатия капак отвори книжката и кимна.

— Значи ти е за пръв път. Ще търсиш стюарда. Казва се Пиринен. Финландец е, но говори шведски. Ще му се представиш и ако те одобри, ще се върнеш тук да те запишем в екипажа. Ясно?

Юел кимна. Мъжът му подаде някакъв лист и хлопна капака. Всичко се случи толкова бързо, че Юел не смогна да разбере какво става.

Получи моряшка книжка, а се сдоби и с работа. Още първия ден! Какъв ли кораб е тази „Алта“? Поколеба се и почука на капака. Мъжът тутакси го вдигна. Бършеше потното си чело с парче вестник.

— Още ли си тук?

— Искам само да попитам каква е тази „Алта“?

— Собственост на дружество „Гренгесберг“.

— За къде пътува?

— Откъде да знам! — въздъхна мъжът. — Превозва руда. Спира на пристанища, където има руда, товари я и после отплава към пристанища, където я разтоварва.

„Либерия — помисли си Юел. — Африка.“

Сети се, че всъщност Брюнте бе споменал това корабно дружество — същото притежаваше и „Карнас“.

— Някакви други въпроси? Ще затваряме.

— Не — поклати глава Юел. — Това е всичко.

Капакът отново се хлопна. Юел излезе на улицата. Искаше незабавно да разкаже на Самюел, че си е намерил работа, ала нямаше как. Баща му още пътуваше във влака.

Изпитваше силно вълнение от предстоящото. Всички кораби във въображението му изчезнаха, защото вече съществуваше реален: „Алта“. В момента той приближаваше Стокхолм. Ускори крачка. Докато се прибираше към улица „Йостьота“, купи картичка и пощенска марка. В жилището на Йени намери химикалка и седна да надпише картичката. Адресира я до Самюел.

Днес си взех моряшката книжка и си намерих работа на кораб с името „Алта“. Скоро потегляме. Ще се видим на остров Питкерн.

Малко се колебаеше дали да остави последното изречение, защото се притесняваше да не би Самюел да го приеме като подигравка. Все пак не го зачеркна. Толкова много пъти двамата бяха обсъждали как ще отидат на този остров! Седнали пред морски карти търсеха малката точица в Тихия океан, където Флечър и хората му се бяха скрили след метежа срещу безжалостния капитан Блай.

Юел остави изречението.

Слезе на улицата да намери пощенска кутия. Прочете отново написаното и пусна картичката.

Върна се в апартамента и се излегна в стаята си. След малко Йени и сестрите му се прибраха. Чу гласовете им. Отиде при тях в дневната и им съобщи новината:

— Още утре се качвам на кораб. За жалост не мога да остана повече.

Йени седна. Изглеждаше разочарована.

— И тръгваш?

— Да.

— Накъде?

— Към Африка, към Либерия.

— Чак там ли?

— Или към Оксельосунд. Отсега не се знае със сигурност. Зависи какво ще пренасяме.

— И нямаш представа дали ще плаваш до друг континент, или до близкия шведски град?

— Най-вероятно и до двете места. А сигурно ще спрем и в Белгия.

Йени поклати глава и се разсмя.

— Точно така казваше и Самюел: отиваме или до Рио де Жанейро, или до Лондон. Не се знае.

— Значи си свикнала.

Момичетата слушаха мълчаливо и гледаха брат си с разширени от удивление очи.

— Ако отидем до Африка, ще ти донеса подарък — обеща Юел.
— Например маймунска кожа.

— Само това не! — възкликна Йени. — Не искам маймунска кожа. Донеси ми каквото и да е друго, само това не.

Вечерта Йени и Юел останаха будни до късно. До заминаването на момчето оставаха часове. Когато най-после си легна и изгаси лампата, Юел вече не си спомняше за какво си говореха. Мислеше единствено за утрешния ден. „После ще мисля за Йени — реши той. — Нали я намерих. Това е най-важното. Сдобих се и с две сестри, които вдигат ужасен шум в банята. Сега обаче не мога да мисля за всичко това. Първо искам да се кача по мостика на кораба, дошъл да ме вземе.“

На следващия ден точно преди осем Юел слезе от трамвая и видя кораба, пристигнал през нощта. „Алта“ беше по-голям от „Карнас“. Моряците тъкмо се канеха да отворят товарните люкове. Сърцето на Юел заблъска в гърдите. Пое по мостика. Стените на кораба се извисяваха пред него като планински масиви. Качи се на борда.

Срещу него се зададе моряк в работен гащеризон и му кимна приветливо.

— Нов ли си?

— Да.

— На палубата или долу?

— Ще бъда помощник-иконом.

— Значи ти си наследникът на Кале. Беше много сръчен. Само дето не умееше да мие съдове.

Мъжът прикова поглед в Юел.

— Можеш ли да миеш съдове?

— Да — кимна Юел. — В това най ме бива.

Мъжът посочи към кърмата.

— Пиринен сигурно е там и пие кафе с готвача. Обърни се към него.

Юел бавно се отправи в указаната посока. Пое си дълбоко въздух, сякаш да се увери, че се намира на борда на кораб.

Представи се на Пиринен, получи одобрението му и стана официално част от екипажа. Още същия ден се пренесе в каютата си.

Йени искаше да доведе сестрите му да видят кораба, но Юел не пожела. Виж, ако Самюел беше там, щеше веднага да го вземе на

борда.

Юел започна работа незабавно. Малко се разочарова, задето корабът щеше да остане цяла седмица на пристанището. Още нямаха представа за къде ще пътуват. За Нарвик, твърдяха едни. За Англия, казваха други. Ала никой не знаеше със сигурност. Щяха да разберат чак след няколко дни.

Юел работеше с желание. Подреждаше маси, миеше съдове, чистеше каюти и постилаше чаршафи. Бързо опозна кораба и моряците. Вечер се просваше в леглото, капнал от умора, и заспиваше веднага.

Оказа се, че корабът ще отплава за Люлео. Юел остана разочарован, защото Люлео се намираще много по на север от родното му градче. Така се отдалечаваше още от остров Питкерн. Но все пак тръгваше на път.

В четири сутринта го събуди бръмченето на машини. Чу как отвързаха кораба и той целият се разтресе.

Пътуването започна.

12

В Люлео Юел си купи тетрадка с черни корици и започна да си води дневник. Първите си записки направи на 17 юни:

Пристигнахме в Люлео.

Не е толкова лошо, че първо се отбиваме тук. По̀ на север няма как да се отиде и ще трябва да поемем на юг.

Люлео. 17 юни 1959. 20:35

Реши всеки ден да пише по нещо в дневника, пък било то и съвсем кратко: две-три думи, датата и часа.

От Люлео изпрати и две писма — на Самюел и на Йени. На баща си разказа как още в деня, когато си взе моряшката книжка, си намери работа на кораб с вместимост 20 000 тона. Съобщи му, че са хвърлили котва в Люлео, и обеща да му пише пак от следващото пристанище. В плика пъхна неизползвания билет за връщане от Стокхолм и не пропусна да попита Самюел дали е пътувал добре до вкъщи, макар да нямаше представа как писмата на баща му ще стигнат до него на кораба. Сигурно трябва да се изпращат до корабното дружество.

Затрудни се повече с писмото до Йени Рюдѐн. Няколко пъти къса листа и започва наново. Накрая се изнерви и остави написаното, въпреки че не му харесваше. Молеше я, ако е свалила снимката на Самюел, да я върне на мястото ѝ. Предупреди я, че в противен случай повече няма да стъпи в дома ѝ. Даде ѝ и друга възможност: да свали снимката и на мъжа с възкъсата коса. Тогава всичко ще е по-честно.

Питаше се как ли ще реагира Йени. Дали ще се ядоса и ще заяви, че не желае да го вижда повече? Нека! Юел беше готов да рискува.

И така, животът му като моряк започна.

От Люлео корабът пое към Мидълзбро. Пристигнаха в ранни зори. Застанал на палубата, Юел се взираше в мъглата, където градът

се мержелееше. За пръв път щеше да стъпи в чужбина. Досега времето беше хубаво за плаване, а Северно море — спокойно.

Същата вечер, след като корабът акостира на пристанището, слезе на сушата с юнгата Франс, родом от остров Готланд. Франс плаваше по корабите от две години и идваше за втори път в Мидълзбро. Познаваше отлично квартала около пристанището. Влязоха в местна кръчма. Юел изпи две бири и веднага го заболя главата. После заспа върху масата. На следващия ден — ставаше в шест сутринта — се чувстваше зле.

Свикна с работата. Дните му минаваха еднообразно: първо закусваше, после подреждаше двайсет и четири прибора и чинии на масата. На борда имаше две маси за хранене, но човекът, обслужващ капитана, помощник-капитана и главния механик, се наричаше главен иконом. След закуска Юел започваше да мие съдове и да подрежда. Следобед имаше няколко свободни часа и после продължаваше работа до осем вечерта. Дадоха му самостоятелна каюта. Това го изненада. От разказите на Самюел бе останал с впечатлението, че целият екипаж спи в общо помещение. Явно от времето, когато баща му е плавал, доста неща се бяха променили. В каютата му имаше легло, закрепено за стената, умивалник, гардероб, стол и парно отопление.

През целия си живот не се бе чувствал толкова добре. Машините, които работеха под него, го приспиваха с вибрирането си.

В Мидълзбро останаха цял седмица. В неделя Юел отиде заедно с неколцина моряци в град Съндърленд да гледат футболен мач. Всеки ден му се случваше нещо различно. Никога не скучаеше.

От Мидълзбро отплаваха към Нарвик, тоест пак на север. Юел обаче реши да се въоръжи с търпение. Все пак за пръв път пътуваше с кораб, пренасящ руда. С времето ще свикне да живее в морето и ще се насочи и към пътнически кораби. Няма закъде да бърза.

През втората нощ по Северно море се събуди от бясното клатене на кораба. Усети леко раздвижване в стомаха, но заспа. Надяваше се, като се събуди, вълнението да е отминало.

Не стана така. На сутринта се разрази още по-силна буря. Надигна се от леглото и се принуди да се хване за вратата на гардероба, за да не падне.

Целият ден се превърна в кошмар. Юел работеше и повръщаше, гледаше как из салона хвърчат чинии и се питаше защо изобщо се качи

на този кораб.

Самюел му бе говорил за морската болест, но той не си бе представял, че ще е толкова ужасно. Отиде при Акселсон — готвача — който тъкмо пържеше картофи и се държеше за печката, за да не падне, и го попита колко време ще продължи бурята.

— Сигурно, докато стигнем Нарвик. Ще отmine, не се притеснявай.

Юел се вторачи в картофите, които цвърчаха в маслото. Стигна в тоалетната точно навреме, преди съдържанието на стомаха му да плисне навън. Вечерта се чувстваше скапан. Заспа, без да се съблича. Очакваше с ужас следващата сутрин.

Почувства се по-добре чак във фиорда в Нарвик.

След този ден се отърва завинаги от морската болест. За щастие беше от хората, които свикват с морското вълнение. Франс обаче му разказа за един боцман, който цели четирийсет години не се излекувал от морска болест.

Месеците минаваха един след друг.

Четири пъти спряха на пристанището в Нарвик, после се отправиха към Бристол, пак към Мидълзбро, Гент и накрая — Холандия. Акостираха на пристанище, недалеч от Амстердам. Една вечер Франс, който не за пръв път стъпваше в града, разказа на Юел няколко чудновати истории за жени, наредени на витрини за продан. Юел не му повярва. Какъв ще да е този квартал с жени по витрините? Не, не можеше да е истина.

— Отиди в града и сам ще се увериш — подкани го Франс.

Юел го послуша. Взе си почивен ден от Пиринен и 200 крони от радистката. За пръв път получаваше заплата. Не бе държал толкова пари в ръка.

Надяваше се Франс да му прави компания в града, но го задържаха по работа на борда и Юел тръгна сам. Реши, че е време.

В дневника си записа:

Минаваме през Килския канал. Време е да направя следващата крачка след Соня Матсон.

22 август 1959 година. 19:44

Качи се на влака. Франс му обясни, че витрините с жени се намират близо до гарата в Амстердам. Веднага щом слезе там, провери кога тръгва последният вечерен влак към пристанището. Тръгна из града. Чувстваше се притеснен. Не знаеше какво точно го очаква. Франс се опита да го подготви.

— Ще огледаш витрините, за да си избереш. После ще влезеш с нея в стая. Ще си платиш. Запомни: първо парите — подчерта Франс. — Защото в съседната стая обикновено стои страховит мъж, който слуша радио и влиза, ако забравиш да дадеш парите.

„Първо парите“ — повтаряше си наум Юел. Носеше ги в джоба си. Радистката му даде холандски гулдени.

Нямаше представа какво го очаква, след като плати. Тревожеше се, че няма да се справи. Всъщност не знаеше и с какво точно трябва да се справи. Дали жената ще го изгони, ако сбърка някъде?

Юел, разбира се, премълча пред Франс, че му е за пръв път и се притеснява. За да успокои нервите си, реши да пийне нещо. Влезе в бар до гарата и си поръча една бира. Не повече. По тялото му веднага се разля топлина.

Излезе навън и се отправи към квартала с витрините. По улиците вървяха много хора, повечето — моряци като него.

Франс изобщо не беше преувеличил. Жените зад витрините наистина съществуваха. Седяха на столове, а силни лампи осветяваха неподвижните им лица. Приличаха досущ на пластмасови манекени. Юел усети как напрежението и нетърпението му нарастват. Не смееше обаче да погледне жените, полуголи и силно гримирани. Някои пушеха. Скри се зад група мъже, които зяпаха една витрина. После влезе във втори бар и си поръча уиски — любимото питие на Франс. Той не признаваше друга напитка. Юел едва го изпи. На негово място Самюел би го гаврътнал на един дъх. Сигурно и той някога бе обикалял същите улици.

Коя ли жена би си избрал?

Юел реши да изпие още едно уиски.

Чак след това събра смелост, плати и излезе. Застана пред една витрина съвсем сам. Как да избере? Искаше му се да намери жена с външността на Соня Матсон, но такава нямаше. Продължи нататък, до края на витрините. Тъкмо се канеше да се връща, когато от тъмното чу глас. Първо не видя кой говори, ала после от сенките се появи жена. Не

слезе от витрина, но и тя беше като тях: за продан. Заговори го на английски. Назова цената и посочи към сенките. Юел зърна очертанятията на врата. Изглеждаше около двацет и пет годишна — колкото Соня Матсон. Имаше кестенява коса, а лицето ѝ не бе толкова силно гримирано. Поведе го към вратата. Влязоха и поеха по стръмно стълбище. Буташе го да върви напред. „Какво търся тук, дявол да го вземе?“ — чудеше се наум Юел. Влязоха в стая с легло, покрито с червена кувертюра. От съседната стая се чуваше радио.

Тя седна върху леглото и протегна ръка. Юел ѝ даде парите. После тя започна бързо да разкопчава панталона му. Събу и своя. Отдолу не носеше нищо друго. Дръпна Юел в леглото, без да маха кувертюрата.

Какво стана после — и той не разбра. Чувстваше се превъзбуден. Усети как влезе в нея. Всичко свърши почти веднага. Стана толкова бързо, че преди да се опомни, тя го избута от леглото, подаде му кърпичка да се избърше и го предупреди да внимава, докато слиза по стълбите. После изчезна в съседната стая, откъдето се чуваше радиото. Юел си обу панталона и пое по стълбите с несигурни крачки. На улицата още не можеше да осъзнае какво всъщност се бе случило. Не си го бе представял така, но трябваше непременно да го впише в дневника си.

Амстердам.
Изпълнено!
24 август 1959. 22:10

Върна се на гарата, качи се на влака и малко след полунощ се озова пак на борда.

Франс пушеше, облегнат на релинга.

— Как мина? — попита той.

— Добре — отвърна Юел. — Много добре.

Побърза да се прибере в каютата си, преди Франс да започне да го разпитва. Докато се отдалечаваше, чу как Франс се подхилква зад гърба му.

Дните минаваха. Юел се надяваше скоро да поемат към Либерия, ала плаваха или до Нарвик, или до Бристол, или до Гент. В средата на

септември се отбиха и в Люлео. От Нарвик пътуваха дотам четиринайсет дни. Юел започна да се отчайва. В края на ноември вече обмисляше дали да не напусне кораба и да си потърси работа в друго дружество, чиито кораби плават по по-разнообразни маршрути. През цялото време на службата си Юел получи от Самюел едно-единствено писмо в края на октомври. Пишеше, че е добре, и толкова. В душата на Юел обаче се промъкна съмнение. Как ли се справя съвсем сам? Кой му готви? Дали е запомнил как се мият тенджерите? Най-много го тревожеше въпросът дали баща му продължава да пие и кой го наглежда, когато е нужно.

Почти взе решение да напусне кораба, ала неочаквано съобщиха на екипажа, че по Коледа предстои пътуване до Либерия. Отказа се от намерението си. Та нали точно това бе чакал! Ще се прибере при Самюел след курса до Африка. Написа писмо и на него, и на Йени. Тя също му изпрати писмо, но не споменаваше дали е върнала снимката на Самюел на мястото ѝ.

Реши да не я припира повече. Като му дойде времето, сам ще разбере. Предпочете да ѝ разкаже за предстоящото пътуване до Либерия. Пътуване до края на света.

В деня преди Бъдни вечер през 1959 година Юел пристигна в Африка. Отляво на борда брегът се мерзелееше в далечината като примамливо видение. С приближаването към сушата температурата се повишаваше. И морето промени цвета си. Изсветля до зелено. От водата изскачаха делфини и летящи риби. Всяка вечер Юел заставаше отзад на кърмата и гледаше към звездното небе. На 20 декември записа в дневника си:

Понякога се сещам за онова куче, което видях като малък, и реших, че се е запътило към далечна звезда. Тогава обаче бях само дете. Какво ли съм разбирал! Тук, до брега на Либерия, сиянието е същото като през зимата у дома.

20 декември. На юг от островите Кабо Верде. 22:30

Останаха четири дни в Либерия. Той не пропускаше възможност да слезе на брега. Тръгваше из навалищата, вдъхваше жадно непознати

аромати и се възхищаваше на красивите жени, понесли огромни товари върху главите си. Купи подаръци: рапани за сестрите си, пъстра кърпа, която се увива около талията, за Йени и тарамбука за Самюел.

На Бъдни вечер пак седна да пише в дневника си:

Либерия.

Вече знам, че постъпвам правилно. Искам да стана моряк. На следващия кораб ще се кандидатирам за юнга. А един ден ще започна да уча за щурман. След Коледа ще се прибера да взема Самюел. Забравил е какво е да плаваш. Ще му припомня.

24 декември 1959

По време на престоя в Либерия Юел се влюби. Всеки път когато слезеше на брега, при него идваше местно момиче и го питаше иска ли да му изпере дрехите. Той отговаряше отрицателно, но тя се оказа доста напориста и не се отказа от намеренията си. Казваше се Милена, на шестнайсет години. На Юел му беше приятно да си говорят. Въпреки тъмната си кожа му напомняше за Соня Матсон, ала не се осмели да я целуне. В деня преди настъпването на новата година вдигнаха котва и поеха на север. Милена махаше от кея. Юел ѝ даде малко пари, защото разбра, че е бедна.

Пиринен пушеше на релинга.

— Кога ще дойдем пак? — попита Юел.

Пиринен се ухили. Видя как се разделиха Милена и младия помощник-иконом.

— Никога — отвърна стюардът. — Забрави за нея.

Юел обаче нямаше такова намерение. Знаеше, че Пиринен го поднася. Нали си беше заядлив по природа. Юел се бе научил да не му обръща внимание.

От Либерия поеха към Нарвик. Реши да напусне кораба в края на януари. Дотогава щеше да е спестил хиляда крони. Наближаваше време да посети Самюел.

В Нарвик, където африканската жега се превърна в далечен спомен, го чакаше писмо. Радистката му го занесе след закуска. Беше от Самюел. Юел веднага позна разкривения му почерк. Прибра се в

каютата си, легна и отвори писмото. Оказа се съвсем кратко, ала се запечата завинаги в паметта му:

Юел,

Дано се чувстваш добре на борда на „Алта“, а пътуването до Африка да е било вълнуващо преживяване. Моля те да се прибереш у дома. Нали си спомняш, че през лятото имах проблеми със стомаха? Състоянието ми се влоши. Не се знае дали ще се оправя. Затова те моля да си дойдеш.

Самюел

Сякаш някой удари Юел с всичка сила: Самюел беше болен. Спомни си какво си помисли, когато баща му се върна от болницата: Самюел умира. Обзе го силна паника. Не можеше да чака повече. Ала как да остави кораба и работата си ей така? Имаше ясни правила колко време предварително да си остави книжката и да подаде молба за напускане. „Трябва да поговоря с някого — помисли си Юел. — С Пиринен? Няма да ме разбере. С радистката? От нея не зависи нищо.“ Надигна се от леглото. Реши незабавно да поговори с капитан Хокансон. Често реагираше рязко и гневно, но Юел нямаше друг избор. Тръгна към каютата на капитана и почука на вратата.

— Влез!

Капитан Хокансон пишеше на масата. Погледна намръщено Юел.

— Зает съм.

Очите на младежа се наляха със сълзи.

— Идвам заради баща ми. Много е болен.

Подаде му писмото. Капитан Хокансон му махна да се приближи. Огледа го изпитателно. Малко оставаше Юел да се разплаче.

— Пише го в писмото — уточни той.

— Не искам да ти чета писмата — възрази капитанът. — По очите ти виждам, че не ме лъжеш.

— Трябва да се прибера вкъщи.

— Ще го уредя — обеща капитанът и стана. — Ще поговоря със стюарда и с радистката. Пригответи се да напуснеш веднага.

— Благодаря — промълви Юел.

— За теб съм чувал само хубави неща. Вършиш си съвестно работата. Никога не си създавал неприятности.

После му кимна да излезе. Разговорът беше приключил.

Още същата вечер Юел потегли с нощния влак към Швеция.

През една късна зимна вечер Юел слезе от влака в родното си градче. Посрещна го страшен студ. Термометърът на гарата показваше 31 градуса под нулата. Придърпа шала над устата и носа си. Единствен той слезе от влака. Началникът на гарата махна на машиниста да потегля и веднага се прибра на топло.

Юел носеше моряшка раница — купил си я бе в Нарвик. Вътре беше натъпкал дрехите си и подаръците от Либерия.

Тръгна по познатия път към реката. Толкова пъти бе минавал оттук пеш или с велосипеда, а сега сякаш минаваше за пръв път.

Бързаше. По време на дългото пътуване от Нарвик тревогата му непрекъснато растеше. Прочете писмото от Самюел поне стотина пъти. Помъчи се да се убеди, че баща му е бил пиан, докато го е писал; пиан и сам в кухнята, обграден от загорели тенджери. Имал е нужда Юел да се прибере и да ги измие.

Ала знаеше, че Самюел не би седнал да пише писмо пиан. Затова се опита да се успокои с друга мисъл: Самюел сигурно е преувеличил и болестта не е чак толкова страшна. Нали често си въобразяваше, че е по-зле, отколкото е в действителност. Ала дълбоко в себе си Юел се досещаше каква е истината. Подозираше я още от мига, когато Самюел се прибра от болницата онзи път в Стокхолм. Баща му бе смъртно болен.

Завтече се към къщи, колкото го държаха краката. Студеният въздух стържеше в дробовете му.

Изведнъж се спря.

Ами ако Самюел вече е издъхнал? Дали не са го приели в болница? Ускори още крачка. След малко щеше да зърне къщата и да разбере дали вътре свети.

По пътя не срещна никого. От двете му страни се издигаха високи снежни преспи.

Още двайсетина метра и ще види къщата. Боеше се от това, ала хукна. Прозорецът на кухнята светеше. Значи Самюел е още жив и не е

в болница, а вкъщи.

Юел спря да тича. Имаше нужда да се подготви за срещата. Какво ли го очаква у дома? Какво ще му каже Самюел, когато се появи на вратата и започне да удря ботуши в пода, за да свали полепналия сняг? Юел не му бе пратил вест за пристигането си.

Влезе в двора. Преди година беше спал тук, навън, под снега. Тогава бе решил да се калява, за да стане столетник. Поклати глава. Сега не би направил подобна глупост. Отвори вратата и се послуша. Качи се по стълбите и влезе вкъщи. Пак се послуша. От кухнята не се чуваше нищо. Май трябваше да почука. Самюел не очакваше посетители и можеше да го помисли за крадец. Вратата към стаята му беше отворена. Радиото не работеше, но отвътре се виждаше светлина. Юел остави раницата си върху кухненския под. В мивката нямаше нито загорели тенджери, нито празни бутилки от алкохол.

Свали си шапката и ръкавиците и влезе при Самюел. Той лежеше в леглото си. Беше буден. Усмихна се:

— Ето те и теб! Бях сигурен, че ще дойдеш, само не знаех кога.

— Тръгнах веднага, след като получих писмото.

Върху масичката до леглото на Самюел стояха наредени множество шишенца с лекарства. Той изглеждаше много блед и не се бе бръснал няколко дни. Въпреки че се беше завил с одеяло, Юел веднага забеляза колко е отслабнал. „Сигурно не се храни както трябва — предположи той. — Откакто се е прибрал, едва ли е хапнал нещо свястно.“

Около обувките му започнаха да се образуват локвички от разтопения сняг.

— Ще отида да се събуя — рече той и тръгна към кухнята.

Придърпа стола до масата. Обувките му одраскаха пода. Звукът му беше толкова познат. Върна се при Самюел и приседна на леглото.

— Колко си пораснал! — удиви се баща му.

— Сега съм метър и седемдесет и седем.

— Значи си ме надминал.

Умълчаха се.

— Получих писмото ти — напомни Юел.

— Дано не съм те изплашил — извинително отвърна Самюел. — Ще поговорим после. Колко време мислиш да останеш?

— Не знам.

— Утре ще поговорим.

„Винаги отлага — помисли си Юел. — Самюел Гюстафсон протака важните разговори и решения, докато може. Целият му живот прилича на безкрайно заобикаляне на същественото.“

— Не знам какво има за ядене — продължи баща му. — Сигурно си гладен.

— Не съм.

— Виж в килера.

— Не съм гладен.

— Постлах ти чисти чаршафи. Очаквах те.

„Значи не е толкова болен, че да не може да се държи на краката си“ — поуспокои се Юел.

— Получих писмото ти — повтори.

— Дано не съм те изплашил.

„Цяла вечер ли ще повтаряме едно и също? Аз ще го питам, той ще отговаря уклончиво. Така доникъде няма да стигнем.“

— Хайде да почакаме до утре — предложи отново Самюел. — Сигурно си изморен.

— Не, няма да чакаме до утре. Искам още сега да разбера какво ти е.

Самюел кимна.

— Нали си спомняш, че през лятото ме заболя стомахът и ходих в болницата?

— Да. Обещаха ти да ти изпратят писмо с резултатите от изследванията.

Самюел не бързаше да продължи. Юел се разтрепери от страх. Приближаваха до отговора защо Самюел го помоли да се прибере веднага.

— Изпратиха ми писмо — потвърди той, сякаш всяка дума му костваше усилие.

— И какво пишеше вътре?

— Че изследванията не са добри. Съветваха ме незабавно да се обърна към лекар. Така и направих. Показах резултатите на главния лекар в нашата болница и той ми каза, че имам рак. Не използва тази дума. Цироза на черния дроб — така се изрази. Заболяването е нелечимо.

Кръвта започна да пулсира в главата на Юел. Самюел умира! Юел вече не трепереше. Цялото му тяло изстина.

— Заболяването не се лекува — повтори Самюел. — Сега не мога да работя и по цел ден лежа.

Юел не знаеше какво да каже.

— А кой пазарува? — попита все пак.

— Сара намери човек, който да ми носи нужните неща. През ден се отбива медицинска сестра. В скоро време ще се наложи да постъпя в болница.

— Боли ли те стомахът?

— Малко, но не като в Стокхолм. — Самюел извади слабата си ръка изпод одеялото и посочи шишенцата: — Предписаха ми лекарства.

— Но нали каза, че болестта не се лекува?

— Така е. Лекарствата само облекчават болката.

— Какво друго казаха лекарите?

— Нищо. Щом не се лекува, значи това е положението.

— Ще умреш ли?

Юел се стресна от собствените си думи. За негова изненада Самюел се разсмя:

— Няма да умра — отвърна. — Е, поне не сега, докато си тук. Може да се живее с нелечима болест. През последните дни дори се чувствам по-добре. Може пък да ми мине, кой знае?

— Може — кимна Юел.

— За бога, хората живеят без крака и ръце — продължи Самюел. — Защо аз да не се оправя без черен дроб? Ти как мислиш?

Юел се питаше дали баща му го моли за утеха, или е убеден, че може да живее без черен дроб. Само кимна в знак на съгласие.

Самюел се надигна в леглото.

— Все нещо ще е останало за ядене.

— Не съм гладен.

— Не искаш ли поне чаша кафе? Тъкмо ще ми разкажеш за преживелиците си.

— Ще почака до утре.

— Прав си. — Самюел отново се отпусна върху възглавниците. — Ще почака. Малко съм изморен.

— Искаш ли да ти донеса нещо?

— Вода. Нищо друго.

Юел взе чашата и отиде да я напълни в кухнята. Може пък наистина човек да оцелее и без черен дроб. Юел не знаеше каква задача изпълнява всъщност този орган, нито къде се намира. В стомаха?

Занесе чашата на Самюел и се върна в кухнята да извади тарамбуката от багажа си. Неголяма, тя представляваше издълбан пън, покрит с кафява кожа. Самюел си сложи очилата и я разгледа внимателно.

— Хубава е.

Предпазливо започна да потупва по кожата с пръсти.

— Много приятен звук. Истинска тарамбука.

Юел се питаше защо я купи. Толкова ли не успя да измисли друг подарък за Самюел?

— Може пък да се науча да свиря на тарамбука на стари години.

— Мислех да ти купя маймунска кожа, но не ми остана време — оправда се Юел.

— Подаръкът е чудесен — успокои го Самюел. — Винаги съм искал да имам африканска тарамбука.

Знаеше, че не е вярно. Баща му го каза от признателност. Юел остави тарамбуката върху пода.

— Утре искам да ми разкажеш всичко. А сега ще поспя. От тези лекарства постоянно ми се спи.

— Ще говорим утре.

— Когато не ме хваща сън, си представям, че къщата е кораб. Чувам как котвата се вдига и корабът напуска пристанището. — Поклати глава. — Понякога се държа като дете.

— Лека нощ — Юел стана.

— Радвам се, че дойде. Утре ще си поговорим повече.

— Да.

Юел се прибра в стаята си. Всичко там си беше постарому: леглото, масата, столът, будилникът, пердетата. Точно както ги бе оставил. Сякаш оттогава беше изминала цяла вечност. Легна си. Стената до главата му изпука. Студът пееше в дървото под тапета. Самюел страдаше от нелечима болест на черния дроб, ала вярваше, че ще може да живее без него. Не изглеждаше изплашен. Кой не изпитва страх от смъртта? Недоумяваше как така баща му не се бои. Ослуша

се. Не се чуваше хъркане. „Самюел е сънувал същото като мен: че къщата е кораб, а апартаментът — команден мостик; отвържат ли платната, се спуска по реката към морето. Капитан Самюел Гюстафсон и помощник-капитан Юел Гюстафсон. Баща и син, способни да управляват кораба и при най-тежките бури.“ Чудеше се как така двамата със Самюел са сънували едно и също и са превърнали тази накривена на една страна къща в кораб.

Стана и отиде на пръсти в кухнята. Самюел бе изгасил лампата в стаята си. Вратата беше открената, точно както я остави Юел. Баща му още не бе започнал да хърка, но по дълбокото му дишане се чуваше, че е заспал. Юел се сви в прозоречната ниша както едно време, но едва се побра. Уличната лампа осветяваше безлюдния път. Термометърът показваше 32 градуса под нулата. Разгарът на зимата. Потръпна. Сети се за Либерия, за Милена.

Неусетно заспа. Събуди се, защото му се схвана кракът. Отначало не разбра къде се намира. После си спомни. От стаята на Самюел долиташе хъркане. „Трябва незабавно да разбере дали човек може да живее с нелечимо болен черен дроб.“

На сутринта се събуди от дрънчене в кухнята. Самюел приготвяше каша. Не се беше облякъл, само си бе наметнал халата над пижамата.

— Тенджерата се мие със студена вода — засмя се той.

Докато го гледаше, Юел отказваше да приеме, че баща му страда от опасна болест. Нелечима — да, но опасна?

След закуска Самюел пожела да си поговорят за първите впечатления на Юел от моряшкия живот.

— По-късно — отклони подканата Юел. — Първо имам да свърша малко работа.

Навън студът не бе отпуснал здравата си хватка. Юел тръгна към болницата. По улиците бяха наизлезли хора, ала той изобщо не ги забелязваше. Забил брадичка в яката си, вървеше бързо и без да се оглежда. Изведнъж спря. Защо отива в болницата? Имаше и по-лесен начин да разбере какво представлява черният дроб. Обърна се и пое в противоположната посока.

Спря пред месарницата в покрайнините на градчето. Миналото лято беше работил там като момче за всичко. Познаваше и собственика, и повечето колячи. Изтупа ботушите си от снега и влезе

вътре. Собственикът, Херберт Лундгрен, имаше пъпки по лицето, въпреки че беше на шейсет. Посрещна Юел в бяла манта и шапка с козирка.

— Ама това ти ли си? Не плаваш ли по море?

— Прибрах се да видя Самюел.

— Чух, че е болен — намръщи се Херберт Лундгрен. — Как е?

— Добре, но съм дошъл за друго. Какво представлява черният дроб?

— Черният дроб ли?

— Къде се намира и каква задача изпълнява?

— Защо питаш?

— Черният дроб на Самюел е неизлечимо болен.

Херберт се умълча.

— Самюел обаче смята, че може да живее въпреки болестта.

— Сигурно — уклончиво отвърна Херберт. — Не съм лекар, не мога да кажа.

— Къде се намира черният дроб?

Херберт посочи дясната част на корема си.

— Само това ме интересуваше.

Юел си сложи шапката и започна да увива шала около врата си.

— Трябва да го приемеш — добави Херберт.

— Кое? — изгледа го въпросително Юел.

— Нищо, нищо.

Юел излезе с бавни стъпки. Навън бе започнало да просветлява. Слънцето грееше над хребетите около градчето. Юел се питаше какво ли искаше да каже Херберт с тези думи. „Самюел ще се оправи, стар морски вълк като него не се предава току-така“.

Отби се в бакалницата на Енстрьом. Вътре нямаше клиенти. Жената на съдържателя го посрещна зад тезгяха.

— Юел! Не си ли по корабите?

— Прибрах се за малко. Самюел е болен.

— Разбрах. Бедничкият.

— Ще се оправи. Черният му дроб малко се е повредил.

— Така става, когато човек пие толкова много.

Ядоса се. Какво я засяга жената на Енстрьом колко пие Самюел?

— Алкохолът се наслагва по черния дроб — обясни тя.

— Самюел се чувства по-добре — сопна се Юел. — Картофи и бурканче сладко.

Гневът му не премина лесно. Чак вкъщи, когато влезе в коридора и от кухнята се чу звук, забрави колко се бе ядосал. Първо Юел не разбра откъде идва топуркането, ала после се сети: Самюел свиреше на тарамбуката. Пръстите му барабаняха по кафявата кожа.

„Няма да умре — помисли си обнадежден Юел. — Мъж, който става от леглото си, за да посвири на африканска тарамбука, не може да е толкова тежко болен.“ Изкашля се и тропна няколко пъти по пода със заснежените си ботуши. Звукът секна. Изчака няколко секунди и отвори вратата на кухнята.

Самюел го посрещна, седнал на обичайното си място до масата. Беше се избръснал, а устните му се разтеглиха в усмивка.

— Радвам се, че се прибра. Имаме да си говорим за толкова много неща. Вече съм доста по-добре.

Вечерта извадиха старите морски карти. Юел приготви вечеря. Самюел хапна съвсем малко, но похвали гозбата. После Юел изми чиниите и свари кафе. Разказа на баща си за пътешествията си. Премълча случката с жената от Амстердам, ала не пропусна да спомене Милена — момичето, което переше дрехите му в Либерия.

Цяла вечер Самюел не го попита нищо за Йени. Юел също не отвори дума за нея. Щом баща му не желае да слуша за нея, така да бъде.

— Ще ми омръзне да пътувам до Нарвик и обратно — рече Юел. — Мисля да пиша на кораби, които пътуват на юг.

— Да — съгласи се Самюел. — Като че ли удари и моят час да се кача на кораб.

Юел не знаеше да вярва ли на ушите си. Нима Самюел наистина възнамеряваше да плава? Нима беше нужно да се разболе от нелечима болест, за да осъзнае, че е крайно време да захвърли триона и брадвата?

— Сериозно ли говориш?

— По-сериозен не съм бил през целия си живот. Почувствам ли се малко по-добре, тръгвам.

— Може двамата с теб да се качим на един и същи кораб.

— А после ще слезем на остров Питкърн, преди да сме се усетили.

— Кога ще се почувстваш по-добре?

— Скоро.

— След месец?

— Горедолу.

— Но нали болестта не се лекува?

— Да, но не личи.

На Юел още не му се вярваше всичко това да е истина. В главата му сякаш звучеше предупредителна сирена и известяваше, че в мъглата има и нещо друго, което още не е видял.

Усещането от хотел „Гарванът“. Писмото. Самюел е смъртно болен.

Юел прогони тази мисъл.

Самюел наистина изглеждаше по-добре от предната вечер.

След полунощ Самюел отиде да си легне. Юел остана още малко, надвесен над картите.

После и той си легна. На следващия ден ще започне да пише писма до други корабни дружества.

Няколко часа по-късно го събуди странен звук. Отвори очи в мрака и се зачуди какво става.

Изведнъж целият изстина.

Самюел плачеше в кухнята.

През онази нощ Самюел му призна истината. Никога повече нямамо да се качи на кораб. Болестта щяла да се влоши. Не можел да се надява на никакво подобрене. Просто му се приискало всичко да си тръгне постарому, когато видял Юел с моряшката раница.

През нощта обаче се събудил и повече не издържал да се преструва, че всичко е наред и двамата с Юел ще заминат за остров Питкери. В действителност му предстояло едно-единствено пътуване: до болницата.

Юел не се изплаши. Беше се оставил мечтите на Самюел да го залъжат, защото не искаше да допуска черните мисли. Ала сега почувства облекчение. Знаеше истината. Баща му щеше да умре, колкото и да отказваше да го повярва.

Почувства се безпомощен и ядосан. Негодуваше, че именно Самюел се бе разболял тежко. Защо точно той, а не някой друг? Хората около него си имаха здрави дробове. Защо коварната болест бе покосила не друг, а Самюел?

Двамата не смееха да споменат думата, която витаеше из въздуха тази нощ. Смърт. Нито Юел, нито Самюел се пристрашиха да я изрекат, ала знаеха отлично какво предстои.

— Опитвам се да не мисля за това — призна Самюел. — За да не се изплаша. Вършил съм доста неща, с които не се гордея, но не искам хората да ме запомнят като страхливец.

През нощта говориха и за Йени. Стана съвсем неочаквано.

— Не съжалявам за онова, което й казах, но искам да знаеш, че я разбирам. Мястото й не беше в това градче, а и двамата с нея не бяхме един за друг. Тя ме мислеше за по-различен, аз нея — също. Имам много тежък характер, не всеки би изтърпял странностите ми.

Юел свари още кафе.

— Ти и без това знаеш колко трудно се живее с мен.

Юел не отговори. Не му хрумваше какво да каже.

— Според мен с Йени ще станете добри приятели — продължи Самюел. — Това само ме радва.

Самюел отпи от кафето. Болката обаче го връхлетя отново и лицето му се сгърчи.

— Ще си полегна. Няма нужда да идваш при мен. Ще се справя и сам. Легни си. И ти трябва да поспиш.

Юел остана в кухнята. Не се сви в прозоречната ниша. В главата му се появяваха разни образи без никаква връзка.

След известно време стана и се замъкна към леглото си.

„Повече никога няма да заспя“ — помисли си, ала заспа, завит презглава.

Последните дни на Самюел останаха в паметта на Юел като най-чудното време, прекарано с него. Баща му беше весел, в приповдигнато настроение. Разказваше за живота си с невиждана охота. Юел вече отдавна беше проумял колко странни са възрастните, но не си бе представял, че започват да се държат още по-странно, когато им предстои да умрат.

Самюел свиреше всеки ден на тарамбуката: и сутрин, и вечер. Двамата с Юел често сядаха над картите. Самюел му разказваше за корабите, на които е работил, и за пристанищата, където е слизал.

Юел ходеше да пазарува, готвеше, чистеше. Отби се в бирарията при Сара и ѝ каза, че вече няма нужда да праща човек. Очите ѝ плувнаха в сълзи. Юел побърза да си тръгне, за да не я гледа как плаче.

Имаше желание да говори единствено с Йертруд, но не отиде при нея. Просто предпочиташе да прекара на спокойствие оставащото време със Самюел.

След няколко седмици състоянието му се влоши и се наложи да го приемат в болницата. Нито Юел, нито Самюел очакваха болестта да се развие толкова бързо. Настаниха го в стая с четири легла. Болките ту го връхлитаха, ту отшумяваха като бавно оттеглящи се вълни. Юел взе картите в болницата и двамата продължиха да разиграват въображаемите си пътешествия по море. Смееха се често и гръмогласно. Понякога медицинската сестра влизаше да им направи забележка.

От време на време говореха и на сериозни теми.

— Когато стане време да се оправиш с апартамента, помоли Йорансон за помощ — посъветва го Самюел.

Йорансон беше началникът на Самюел в горското дружество. Той се отби няколко пъти да го посети. Дойдоха още Сара, Енстрьом и жена му. Юел предпочете да не присъства на срещата със съдържателя на бакалницата и жена му, защото още помнеше какво бе казала тя в магазина.

В болницата не позволяваха да се внася алкохол, ала Йорансон донесе на Самюел бутилка коняк. Юел остави баща си да си сръбва от коняка от време на време. Имаше чувството, че ще му липсват дори вечерите, когато го прибираше от кръчмите.

И така, Юел остана сам в къщата до реката. Всяка вечер изчакваше Самюел да заспи и се прибираше у дома. Навън беше още много студено. Къщата вече приличаше на кораб с надиплени платна. Предстоеше да го насекат на дъски. От него нямаше да остане нищо.

Когато не стоеше при Самюел, Юел пишеше писма до корабни дружества. През цялото време се мъчеше да не мисли какво предстои. Една сутрин, докато закусваше, чу как някой почука на вратата. Беше Йорансон. Юел го покани да изпие с него чаша кафе. Йорансон премина направо към въпроса:

— Вече знаеш, че баща ти си отива. Не му остава много. Ти си умно момче, разбираш как стоят нещата.

Юел кимна. Нямаше какво да каже.

— Обещал съм му да ти помогна. Първо обаче ми кажи дали ще останеш да живееш в къщата. Говорих със собственика. Можеш да останеш срещу същия наем.

— Самюел добър дървосекач ли беше? — попита в отговор Юел. Йорансон остана изненадан от въпроса.

— Да — отвърна. — Беше добър, разбира се. Един от най-добрите.

— Само това исках да разбера. Нямам намерение да оставам в къщата.

— Какво ще правиш с мебелите?

— Не ми трябват.

— Помисли си кои от тях ще задържиш. После ще ти помогна да продадеш останалите, а които не успеем да продадем — ще изхвърлим.

Йорансон остана при Юел около час. На Юел не му се говореше за предстоящото, но пък беше признателен на Йорансон за помощта. След като го изпрати, обиколи жилището, за да реши какво ще

задържи: морските карти, снимките и дневника на Самюел, няколко писма и стария будилник. Нищо друго.

Не след дълго пристигна писмо от кораба „Рио де Жанейро“. Канеха Юел да се присъедини към екипажа. Корабът идваше от Аржентина и щеше да остане в корабостроителницата в Стокхолм за ремонт. Надяваха се Юел да се яви в началото на март. Зарадва се, ала не знаеше дали ще успее. Още същия следобед разказа на Самюел за предложението.

— Дружеството, което притежава кораба, е надеждно. Името ми харесва: „Рио де Жанейро“. Добрите кораби имат хубави имена. Всичко е чудесно. Кога те искат на борда?

Юел започна да увърта. Самюел обаче настоя да получи конкретен отговор:

— Не ме лъжи. Написали са ти кога трябва да се явиш.

— В началото на март — смотолеви Юел.

Самюел помълча.

— В началото на март — повтори той. — А сега е началото на февруари.

През последната си вечер Самюел искаше да играят на карти. Юел донесе тесте. Самюел не изпитваше болка и играеше покер с настроение. Залагаха въображаеми суми. Самюел заяви, че залага милион. Юел покри залога. Изобщо не следяха кой колко е спечелил. Накрая сестрата помоли Юел да си тръгва.

— Утре ще продължим — рече Самюел. — Тогава ще си върна всичко загубено.

— Но нали тази вечер ти спечели повече!

— Щом е така, утре ще видим дали ще успееш да ми вземеш печалбата.

Юел поседя още малко до леглото му.

— С Йени обичахме да играем на карти. Забавлявахме се много. Не си мисли, че сме нямали хубави моменти. Никога не съм съжелявал, задето именно тя е твоя майка. Важно е да го знаеш.

Юел стана и си облече якето.

— Тук студът няма край, ала в Бразилия е топло. Краят на света не съществува, но Бразилия я има.

Самюел издъхна през нощта. Когато Юел си тръгна, той заспа и повече не се събуди. Юел научи за смъртта му, когато отиде в

болницата на следващия ден. Разплака се, ала не плака дълго. Сети се за последните думи на баща си: „Краят на света не съществува, но Бразилия я има“. Сякаш в тях бе скрито тайнствено послание: краят на света е само мечта, място, което не е отбелязано на нито една карта, място, където няма пристанище. Бразилия обаче съществува. Там можеш да отидеш.

Лекарят попита Юел дали иска да види баща си. Юел поклати отрицателно глава. Знаеше как изглежда Самюел. Защо да вижда човек, когото вече го няма?

Прибра се вкъщи. Въпреки студа вървя бавно. Веднага написа писмо до корабното дружество.

Идвам.

Поздрави, Юел Гюстафсон

При Юел дойдоха Сара, Йорансон, Енстрьом и неколцина колеги на Самюел. Появиха се и двама-трима пияници, ала Сара ги изгони.

И тя, и Йорансон предложиха на Юел да остане у тях. Той отказа. Никъде не му се ходеше.

Надвечер мина по моста и се насочи към къщата на Йертрюд. Тя сигурно го бе видяла или чула през прозореца, защото се появи на стълбите да го посрещне.

— Самюел почина — отрони Юел.

— Знам.

Юел разбра, че макар да излиза рядко, Йертрюд научава какво се случва из градчето. Влязоха и седнаха в кухнята. Не смееше да я погледне, за да не избухне в плач. Поседяха, без да разговарят. Мълчанието с Йертрюд не измъчваше Юел. След известно време тя го попита как върви моряшкият му живот. Юел ѝ разказа по-важното. Йертрюд се поинтересува какво прави Йени. Юел нямаше представа откъде е разбрала, че е намерил изчезналата си майка. Накрая го попита и за бъдещите му планове.

— В Гьотеборг ме чака кораб — отвърна той. — А за по-нататък още не съм мислил.

— Сигурно пак ще си дойдеш.

— Защо? Самюел вече го няма.

— Но аз съм тук.

Йертруд имаше право. В градчето оставаха приятелите на Юел.

— Тук си израснал — продължи тя. — Тук са всичките ти спомени. Някой ден ще се върнеш.

Юел се прибра късно — чак след полунощ. Къщата го посрещна мрачна и злокобна. Затвори вратата към стаята на Самюел. Искаше му се да я заключи и да изхвърли ключа.

Легна си. Замисли се какво му бе казал Йорансон за погребението. Трябваше да съобщи тъжната вест на Йени. В момента изобщо не му се говореше с нея, затова реши да ѝ напише писмо. Надигна се в леглото. Почти бе забравил, че е редно да публикува некролог във вестника. Какво да напише?

Самюел Гюстафсон — обичан и непрежалим.

Думите му се струваха ужасно неподходящи за Самюел.

Надигна се от леглото и седна на кухненската маса. Извади лист хартия и химикалка. След дълги размишления взе решение.

На следващия ден отиде в редакцията на местния вестник и представи предложението си на редактор Хорн:

Самюел Гюстафсон — поел към края на света.

— Не знам дали ще можем да го публикуваме в този вид — поколеба се редакторът.

— Защо? Моят баща почина, затова решавам аз.

— Текстът ми се струва неподходящ.

— В какъв смисъл?

Редакторът поклати глава.

— Звучи доста странно.

— Но Самюел наистина вярваше, че смъртта е пътешествие до края на света.

— Разговарял ли си за това с останалите? — Редакторът продължаваше да клати глава.

— С кои?

— С останалите опечалени от семейството.

— Няма други. Само аз съм.

Редакторът започна да се колебае.

— Досега не сме публикували такъв некролог.

— Държа да бъде написано точно това.

Редакторът го изгледа сериозно и продължително. После кимна.

— Ще си навлека доста неприятности, но щом така си решил, ще го поместим в този вид.

Юел се сбогува и си тръгна. Самюел сигурно би се зарадвал. Не вярваше много-много в Бог, но краят на света беше друго нещо: хем съществува, хем го няма. Самюел се бе отправил натам.

Погребението се състоя седмица по-късно. Юел изпитваше ужас при мисълта за траурната церемония, но Сара и Йорансон не го оставиха сам. Няколко дни преди погребението отец Буман поиска да се види с Юел. Младежът си облече най-хубавите дрехи и се яви в дома на свещеника. За пръв път се срещаше с него. Буман, съвсем млад, беше в градчето едва от няколко месеца.

Покани Юел да седне и му изказа съболезнованията си. Юел промърмори нещо в знак на признателност.

— Прочетох некролога във вестника — рече свещеникът. — Доколкото разбрах, ти си настоял съдържанието да бъде такова. Трябва да призная, че останах озадачен от текста: „Поел към края на света“. Доста необикновено послание.

— Самюел беше необикновен човек — обясни Юел. — Искаше и некрологът му да не бъде обикновен.

— В какъв смисъл е бил необикновен човек?

— Представяше си къщата, където живеем, като кораб, а апартамента — като команден мостик. Самюел беше добър дървосекач. Лично Йорансон ми го каза.

— Необикновен човек — повтори отец Буман. — Така ли искаш да го опиша на опелото?

В гърлото на Юел заседна буца. Едва не избухна в ридания. Намери сили да се сдържи.

— Да — кимна. — Самюел беше необикновен.

Отец Буман каза същото на траурната церемония. В църквата не дойдоха много хора. Юел седна отпред между Сара и Йорансон. Избягваше да гледа към кафявия ковчег. Още не можеше да приеме, че вътре лежи баща му.

Самюел пое на дълъг път.

Замина.

Качи се на невидим кораб и се отправи към пристанище, което не съществува на картата.

Може би името на кораба е „Селестине“?

Гробът на Самюел се намираше до лявата стена на църквата. Когато спуснаха ковчега, Юел не успя да сдържи сълзите си и избухна в плач. През цялото време се мъчеше да се утешава с мисълта, че Самюел се намира на кораб някъде далеч, на път към южни страни. Ала колкото и да се възпираше, накрая не можа да преглътне мъката.

После отидоха да пият кафе в Туристическия хотел.

Йорансон настоя още на следващия ден да прегледат мебелите и вещите в апартамента. След като Юел заяви, че няма да живее там, се очакваше да се настанят нови наематели.

Отне им седмица. Изнесоха мебелите. Юел събра нещата си в моряшката раница и в още една чанта. В жилището остана само един дюшек, чаршаф, възглавница и одеяло. Юел се нуждаеше от тях, за да пренощува. На следващия ден щеше да замине.

Сбогува се с Йорансон и Сара.

Последната вечер се разходи из градчето. Още беше много студено.

Поскита из познатите улици. Спря пред читалището и погледна киноафиша. Обиколи пустия училищен двор няколко пъти, докато се измори. Нямахте търпение да се махне оттук. Върна се в празния апартамент и заспа почти веднага.

Навън се спускаше ясна лунна нощ с много звезди.

Изведнъж Юел се събуди.

Отвори очи. Стаята тънеше в мрак. Зъзнеше. Студът от пода се просмукваше през дюшека и през дрехите му. Ослуша се. Стените и гредите на тавана пукаха. Спомни си за всички нощи, когато се бе събуждал от това пукане. Още от съвсем малък го чуваше нощем. Тогава още нямаше никакви спомени. Придърпа одеялото до брадичката си и се сви. Будилникът стоеше до него на пода. Стрелките светеха в тъмното. Пет без петнайсет сутринта. След половин час щеше да звънне. Стомахът му се сви. Тази нощ спеше за последен път в къщата до реката, а утрото щеше да е последното му утро тук. Заминаваше, а веднага след това в къщата щяха да дойдат нови хора. Щяха да внесат нови мебели, да окачат нови картини по стените и от Самюел и Юел нямаше да остане следа. В двете стаи и в кухнята щяха да закънтят други гласове, други пръсти щяха да оставят петна по тапетите, други уши — да се будят по време на студените зимни нощи от пукането на неспокойните греди.

Не след дълго хората щяха да забравят, че тук са живели дървосекач и неговият син. При тази мисъл го заболя. Всичко това му се струваше плашещо и прекалено мащабно. Юел се сви още повече.

Толкова му се искаше нещата да си останат както преди; през откренатата врата да долита хъркането на Самюел. Сега беше тихо. Само стените пукаха и сякаш се гърчеха в студа.

Като малък понякога Юел си представяше как времето спира, как задържа щастливите мигове. Вече знаеше, че е невъзможно. Питаше се дали наистина пораства. Преди можеше да попита Самюел. Сега — не.

Нищо нямаше да бъде както преди. Нищо. „Съвсем сам съм. Самюел почина, а Йени Рюдѐн никога няма да стане моя майка. С нея можем да бъдем само приятели, както и с Ева и Мария. След няколко часа заминавам. Никой няма да ме изпрати на гарата и да ми помахва за сбогом. Никой няма да забележи, че ще изчезна.“

Очите на Юел се наляха със сълзи. Не искаше да плаче. Петнайсетгодишен моряк не бива да плаче. Децата и възрастните плачат, но не и петнайсетгодишните. На тази възраст е забранено да се предаваш. Особено на сълзите.

Юел се заслуша отново в пукането на стените. Пред очите му се заредиха спомени. Откакто се помнеше, живееше в тази къща. Някога и мама Йени бе живяла тук. Ала една сутрин си събрала багажа и заминала. Юел е бил съвсем малък и дори не помнеше кога е станало. Цял живот бяха само двамата със Самюел. Самюел с превития си гръб, с небръснатите си бузи, с изморените си очи и копнежа си по морето. В живота им присъстваха и „Селестине“ във витрината на стената, и морските карти, по които двамата провеждаха въображаемите си пътешествия.

Юел се питаше дали Самюел изобщо е вярвал, че отново ще поеме по моретата. Или всичко това му е изглеждало като обречена мечта още от самото начало? Кой знае. Вече бе късно да намери отговор.

Животът със Самюел беше потънал безвъзвратно в миналото. Той лежеше в гроба си. Никога повече нямаше да говори. Гласът му бе умрял. Самюел с небръснатите бузи и превития гръб...

Юел се мъчеше да проумее какво означава да си мъртъв. Колко време оставаш така? Хиляда години? Или дори повече? Най-ужасно му се струваше, че човек прекарва толкова време мъртъв. Годините, преди да се родиш, не се смятат в човешкия живот: тогава не се случва нищо, свързано с него. А после, когато животът си отиде, какво става тогава? Самюел не бе излязъл на кратка разходка, а лежеше в пръстта и никой не можеше да каже колко дълго ще продължи това. Ами ако продължи вечно?

Стомахът го заболя още по-силно. Стана от дюшека и омота чаршафа на кълбо. Нищо не беше в състояние да уталожить безпокойството в душата му, но раздвижеше ли се, му ставаше по-добре. Наметна одеялото на раменете си и се сви в прозоречната ниша. Самотна улична лампа осветяваше заснежения път в студената зимна нощ. Нищо не помръдваше. Единствено времето следваше неотклонно неумолимия си ход. Навън, в тъмната зима, се спотайваше настъпващото утро.

Неочаквано Юел си спомни за нощта, когато седнал в нишата, видя самотно куче да скита по улицата. Оттогава минаха много години, ала Юел така и не го забрави. И сега пак се сети за него. Накъде ли се бе отправило онова куче? В продължение на цяла година Юел управляваше тайно общество със задачата да открие тайнственото куче. После дълго не се бе сецал за него.

Изведнъж обаче кучето пак се появи в мислите му.

Загледа се внимателно в мрака. Беше убеден, че след малко ще види как кучето подтичва безшумно в зимната нощ, за да се сбогува с него. Сърцето му се разтуптя. Ала по улицата нямаше жива душа. Юел стъпи на пода. Светлината от уличната лампа нахлуваше в кухнята. Потръпна. Прииска му се да се махне оттук възможно по-скоро. Пустото жилище го плашеше. Стените вече не пукаха, а сякаш стенеха жаловито.

Нима и къщите скърбят?

Вероятно стените оплакваха Самюел. Никога повече стъпките му нямаше да отекуват по стълбите. Сгъна одеялото и си завърза ботушите. Остави будилника върху кухненската маса. По стената още личаха очертанятията на витрината със „Селестине“. Юел се питаше какво да прави. Тръгнеше ли отсега към гарата, щеше да пристигне твърде рано, но нямаше желание да стои повече тук. Взе си чантата и моряшката раница и слезе по стълбите на къщата за последен път. На най-долното стъпало спря. Колко пъти се бе изкачвал и бе слизал по тези стълби? Не знаеше. Помнеше обаче колко горд се почувства, когато за пръв път успя да изкачи стълбището на три скока.

Вдигна крак и направи последната крачка. Вече нямаше връщане назад. Пред него сякаш се откри бъдещето, а вратата към детството му, проскърцвайки, се хлопна бавно зад гърба му. Заклучи, свали си едната ръкавица и пяхна ключа под прага.

Беше студено. Закри устата и носа си с шала. Какво да прави сега? Да обиколи за последно познатите улици, преди да тръгне към гарата? Чудеше се.

Реши да се сбогува с железопътния мост и реката. Те му бяха най-скъпите места в градчето. Отправи се нататък. От едната му страна се виеха коловозите. Юел остави багажа си зад една стара, полуразрушена поставка за бидони с мляко и се затича, за да се

стопли. Около него все едно тичаха няколко момчета — самият той през различните етапи от живота си. Припомни си какъв е бил някога.

Спря в подножието на моста. Пак остана сам. Призрачните му спътници изчезнаха. Не успя да устои на изкушението, свали си ръкавицата и долепи ръка до желязото. Студът проникна веднага в тялото му и той потръпна.

В същия миг се сети, че трябва да се сбoguва с Йертрюд, безносата жена, която живееше в странната си къща отвъд реката. Нещо обаче го възпираше. Тя сигурно още спеше. А и не му се искаше да се сбoguва с нея. Изпитваше необходимост да запази нещо, което да го свързва с градчето. Така щеше да се върне не само за да посади палма на гроба на Самюел, а и за да види Йертрюд и да си вземе сбogом с нея.

Втурна се по моста, за да стопли премръзналите си крака. Спря чак пред къщата ѝ.

В кухнята светеше. Юел си спомни как с Тюре разровиха един замръзнал мравуняк и го хвърлиха в кухнята ѝ.

Отвори предпазливо портата и се приближи до прозореца. Снегът хрущеше тихо под краката му. Надигна се на пръсти и надникна в кухнята. Нямаше никого. Понякога Йертрюд оставяше светлото, след като си легне. Да, още спеше. Юел се прокрадна покрай стената на къщата и се озова до прозореца на спалнята ѝ. Долепи буза до стъклото и чу хъркането ѝ. Нима и човек без нос хърка? Съжали за тази мисъл. Не биваше дори наум да се подиграва на Йертрюд. Та тя беше един от малцината му приятели.

Изведнъж, без сам да разбере откъде, се появи усещането, че е най-самотният човек на света. Погледна се от разстояние. Посред нощ, в студа момче на петнайсет години стои до един прозорец и слуша как някой вътре хърка. Тръгна си. Хукна по склона, мина по моста и спря да си вземе багажа. Навеждайки се, забеляза следи в снега. Не бяха негови. Тук бе идвал някой друг.

Куче.

Юел се изправи и се огледа. Помъчи се да го открие под студената лунна светлина. Не видя нищо. Тръгна по следите. Водаха към реката. Той газеше в дълбокия сняг, убеден, че кучето, запътило се към далечна звезда, се е върнало и е дошло да се сбogуват.

Проби си път през гъстите храсталаци до речното корито. Следите продължаваха по заледената река. Напрягаше се да зърне кучето в мрака. Внимателно тръгна по леда, покрит със сняг. От напрежение се изпоти, но нямаше намерение да се връща. Намираше се толкова близо.

Следите от лапи в снега бяха съвсем ясни. До Юел мостът се извисяваше като уродливо чудовище.

Изведнъж следите просто изчезнаха.

Огледа се. Невъзможно! Съвсем ясни, следите спираха насред снега. Не се виждаше никаква дупка в леда. Пред следите се разстилаше бял, непокътнат сняг. Вдигна очи към небето и обърна гръб на луната. „Има едно-единствено обяснение — помисли си. — Само дете не прилича на петнайсетгодишен младеж да вярва в него: кучето се е понесло във въздуха върху невидимите си криле и е отлетяло към звездата си. Но звучи прекалено наивно, а аз вече не съм дете. Станах моряк, а баща ми почина. Не бива повече да се държа по детски, макар още да не съм възрастен.“

Тръгна към брега, обърна се и погледна небето.

Там някъде кучето се носеше върху невидимите си криле. Юел взе багажа си и мина през пустото градче. Навсякъде цареше мрак. Чакалнята на гарата беше още затворена. Остави багажа си зад един контейнер за смет и излезе на коловозите. Застана между релсите и се загледа на юг. Нямаше търпение да тръгне. Допреди няколко дни искаше да спре времето, а сега му се струваше, че секундите се нижат прекалено бавно. Бързаше да поеме на път.

Отвори чакалнята. Юел седна вътре. Топлината се завърна в тялото му. Провери дали билетът и моряшката книжка са във вътрешния му джоб. В джоба на панталона си имаше осемдесет крони.

До него седна старец с раница и му кимна.

— Накъде пътуваш? — попита.

Юел промърмори нещо под нос. Никак не му се говореше.

— Аз отивам чак в Урша — продължи старецът.

— А аз — още по-далеч.

— До Мура?

— До края на света.

Старецът го изгледа замислен. Юел стана и отиде до картата на стената. Ето го Гьотеборг. Там се намира корабът, който го чака.

Влакът пристигна. Локомотивът пръхтеше и въздишаше. Преди да се качи във вагона, Юел огледа перона. Нямаше кой да го изпрати.

Само сянката на Самюел му кимна и прошепна:

— Върви!

Докато влакът се изнизваше по моста, Юел видя отражението си в замръзналия прозорец. Най-сетне тръгна надалеч, към остров Питкерн и към края на света. Той хем съществува, хем го няма.

Три дни по-късно още на разсъмване търговският кораб „Рио де Жанейро“ напусна корабостроителницата в Гьотеборг. Бръмченето на моторите събуди Юел в каютата му. Наближаваше времето зимата на 1960-а да свърши.

През следващите години Юел смени няколко кораба. В началото на 1963-та, дни преди осемнайсетия си рожден ден, стигна до остров Питкерн. Тогава работеше на малък товарен кораб.

От острова откъсна кокосов орех. В началото на декември същата година се върна в Швеция и пое на дълго пътуване към родното си градче. Вечерта на 4 декември слезе от влака и отиде право на гробището. Изрина снега и положи ореха върху замръзналата пръст над гроба на Самюел. Знаеше, че плодът няма да оцелее, затова пусна и няколко палмови листа, донесени от остров Питкерн.

На следващия ден замина.

Нощта прекара в пансион.

Не се отби да види Йертруд.

И този път никой не го изпрати на гарата.

Детството си бе отишло безвъзвратно.

Юел се беше превърнал в пътешественик по света.

А някъде над главата му едно куче неизменно се носеше върху невидимите си криле.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.